

Treball de fi de grau

Títol

Autor/a

Tutor/a

Grau

Data

Full Resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Autor/a:

Tutor/a:

Any:

Titulació:

Paraules clau (mínim 3)

Català:

Castellà:

Anglès:

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:

Castellà:

Anglès

Compromís d'obra original*

L'ESTUDIANT QUE PRESENTA AQUEST TREBALL DECLARA QUE:

1. Aquest treball és original i no està plagiat, en part o totalment
2. Les fonts han estat convenientment citades i referenciades
3. Aquest treball no s'ha presentat prèviament a aquesta Universitat o d'altres

I perquè així consti, afegeix a aquesta plana el seu nom i cognoms i la signatura:

***Aquest full s'ha d'imprimir i lliurar una còpia en mà al tutor abans la presentació oral**

RESUM

La manifestació que tingué lloc el 15 de maig de 2011 arreu d'Espanya va desencadenar un moviment social que va adquirir un fort ressò als mitjans de comunicació nacionals i que va arribar a escalar, també, a l'esfera internacional.

Sorgit de manera espontània, el 15-M va ser un moviment de masses arreu del país i va convertir-se en un dels grans temes presents als mitjans de comunicació des del seu naixement fins al seu primer aniversari l'any 2012. Va ser durant aquest període de temps que el moviment dels indignats i les seves protestes van ser identificades com a accions d'aquest col·lectiu just abans que es dispersés tot traslladant la seva acció als barris.

Els mitjans jugaren un paper clau amb la cobertura dels esdeveniments protagonitzats pel 15-M. En aquest sentit, el tractament que se'n va realitzar va ser molt divers entre els diferents mitjans, sobretot en els escrits. Els punts de vista donats del moviment, definits en funció de la línia editorial de cada diari, determinaren una cobertura específica en cada cas. Considerant això, trobem que moltes de les perspectives sobre els indignats van esdevenir oposades. La Vanguardia, el diari més llegit a Catalunya, és una important mostra de la cobertura que realitza un diari veterà, amb forts interessos amb institucions de poder. Per altra banda, el diari Público presenta una visió totalment oposada al diari del grup Godó, essent un diari jove definit com a progressista i d'esquerres que podia veure's, en moltes ocasions, present entre les acampades dels indignats. Aquest contrast esdevé un aspecte definitori en la forma de tractar el moviment dels indignats espanyols, ja que la comparació de les seves cobertures proporciona una visió significativa de les diferents maneres de tractar els mateixos fets.

ÍNDIX

1. INTRODUCCIÓ	4
2. MARC TEÒRIC	6
2.1 Les teories i la recerca en comunicació: estudi de les influències dels mitjans	6
2.1.1 Els corrents de pensament d'acord amb el context històric	6
· El model hipodèrmic	7
· Primeres crítiques cap als mass media	8
· El model dels efectes limitats	9
· La influència mediàtica en l'era i la societat complexa	10
2.2 La visió del 15-M a la premsa internacional	12
2.2.1 Quan un esdeveniment passa a aparèixer en la premsa internacional. Definició i funcions de la primera pàgina	12
2.2.2 El tractament del 15-M en la portada dels diaris europeus i americans	13
· La visió Europea del 15-M	13
· La visió americana del 15-M	19
3. PREGUNTES D'INVESTIGACIÓ	21
4. OBJECTE D'ESTUDI	22
5. METODOLOGIA	23
6. ANÀLISI. LA COBERTURA DEL MOVIMENT 15-M A PÚBLICO I LA VANGUARDIA .	25
6.1 Presentació dels diaris analitzats	25
6.1.1 El diari Público	25
6.1.2 La Vanguardia i el grup Godó	26
6.2 El moviment 15-M a les portades de Público i La Vanguardia	30
6.3 El total de publicacions sobre el moviment 15-M a Público i La Vanguardia	33
6.4 Primeres aparicions del moviment; prèvia al 15 de maig de 2011	34
6.5 Cobertura de la manifestació del 15 de maig de 2011	35
6.5.1 L'ús de la imatge; comparació entre Público i La Vanguardia	39
6.6 El moviment dels indignats en el context de les eleccions del 22M	41
6.7 El moviment dels indignats el dia de les eleccions municipals del 22M	41
6.7.1 Primeres aparicions del moviment: en portada	42

6.7.2 Les publicacions sobre el 15-M	42
6.8 El desallotjament de Plaça Catalunya	46
6.8.1 Primeres aparicions del moviment a l'exemplar: en portada	46
6.8.2 Les publicacions sobre el 15-M	47
· Elements de titulació i imatges	48
· Tractament del desallotjament al cos de la peça	50
6.9 Del desallotjament als fets del Parlament de Catalunya	52
6.10 Els esdeveniments al Parlament de Catalunya el 15 de juny de 2011	53
6.10.1 Primeres aparicions del moviment a l'exemplar: la portada	53
6.10.2 Les publicacions principals sobre el 15M	54
· Elements de titulació i imatges	55
· Tractament de l'esdeveniment al cos de la peça	56
· Editorial de La Vanguardia	58
6.11 Cobertura posterior al fets del Parlament de Catalunya	60
6.11.1 Publicacions sobre les polèmiques posteriors al 15 de juny de 2011	60
6.11.2 Publicacions sobre el 15-M després del Parlament	61
6.12 Marxes indignades cap a Madrid.....	63
6.13 De les marxes indignades al 15-O	66
6.14 Manifestació del 15-O, indignació global	68
6.14.1 Primeres aparicions del moviment a l'exemplar: la portada	68
6.14.2 Les publicacions principals sobre el 15M	69
· Elements de titulació i imatges	69
· Tractament al cos de la peça	71
6.15 De la indignació global al 2012	73
6.15.1 Prèvia a l'aniversari del moviment	76
6.16 El primer aniversari del moviment dels indignats del 15-M	78
6.16.1 Tractament del text a la publicació principal	78
6.16.2 El 15 de maig de 2012	80
7. CONCLUSIONS	81
8. BIBLIOGRAFIA	85
9. ANNEXOS	88

1. INTRODUCCIÓ

Tot just fa tres anys, una marea ciutadana va col·lapsar els carrers d'arreu d'Espanya durant la manifestació del 15 de maig de 2011. Sorgida d'una manera espontània, aviat aquelles multituds van esdevenir un moviment de masses que va ocupar les principals places del país i es va batejar com a moviment del 15-M.

Les seves protestes exigien una “democràcia real ja” i els seus membres clamaven que no eren mercaderies en mans de polítics i banquers. Davant els efectes de la crisi econòmica, traduïdes en forma de mesures d'austeritat i la corrupció, una taxa d'atur i unes retallades socials desorbitants, desenes de milers de persones van protagonitzar diferents episodis reivindicatius per reclamar un canvi en aquesta situació. Aquestes protestes van passar a plantejar el funcionament de moltes de les bases del sistema establert i van portar a la reflexió sobre alternatives al model que, segons tots aquells indignats amb la situació, no funcionava.

Tres anys després, hi ha 9.659 persones més a l'atur¹, segons les dades de les Oficinas de los Servicios Público de Empleo; Espanya s'ha convertit, segons les ONG Caritas i Save the Children, en el segon país de la UE amb més pobresa infantil, amb “un 30% de la infància en risc de pobresa”; i, d'acord amb el segon informe de 2014 publicat pel Fons Monetari Internacional (FMI), Espanya “és l'economia de la UE on més ha augmentat la desigualtat entre rics i pobres”. Les retallades socials i les reformes econòmiques realitzades pel govern han portat a què la situació d'estudiants, treballadors, jubilats, nens i famílies senceres al país hagi empitjorat.

Objectivament, sembla que el moviment del 15-M ha desaparegut. No obstant això, la indignació segueix viva, traduïda en manifestacions, l'augment de les plataformes i les seves accions i l'activitat d'unes assemblees de barri que vetllen per alternatives. Però, a més a més, hem pogut observar un dels símptomes de la voluntat de canvi amb l'entrada a l'esfera política de dos partits que encarnen moltes de les consignes del moviment 15-M: la CUP va entrar al Parlament català amb tres diputats en les Eleccions catalanes de 2012 i Podemos-Podem va aconseguir cinc llocs al Parlament Europeu arran les eleccions del 25 de maig d'aquest any.

En aquest sentit, el moviment dels indignats va esdevenir el punt de partida que va fer revifar els moviments socials a Espanya, a més d'inspirar-ne de molts altres a escala internacional, com el moviment Occupy a Nova York i Londres o el moviment YoSoy132 a Mèxic.

¹ El maig de 2011, el nombre de persones aturades a Espanya era 4.189.659, mentre que al mateix mes de l'any 2014, aquesta xifra ha incrementat fins a 4.572.385.

“El paro baja en 11.916 personas en mayo, su mayor descenso en este mes desde 1996”, Expansion.com, 3 de juny de 2014. [En línia]: <<http://www.expansion.com/2014/06/03/economia/1401779001.html>>. Consultat el 4 de juny de 2014.

El 15-M a Espanya va marcar l'inici d'una revolta de masses contra les polítiques d'austeritat. Nascut espontàniament després de petites experiències amb manifestacions com, per exemple, la de desembre de 2010 contra les retallades a sanitat, el moviment comença a generar-se fora dels canals habituals i al marge dels sindicats. I prenent l'exemple de les revoltes al món àrab, acampen a places de tot el país.

El seguiment de les accions del 15-M, així com els intents dels mitjans per comunicar-les i de realitzar una cobertura sobre la seva evolució, van donar perspectives molt diverses dels indignats. A la premsa, moltes de les visions oferides a la societat sobre el moviment van ser, sovint, oposades.

En aquest sentit, una reflexió sobre el paper de la cobertura que aquests mitjans en realitzaren esdevé necessària per a entendre la visió adquirida sobre el moviment en el conjunt de la societat. Aquesta precisa d'un estudi que encara no s'ha realitzat.

Una petita retrospectiva sobre la influència dels mitjans de comunicació en la societat, a partir de l'estudi dels diferents corrents de pensament al llarg de la història, permetrà contextualitzar el paper dels mitjans. Fixant-nos en les capçaleres internacionals podrem tenir una primera idea sobre la lectura que es va fer del moviment en l'àmbit global. Això servirà com a context per obtenir una visió general del missatge que es va transmetre sobre el 15-M a Espanya i Catalunya.

2. MARC TEÒRIC

2.1 Les teories i la recerca en comunicació: estudi de les influències dels mitjans

“Fins i tot els mitjans de comunicació <<recreatius>>, com els diaris i la televisió, tenen una influència de gran abast sobre la nostra experiència. Això no s’esdevé perquè afectin les nostres actituds de maneres específiques, sinó perquè són els mitjans d’accés al coneixement, del qual depenen moltes activitats socials”.

Anthony Giddens, 1995: 481

Parlar de la influència dels mitjans de comunicació en la societat condueix a adquirir un estudi i una perspectiva sociològica, en el marc de les ciències socials. Concretament, en la recerca sobre la comunicació de masses.

Les teories que han predominat durant dècades en l'àmbit de la comunicació han tingut com a objectiu estudiar aquesta influència que els mitjans tenen en les persones, els públics o les audiències. Dites teories analitzen com s'estableix de manera intencionada, o no, una relació causal entre dos fenòmens que no tenen per què estar directament relacionats: la comunicació per part dels mitjans i el comportament o accions d'una societat determinada.

Reconèixer els diferents corrents de pensament que hi ha hagut al llarg del temps sobre la interpretació de la influència dels mitjans ens permet, per una banda, adquirir una visió de totes les perspectives sobre aquest aspecte. Per altra banda, aquestes idees reflexionen sobre el poder d'influència dels mitjans, aspecte que dona sentit al seu paper en la societat.

2.1.1 Els corrents de pensament d'acord amb el context històric

Tenint en compte aquest matís, trobem que han hagut diversos autors que han identificat diferents etapes o períodes de la recerca comunicativa en els quals hi han teories entorn als efectes dels mitjans de comunicació. Cadascun d'ells realitza la seva pròpia classificació.

Jordi Berrio ha estat un d'ells; en la seva obra sobre sociologia de la comunicació de masses recull aquests corrents teòrics i identifica quatre grans etapes per a catalogar-los tenint en compte el punt de vista històric. La primera, la teoria de la comunicació mediada², on s'identifiquen els problemes d'un nou àmbit de la recerca social. La segona etapa està “dominada pels treballs centrals de la mass communication research” (corrent que va esdevenir el paradigma dominant als Estats Units) i on a Europa es viuen “grans períodes de convulsió” marcats pels fenòmens nazis i feixistes, la Segona

² BERRIO, Jordi. Bases de la teoria social en la sociologia de la comunicació de massa, (1995). Pàg. 17

Guerra Mundial i la recuperació econòmica de la postguerra. El següent dels períodes trenca amb totes les visions anteriors, ja que nombrosos treballs d'aquesta època coincideixen en considerar la importància de la televisió en les audiències. Aquest pensament condueix, finalment, a una quarta etapa (la present, segons l'autor), caracteritzada per la “maduresa de la recerca en comunicació”; és l'etapa que es coneix com a “societat complexa”, terme de Niklas Luhmann (altres autors parlen de “societat de la informació” o “societat postindustrial”).

Considerar aquesta visió resulta rellevant, per una banda, per contextualitzar les formes de comunicació i la seva evolució al llarg del temps, en societats també canviant; i per altra, per situar i relacionar coherentment el context històric i social amb els corrents teòrics de cada moment.

No obstant, altres autors, com Mauro Wolf o Jordi Busquet i Alfons Medina, realitzen una classificació dels períodes més estesa i acurada, comuna entre els autors que estudien la sociologia de la comunicació. En aquest sentit, l'obra de Jordi Busquet i Alfons Medina “Invitació a la sociologia de la comunicació” és una mostra que representa aquesta forma d'estudi de les etapes de pensament dins el camp de la interpretació sociològica sobre la influència dels mitjans.

• El model hipodèrmic

Busquet i Medina parlen d'un primer període de la recerca comunicativa on la investigació es va centrar en els efectes del procés comunicatiu. Es tracta del període del denominat com a model hipodèrmic per aquests autors³. Situen aquesta etapa des dels anys vint fins als quaranta del segle XX (coincidint històricament amb el període d'entreguerres) i destaquen que els mitjans de comunicació són contemplats com a “instruments d'influència directa, poderosa i eficaç”, amb efectes persuasius.

El model hipodèrmic estableix un seguit de supòsits i característiques: que els individus es troben en una situació d'“isolament psicològic”, que en la interacció mediàtica preval la impersonalitat, que els individus es troben força desvinculats de les obligacions i pressions socials, que aquests responen de manera gairebé uniforme al mateix estímul i, finalment, que el públic és una massa indiferenciada on, al seu interior, els individus són vulnerables perquè es troben aïllats física, socialment i culturalment.

Amb aquestes premisses, el model atribueix als mitjans de comunicació un poder extraordinari per modificar radicalment actituds, opinions i les preferències col·lectives dels ciutadans.

³ En aquest marc d'ús dels mitjans de comunicació a l'època, aquesta teoria que intenta realitzar les primeres explicacions sobre els seus rep, amés de model hipodèrmic, diversos noms; teoria de l'agulla hipodèrmica, teoria de l'impacte directe, teoria de la influència unidireccional, entre d'altres.

Ho fa basant-se, per una banda, en la teoria de la societat de masses, la qual pressuposa la idea que el públic dels mitjans de massa és un públic “atomitzat, format per individus solitaris, aïllats i desarrelats”⁴ i, que aquest aïllament és el que fa l’individu vulnerable a la influència mediàtica.

I, per altra, en la teoria conductista, que considerava els missatges com “estímuls condicionants” i les conductes i actituds dels receptors com a “resposta condicionada”. Partint d’això, s’establia una correspondència estreta entre el missatge dels mitjans i la reacció de l’audiència.

La teoria de la societat de masses (de gran incidència en el camp de la teoria social) i, per altra banda, el famós paradigma de Harold D. Lasswell, que va comportar una extensió de la psicologia conductista aplicada a la descripció del camp comunicatiu.

El paradigma de Lasswell, clàssic en els estudis de comunicació, pressuposa que la iniciativa és sempre de qui emet el missatge i que, els individus que conformen l’audiència, són subjectes passius en el procés de comunicació. Aquest, reflecteix la tendència generalitzada de la sociologia de la comunicació de masses “a sobrevalorar la influència de les tècniques sobre el públic”; un públic que no té una altra funció en el procés comunicatiu que ser el receptor passiu d’un missatge que, necessàriament i, davant la seva impotència, aconseguirà els efectes previstos.⁵

Aquest model lineal, tal com apunten Busquet i Medina, ha comportat una concepció molt simplista de la comunicació de masses, doncs ignora la rellevància d’altres formes de comunicació i relació personal, així com el paper integrador d’una sèrie de grups socials bàsics, com la família o els amics. Igualment, van ser moltes les crítiques a la simplicitat del model hipodèrmic, sobretot en els aspectes d’entendre la comunicació com a acte i no com un procés; una concepció de la comunicació sense feedback (on el públic, receptor del missatge, és considerat com a passiu); i el fet d’estudiar les variables que intervenen en l’acte comunicatiu per separat i no com a una “unitat” en un procés.

Malgrat els seus límits aquesta teoria, que esdevingué una idea dominant en l’anomenada Mass Communication Research, persisteix encara en la mentalitat de moltes persones quant a la visió dels mitjans com a omnipotents i omnipresents amb efectes directes i immediats en la societat.

• **Primeres crítiques cap als mass media**

Situant-nos en un període on els règims democràtics eren una excepció, un context d’entreguerres on a més de l’aparició dels feixismes els règims dictatorials o autoritaris eren els predominants als països europeus, es produeix una expansió dels mitjans de comunicació.

⁴ BUSQUET, J.; MEDINA, A. Pàg. 137

⁵ MORAGAS, Miquel. Sociología de la comunicación de masas (1985). Barcelona: Gustavo Gili

L'escriptor i periodista nordamericà Walter Lippmann (entre d'altres, com també el filòsof John Dewey) parla en diverses obres⁶ de manipulació de la consciència pública i del control de la població mitjançant mecanismes no violents. L'autor realitza una interessant i pionera reflexió, partint de la idea que “els mitjans de comunicació tenen una capacitat per configurar estats d'opinió col·lectiva, inoculant els temes o valors d'una petita minoria dominant”⁷.

Partint d'això, Lippmann planteja els límits de la democràcia en una societat mediàtica. Reflexions sociològiques com la realitzada per l'autor obren debats sobre la llibertat de les societats democràtiques i la parcialitat o totalitat d'aquesta democràcia arran l'accés a la informació existent, sense manipulació. Lippmann i Dewey partien de la creença que la societat de masses era un perill per a la democràcia, doncs “el sistema capitalista articulava una nova forma de controls de les “masses” a partir de la generació massiva de béns de consum i el desenvolupament dels mass media”⁸.

D'aquesta manera, Lippmann pensava que, en el context social en què es trobava, el ciutadà no tenia la capacitat per a obtenir una visió objectiva de la realitat, essent a més a més els mitjans de comunicació la única font d'informació per als ciutadans (els quals, deia, ofereixen una versió simplificada i reduïda de la realitat).

• El model dels efectes limitats

La segona de les etapes de la recerca comunicativa comprèn, principalment, les dècades dels anys quaranta, cinquanta i seixanta i ha estat definida com l'etapa del paradigma P. F. Lazarsfeld o, també, la teoria dels efectes limitats⁹.

Aquest període s'orienta, principalment, a relativitzar les idees predominants del model hipodèrmic, partint de la idea que els mitjans no són tan poderosos. Es constata la importància que factors de caràcter personal i social en l'actitud dels individus a més a més dels mitjans de comunicació, tot considerant que aquests condicionen les influències mediàtiques.

Així doncs, la teoria afirma que els individus reben l'impacte dels mitjans de comunicació en la seva condició de membres de grups socials primaris (l'entorn familiar) i secundaris (l'entorn professional, polític, religiós i cultural).

En aquest marc, Elihu Katz i el mateix Lazarsfeld elaboren la teoria de l'exposició i percepció selectiva. En aquesta assenyalen que conèixer la motivació, la personalitat i les actituds dels membres de l'audiència és molt important per comprendre el tipus de selecció que aquests fan dels

⁶ Podem trobar aquesta reflexió per part de Lippmann, autor considerat un dels principals precursors dels estudis sobre els mitjans de comunicació i de l'opinió pública, a obres com *La opinión pública* o *Libertad y prensa*.

⁷ BUSQUET, J.; MEDINA, A. Pàg. 146

⁸ BUSQUET, J.; MEDINA, A. Pàg. 147

⁹ A aquesta teoria també se li atribueixen altres noms, com teoria dels efectes mínims o teoria dels factors intermediaris.

continguts presents en els mitjans de comunicació i els significats que els atribueixen. Els estudis realitzats per aquests i altres autors (com E. Katz) van permetre posar de manifest les múltiples resistències que els individus presenten davant dels missatges persuasius.

Partint d'això, en aquesta teoria es defineix la llei dels mínims efectes: com més potent és la capacitat selectiva dels individus enfront els missatges dels mitjans, més petit és l'efecte que aquests produeixen. A aquesta llei, Busquet i Medina matissen que, curiosament, aquesta no "té en cura de la llei contrària: si s'aflebeix la capacitat selectiva, més influència assoliran els mitjans de comunicació"¹⁰.

Partint d'aquestes idees, Katz i Lazarsfeld elaboren la coneguda teoria de dos passos (Two-step Flow of the Communication). Aquesta proposa una altra idea diferenciadora respecte el primer període de la recerca comunicativa: deixar enrera la idea de la comunicació com a un acte unidireccional per passar a considerar que es dona a dos nivells i que la seva influència està mediatitzada per la funció que tenen els líders d'opinió entre els mitjans de comunicació i la resta de la gent.¹¹ Aquesta teoria es basa de nou en el filtre entre els missatges de comunicació i l'audiència, afirmant que són mediatitzats i filtrats pels líders d'opinió i que, després, arriben a la resta de la població. La teoria estableix que s'ha de tenir en compte, llavors, el context social en el qual els mitjans actuen i, diferència de la teoria hipodèrmica, es considera que els mitjans tenen una incidència important a l'hora de construir els referents col·lectius i crear la percepció social de la realitat. Seguint aquesta idea trobem com, per exemple, la teoria de l'agenda setting (establiment de l'agenda) indica que la influència dels mitjans no rau en el seu poder de persuasió, sinó en la capacitat d'estructurar els temes sobre els quals pensem i sobre els quals giren les nostres converses.

· La influència mediàtica en l'era i la societat complexa

Als anys setanta, l'estudi de les influències dels mitjans es complica donada la complexitat atribuïda a l'acte comunicatiu i uns mitjans que evolucionen cada vegada més en el temps.

Elisabeth Noëlle-Neumann (1983) explica com es va reclamar el canvi en la valoració de la influència dels mitjans de comunicació al Congrés de l'Associació Internacional de Recerca en Matèria de comunicació de masses (celebrat el 1976 a la universitat de Leicester, Gran Bretanya).

“Després de trenta anys, durant els quals el poder dels mass media sempre havien estat posats en dubte, la conferència ha reunit una sèrie d'informes que feien pensar que potser calia tornar a la idea de la influència potent exercida pels mitjans de

¹⁰ BUSQUET, J.; MEDINA, A. Pàg. 152

¹¹ KATZ, Elihu. The Two-Step Flow of Communication: An Up-To-Date Report on an Hypothesis. Pàg 61-63

comunicació de masses. [...] La tendència centra l'atenció en l'anàlisi, la manera subtil i indirecta amb la qual els mass media formen la nostra percepció del medi ambient”¹².

La premsa, la ràdio i la televisió, que assoliren una gran diversificació, segueixen evolucionant en un context de transformacions a nivell social (tenint en compte alhora la intervenció d'influències socioculturals)¹³, la mundialització de les telecomunicacions, l'hegemonia audiovisual i l'Internet emergent.

Amb aquest panorama, el protagonisme dels mitjans creix, així com la preocupació pels seus efectes. En aquest punt és quan emergien diferents models de pensament com les teories dels efectes de la mediació en la percepció comunicativa o les teories sobre recepció i apropiació cultural, com la “teoria de l'espiral del silenci” de Noelle Newmann als anys 80; la teoria de “la fabricació del consentiment” de Noam Chomsky; o estudis de diversos autors sobre recepció i apropiació cultural.

El procés de digitalització, dins aquesta era canviant i complexa, ha marcat un important canvi en el desenvolupament de la comunicació i la informació escrita.

Davant una nova situació tecnològica, els productes no han estat els únics afectats; també s'han vist modificats els processos i les regulacions bàsiques que intervenen en el seu desenvolupament.

Ens trobem davant un moment on la informació escrita viu en un sistema digital d'emmagatzematge, recerca, recuperació, tractament, disseny i difusió de la informació on intervenen continguts informatius, mitjans i, alhora, instruments informàtics i les telecomunicacions¹⁴.

Considerant aquesta realitat, observem com el periodisme digital adquireix unes característiques que venen marcades, principalment, per una descontrolada circulació de la informació, alhora accessible per a tothom. La profunditat i l'extensió globals de les modificacions que ha portat la informació digital pot observar-se en quatre estadis de la informació en el món actual. En la producció masiva d'informació original, el control dinàmic unit a la retroalimentació, la creació d'informació normativa complexa i, per últim, la formació de xarxes per les quals es mou la informació que, probablement, sigui convertida en coneixement (xarxes socials, aplicacions mòbils, etc.).

És d'aquesta manera com l'estudi de la influència dels mitjans es veu desbordada per la complexitat d'actors i factors que intervenen en el procés comunicatiu a la xarxa.

¹² NOELLE-NEUMANN, Elisabeth. El doble clima de opinión. La influencia de la televisión en una campaña electoral. Pàg. 1

¹³ Teoria de la mediació televisiva desenvolupada, entre d'altres, per Orozco (l'any 1991) i Fuenzalida (1997). BUSQUET, J.; MEDINA, A. Pàg. 157

¹⁴ BUSQUET, Jordi; MEDINA, Alfons. Capítol 5: Tecnología digital de la comunicación e información escrita.

2.2 La visió del 15-M a la premsa internacional

Quan es parla de la primera pàgina d'un diari, tots els autors coincideixen en una mateixa qualificació: la portada és l'aparador del mitjà, el primer element que indica al lector quin serà el contingut del diari.

2.2.1 Quan un esdeveniment passa a aparèixer en la premsa internacional. Definició i funcions de la primera pàgina

Jesús García Yruela, doctor en Ciències de la Informació, exposa dues característiques fonamentals de la primera pàgina dels diaris que expliquen els motius pels quals aquesta sigui un aspecte d'alt interès en disseny periodístic.

Per una banda, l'autor li atribueix la propietat d'ésser “l’afirmació informativa primera —en el pla del contingut i en el pla de l’expressió— que el diari mostra al receptor”¹⁵. Afegeix que, de fet, la portada és com “un fris, un mosaic o reflex informatiu de l’esdevenir del món en un període de temps concret”, sempre acord amb l’acte editorial d’un diari (quant a la definició i selecció dels esdeveniments succeïts al món per a tractar en la portada).

Per altra banda, Yruela destaca que la portada és el primer contacte amb el contingut del diari i assenyala que d’aquesta impressió “pot dependre la predisposició a la lectura d’aquell diari”. Completant la seva definició, l'autor subratlla que, pel que fa a la forma d'aparició de les notícies, la primera pàgina dels diaris acaba per ser “la creació d’un fet informatiu a través de l’expressió d’un conjunt de missatges no relacionats entre si”¹⁶.

Atenent a aquestes característiques, l'autor destaca quatre funcions d’aquesta primera pàgina en la comunicació periodística: establir la identitat, el caràcter i la qualitat de la informació que presenta el diari, esdevenir el seu aparador del contingut i la forma d’expressió de la informació, establir una jerarquia de les informacions i convertir als observadors en lectors efectius.

Tenint en compte tot aquest raonament de l'autor i a l'hora d'analitzar les primeres pàgines dels diaris, cal considerar dos paràmetres generals, passant des de la tipologia de formats fins a l'estil de tractament del missatge en si.

Els estatuts editorials determinen tot un seguit de valors i principis que defineixen la forma de fer periodisme escollida pels corresponents diaris. Acord amb aquests, el disseny del diari i la definició del tractament (i no tractament) dels successos, així com el model que regula la manera de realitzar

¹⁵ GARCÍA YRUELA. Jesús. “Tecnología de la comunicación e información escrita”. Tecnología del diseño periodístico de comunicación e información escrita, (2003). Pàg. 180

¹⁶ GARCÍA YRUELA. Jesús. Pàg. 182

la seva cobertura que es segueix a cada diari, estan lligats al servei de la línia editorial establerta en el mitjà de comunicació.

És d'aquesta manera que aspectes com els titulars, la composició de la portada o l'ús de la imatge estan totalment relacionades amb la forma de cobertura d'un esdeveniment, de la mateixa manera que el mateix tractament de la informació.

La definició que Laing, Walton, Gillies y Happell realitzen sobre el concepte de disseny gràfic posa entre dit aquesta estreta relació: per a aquests autors, el disseny fa referència a “la transformació d'idees i conceptes en una forma d'ordre estructural i visual” (1984). És a dir, el seguit d'idees i valors que els mitjans de comunicació segueixen acaben definint aquest disseny acord a l'objectiu que es tingui a l'hora de comunicar les notícies.

En relació a aquest aspecte i a la portada d'un diari, el doctor en Ciències de la Informació i catedràtic en tecnologia de mitjans impresos, J. Canga Larequi¹⁷, apunta en la seva obra sobre disseny periodístic en premsa com el contingut i la selecció de les informacions de primera pàgina és tan important com el nombre de notícies i la superfície que aquestes ocupen.

2.2.2 El tractament del 15-M en primera pàgina dels diaris europeus i americans

El moviment dels “indignats” va passar a l'esfera internacional adquirint un gran ressò. Recordant la ja esmentada rellevància de les portades en el conjunt d'un diari i, també, l'impacte que aquesta genera (definint els esdeveniments destacats en el món durant la jornada), trobem com el 15-M va arribar a ocupar un lloc en la primera pàgina d'alguns d'aquests mitjans.

• La visió europea del 15-M

Els diaris del vell continent que posicionaren el 15-M a la seva portada, amb motiu de les primeres protestes (entre el 15 i 18 de maig de 2011) i del primer aniversari del moviment, van ser els dos diaris de referència a França, *Le Figaro* i *Le Monde*; els italians *La Repubblica* i *Il Manifesto*; l'austriac *Salzburger Nachrichten*; l'alemany *Die Tageszeitung*; i el diari luxemburguès *Luxemburger Wort*.

L'anàlisi de les seves portades comença per considerar el tipus de pàgina en la qual cadascun d'ells presenten i exposen els esdeveniments destacats pel diari i la seva estructura, amb el corresponent significat (aspectes directament relacionats amb el tipus de diari).

¹⁷ CANGA LAREQUI, Jesús. “El diseño Periodístico en Prensa Diaria”. Primera Página y Última Página, (1994). Pàg. 78

Això remet a l'estudi del disseny, funció del qual J. García Yruela defineix afirmant que la teconologia¹⁸ del disseny periodístic de comunicació i informació escrita “està destinada a la creació d'una determinada forma d'expressió en un mitjà escrit concret, a través d'un procés de múltiples relacions entre text, imatges i significants no textuais ni icones”¹⁹.

Per la seva banda, Larequi destaca l'existència de “dos imperatius” que regeixen la composició de la primera pàgina d'un diari, els quals cal tenir en compte: primer, “cal posar límit al nombre de notícies que accediran a la primera pàgina” i, segon, “cal associar-los-hi una superfície no igual per a totes elles”.

Considerant això, trobem que al llarg del temps s'han estipulat diferents classificacions per a la primera pàgina dels diaris segons el disseny d'aquesta.

Atenent a la tipologia establerta per Yruela i les característiques exposades pels autors de “Principios básicos sobre diseño periodístico, L. González Díez i P. Pérez Cuadrado, trobem que els diaris europeus poden agrupar-se dins de tres tipologies diferents: les portades d'estil contemporani, les d'estil tabloide contemporani i les portades d'estil clàssic.

La primera d'aquestes tipologies es caracteritza per “recalcar més el contingut general informatiu que un únic esdeveniment” a través de fotografies i diversos titulars²⁰.

Aquest contingut general queda jerarquitzat per sistemes icono-gràfics, tot presentant finestres-sumaris que fan referència a les informacions a l'interior i fent un millor ús de les fotografies i els blancs.

El diari italià La Repubblica, segon diari amb més difusió a Itàlia²¹, és aquell que respon a aquestes característiques. Aquest posiciona el moviment en la primera pàgina del dia 19 de maig de 2011 amb motiu de la manifestació multitudinària del dia anterior, després de la del 15 de maig. La rellevància d'aquesta informació dins la primera pàgina respon a una jerarquització de la informació en l'espai. En aquest sentit, per una banda, trobem la notícia sobre el moviment situada al mig de la composició; atenent a l'obra sobre disseny periodístic de Larequi, on afirma que el recorregut visual que el lector segueix quan veu la primera pàgina d'un diari és la de tipus “Z”²², la notícia es troba en el tercer nivell de lectura. La Repubblica titula els esdeveniments protagonitzats pel moviment com a “Espanya, la revolta dels joves indignats als carrers contra Zapatero”²³.

¹⁸ Yruela utilitza el concepte “teconologia” considerant la mesura en la qual el disseny periodístic tracta de coneixements teòrics sistematitzats que han de ser aplicats a uns processos de realització de mitjans escrits, tot passant per diferents fases. Aquest, doncs, disseny constaria d'aspectes teòrics i l'aplicació d'aquests; habilitats pràctiques.

¹⁹ GARCÍA YRUELA. Jesús. Pàg. 97

²⁰ GARCÍA YRUELA. J. La primera pàgina: características generales y reglas de diseño. Pàg. 183

²¹ L'Ads-Accertamento diffusione stampa, empresa de certificació milanesa, situa La Repubblica com a segon diari amb més difusió a Itàlia amb 617.910 exemplars de mitjana diària, darrere del Corriere della Sera (amb una difusió de 672.801).

²² Aquest recorregut visual comença pel marge superior esquerra, seguint pel dret i passant pel centre de la pàgina fins a la part inferior esquerra per acabar al marge inferior dret. ocupant dues columnes, essent gairebé un vuitena part de la portada; i l'aparició de la manifestació com a imatge destacada.

²³ “Spagna, la rivolta degli indignati giovani in piazza contro Zapatero”, el titular original en italià.

Figura 1: Divisió de l'espai en portada d'un diari La Repubblica.
Font: Kiosko.net

Figura 2: Espai que la portada del dia 19 de maig de 2011 del diari italià dona a la manifestació del moviment.
Font: "El Movimiento 15M copia la portada del Washington Post y otros medios", Radiocable.com (consultat el 9 de març de 2014).

Aquest, essent un titular poc destacat en el conjunt de la portada (per la seva mida), fa d'element contextualitzador de la imatge d'una gran multitud protestant al carrer (de destacada dimensió).

És en aquesta fotografia on recau el pes informatiu.

El text de la peça posicionat sota la imatge i el titular ofereix un breu resum del contingut que es pot trobar a la pàgina interior del diari (concretament a la vint-i-una). Aquest diu reconeix el moviment dels indignats i descriu la seva protesta de la següent manera:

“Tot i la prohibició de les manifestacions, milers de persones van sortir als carrers de Madrid per protestar contra la crisi, el sistema polític, la corrupció i la "col·lusió" entre la política i els bancs. Ells són el moviment d'"indignats" dels joves que la protesta pacífica en altres ciutats del país.”

Les característiques que Yruela atribueix a les portades d'estil tabloide contemporani coincideixen en gran mesura en els diaris Salzburger Nachrichten, Luxemburger Wort, Le Figaro, Il Manifesto i el Die Tageszeitung, tot i que la distribució de les notícies en aquesta primera pàgina varien una mica segons el diari. Per una banda, l'austriac Salzburger Nachrichten (amb una tirada de 68.464 exemplars l'any 2007²⁴) i el luxemburguès Luxemburger Wort (diari més popular a Luxemburg, amb una circulació de 81.003 còpies diàries²⁵).

²⁴ “Science News? Overview of Science Reporting in the EU“. Comissió Europea (UE). 2007. [En línia]: <http://ec.europa.eu/research/conferences/2007/bcn2007/overview_of_science_reporting_eu_en.pdf>, pàg. 11. Consultat el 6 de març de 2014.

²⁵ “Leader média au Luxembourg”. d'Wort (7 d'octubre de 2007). [En línia]: <http://web.archive.org/web/20071007122953/http://www.regies.lu/data/pdf07/fr/wort_f.pdf>. Consultat el 7 de març de 2014.

Aquests diaris coincideixen en el moment d'incloure els titulars de les notícies més importants (de tres a cinc), amb texts sota dels titulars que introdueixen la notícia i amb una aposta gràfica “més agressiva”²⁶.

Tot i això, presenten unes característiques especials, ja que s'allunyen dels “titulars sense text”, ja que el text és força extens. Luxemburger Wort i Salzburger Nachrichten han optat per destacar la informació del moviment indignat posicionant-lo a la segona zona de lectura. En el diari luxemburguès, la notícia sobre el 15-M ocupa aproximadament tres vuitenes parts de la portada; això s'aproximaria al 50% de la pàgina.

Figura 3: Portada completa d'un exemplar de Luxemburger Wort (esquerra, a dalt) i l'espai dedicat a la portada per la protesta del 15-M (esquerra, a baix). Portada del Salzburger Nachrichten (dreta, a dalt) i la notícia del 15-M (dreta, a baix).

Font: “Portadas del Movimiento 15M en la prensa internacional”, movimiento15m.org (consultat el 9 de març de 2014).

En el cas del diari austríac, la notícia que fa referència al moviment ocupa dues vuitenes parts del total de la primera pàgina (equivalent a una quarta part de l'espai). El diari de Luxemburg utilitza un titular de dimensions semblants a la notícia situada a la primera zona de lectura²⁷: “Massives protestes a Espanya”, amb un subtítol que apunta com “La juventud frustrada libera su rabia”. En el cas del diari austríac, el titular de la notícia és “Protestes juvenils d'Espanya a les grans ciutats”²⁸. És d'aquesta manera com ambdós destaquen les massives protestes i les atribueixen als joves.

Més similar al disseny del diari austríac, Le Figaro publica també a la seva portada del 19 de maig de 2011 les protestes dels indignats. Sota el titular “Espanya: vent de revolta contra l'austeritat”, l'espai que el diari francès dedica a la notícia ocupa menys d'una vuitena part del conjunt de la portada. El disseny periodístic emprat en la primera pàgina del diari francès posiciona la notícia principal a la part superior del diari (tot atorgant-li la imatge principal i el gran titlar en la composició) i, sota d'aquesta, les notícies a segon nivell.

²⁶ GARCÍA YRUELA. J. Pàg. 184

²⁷ Tot i la situació en segona zona de lectura de la notícia del moviment, podríem afirmar que aquesta notícia adquireix la major importància en la portada del diari luxemburguès; doncs la dimensió que ocupa constitueix gairebé la meitat de la informació de la portada i el recurs de la imatge a tot color, juntament amb un titular no menys destacat que els altres, fan d'aquesta notícia el centre d'atenció de la portada. Per la seva banda, el diari austríac recull la tendència actual de la reducció del tamany del titular en una informació on l'element destacat i el pes recau en la imatge, acompanyada d'aquest i una corresponent introducció a la notícia.

²⁸ Els titulars originals, en alemany, són “Massenproteste in Spanien” (i el subtítol “Frustrierte Jugend macht ihrem” a Luxemburger Wort ; i “Spaniens Jugend protestiert in großstädten” a Salzburger Nachrichten.

Figura 4: Portada del 19 de maig de 2011 del diari Le Figaro (esquerra). Font: “El Movimiento 15M copa la portada del Washington Post y otros medios”, Radiocable.com (consultat el 10 de març de 2014).

No obstant, aquesta és posicionada a la tercera zona de lectura i, d'entre les peces compostes per un titular i un breu resum del contingut de la notícia, reforçada amb una petita imatge de manifestants. La introducció de la peça (posicionada a la pàgina 10 de l'exemplar) que apareix a la portada apunta

com la Puerta del Sol “pren els aires” de la plaça Tahrir del Caire amb l'ocupació de la plaça de la capital espanyola per part de joves “mobilitzats per les xarxes socials”.

El diari qualifica aquesta acció com a “desafiament” i la

relaciona amb la greu crisi econòmica al país, continuant l'explicació tot afirmant que aquesta acampada “va guanyar les principals ciutats del país” i que ha fet un crit a les principals organitzacions polítiques i sindicals. La relació de la protesta del 15-M amb la plaça Tahrir és recurrent, també, al diari ecologista alemany Die Tageszeitung. Aquest diari també respon a l'estil tabloide contemporani però guarda més similituds amb el cas de les portades del diari comunista italià Il Manifesto. Ambdós destaquen la notícia del moviment mitjançant una imatge de grans dimensions (la principal en la portada), un gran titular i atorgant-li una gran proporció d'espai en el conjunt de la portada al mig d'aquesta primera pàgina (corresponent, aproximadament, a la meitat del seu espai si comptem amb la capçalera dels diaris).

En el cas del diari italià, la notícia en portada és l'aniversari del moviment sota el titular ““Els indignats” (Gli indignati)²⁹. Segons informa el Público, aquest diari dedica dues pàgines a l'interior de l'exemplar que exposen com un any després de l'aparició del moviment, “el 15-M va recuperar els carrers. Contra les retallades, desafiant les mesures de la Policia i del Govern de Mariano Rajoy, una multitud tornà a reunir-se a la Puerta del Sol, símbol de la protesta”. Al “nerviosisme de la dreta en el poder”, afegeix, “els indignats van respondre amb la força de la raó amb una marxa sense precedents a més de 80 ciutats.”

²⁹ “El #12M#15M acampa en la prensa internacional”, Público.es. 13 de maig de 2012. [En línia]: <<http://www.publico.es/internacional/432943/el-12m15m-acampa-en-la-prensa-internacional>>. Consultat el 10 de març de 2014.

Figura 5: Portada completa del diari Il Manifesto (esquerra) i espai de la portada del mateix diari dedicat a l'aniversari #12M15M.
Font: "El #12M#15M acampa en la prensa internacional", diari Público.

Figura 6: Portada completa del diari alemany (esquerra) i espai que aquest diari dedica a la seva portada del 19 de maig de 2011 al moviment..
Font: "El Movimiento 15M copa la portada del Washington Post y otros medios", Radiocable.com (consultat el 10 de març de 2014).

Pel que fa a Die Tageszeitung, la notícia sobre el moviment poscionada en portada fa referència a la manifestació del 18 de maig de 2011 (de la mateixa manera que les portades dels diaris ja analitzats). El titular, "Plaza Tahrir", encapçala una imatge de l'acampada de la Puerta del Sol, tot realitzant, així, una identificació directa del moviment espanyol amb la primavera àrab a Egipte. Sota aquest titular trobem la següent explicació, introduint la notícia: "A Espanya, desenes de milers de persones es manifesten contra polítics i banquers. Molts manifestants acampen a la plaça central de la Puerta del Sol en Madrid"³⁰.

La protesta del dia 18 de maig és, també, motiu d'una de les peces en la portada del diari francès Le Monde. La versió antiga d'aquest diari és classificada per Yruela dins les portades l'estil clàssic i apunta que, en certa mesura, el nou diari segueix apostant per aquest estil.

Amb una "distribució vertical de la informació, uns titulars amb una tipografia moderada, un ús escàs o nul de la fotografia i una tipografia poc variada", segons l'autor, trobem que els titulars de Le Monde són reforçats pel text de sota de cada notícia i que el criteri de jerarquització passa, principalment, per la ubicació de la peça³¹. Contemplant això, observem com la portada on el diari francès recull la mobilització del moviment situa la notícia al segon nivell de lectura (a la part central esquerra de la composició).

³⁰ En alemany, "In Spanien protestieren Zehntausende gegen Politiker und Banker. Viele Demonstranten campieren auf dem zentralen Platz Puerta del Sol in Madrid."

³¹ GARCÍA YRUELA. J. Pàg. 182

Sota el titular “Els joves espanyols es rebel·len a la vigília de les eleccions”, Le Monde resumeix a la portada la notícia situada a la novena pàgina. Explica com estudiants i famílies amb dificultats o en atur acampen a la plaça de la Puerta del Sol de Madrid després de la manifestació de diumenge i fa èmfasi en com la protesta social s’intensifica cinc dies abans de les eleccions municipals i autonòmiques. La crònica d’aquesta aparició, a la secció Internacional, és titulada “Mobilització naixent a Espanya contra la crisi”. En aquesta, Le Monde identifica la protesta del 15-M espanyol com a “un moviment social nascut a Internet fora dels sindicats” i exposa l’organització sorgida de les milers de persones que van acampar després de la manifestació del 15 de maig, tot destacant també els alguns dels seus lemes: “No som mercaderies en mans de polítics i banquers” o “Li diuen democràcia”.

A partir de dades d’últimes enquestes i declaracions de Zapatero (llavors, president del govern espanyol), el diari dedica gairebé la meitat de l’article a focalitzar aquest context social arran el 15-M de cara a les eleccions del 22 de maig.

Atenent a la recerca de les notícies de Le Monde realitzada a través de la base de dades My News Online, trobem que el diari realitza un total de dotze publicacions sobre el moviment 15-M (contant la notícia anteriorment tractada) durant el període comprès entre el 14 de maig de 2011 i el 17 de maig de l’any següent. En aquest total de publicacions, observem com l’estiu és el període on el moviment té més cabuda en el mitjà francès; de juny a agost, Le Monde en publica set notícies.

Cal destacar, a més, un reportatge des de Madrid que el diari publica el 24 de maig de 2011, que ocupa gairebé tota la tercera pàgina del diari, sota el titular “Le ras-le-bol des «indignés»”³², amb una imatge en color multitud de gent a l’acampada de la Plaça del Sol.

• La visió americana del 15-M

El moviment dels indignats també va creuar l’Atlàntic. Trobem com les protestes a la Puerta del Sol va aparèixer com a notícia destacada a la portada de The Washington Post el dijous 19 de maig de 2011.

Figura 7: Portada del 18 de maig del 2011 i amb les protestes del moviment.
Font: My News Online.

³² Ras-le-bol”, en francès, és una expressió similar a “estar fins als nassos”.

La protesta, que va tenir lloc el dia anterior a aquest exemplar, és posicionada en el primer nivell de lectura i destaca per protagonitzar la imatge principal d'aquest portada estil clàssic. El diari nordamericà titula l'esdeveniment com a “Una primavera de frustració a Espanya”; aquest compleix una funció contextulitzadora de la fotografia principal de la portada (la Puerta del Sol a vessar de gent).

Sota d'aquesta, el diari resumeix com les protestes responen a la forma en que polítics, banquers i autoritats manegen l'economia espanyola, la qual, assenyala, “té la taxa d'atur més alt a la Unió Europea”), i les retallades del govern. També s'explica com la resposta a això ha estat les protestes durant el cap de setmana anterior (15 de maig) i l'acampada de grups a les principals places de moltes ciutats “abans de les eleccions municipals del proper diumenge”.

Segons publica el diari El Mundo, a més d'aquesta publicació el diari dedica un article a la seva pàgina de blogs. Sota el titular “La 'revolució' espanyola: milers acudeixen a la plaça de la Puerta del Sol de Madrid”, la peça arribar a comparar la concentració a la protesta de la plaça Tahrir de El Caire que va deposar a Hosni Mubarak ³³. La publicació també informa que The New York Times també publica un article sobre les protestes del 15-M a la seva secció de blogs de la edició electrònica del diari. Público afegeix que el diari nordamericà, “que el año pasado dedicó alguna portada a la acampada de sol”, va dedicar una publicació a la seva web en motiu del primer aniversari del moviment i parla del ressorgir del moviment “que provocó protestas similares en todo el mundo” format per “miles de españoles hartos de las miserias económicas que ondearon pancartas contra los banqueros”³⁴.

Figura 8: La protesta del 18 de maig de 2011 dels indignats a la portada de The Washington Post.
Font: Kiosko.net.

³³ ““The Washinton Post” publica en portada la protesta de la Puerta del Sol de Madrid”. EFE. 19 de maig de 2011. [En línia]: <http://www.elmundo.es/america/2011/05/19/estados_unidos/1305819707.html>. Consultat el 17 de març de 2014.

³⁴ “El #12M15M acampa en la prensa internacional”, Público.es. 13 de maig de 2012. [En línia]: <<http://www.publico.es/internacional/432943/el-12m15m-acampa-en-la-prensa-internacional>>. Contultat el 17 de març de 2014.

3. PREGUNTES D'INVESTIGACIÓ

Les preguntes d'investigació d'aquest treball sorgeixen davant la següent hipòtesi: els diaris seleccionats per l'anàlisi fan ús dels elements formals i de contingut de les notícies per donar un sentit i missatge determinat en funció de la seva línia editorial.

Atenent a això, la pregunta troncal de la investigació planteja quina ha estat la cobertura del 15-M per part de la premsa nacional durant el seu primer any de vida.

Un cop havent considerat les diferents perspectives sobre la influència dels mitjans de comunicació, acord amb els diversos corrents teòrics, i, posteriorment, havent realitzat una mirada a la visió que va adquirir el 15-M a l'esfera global, m'han sorgit un seguit de qüestions específiques, tot atenent a aquesta pregunta general.

Per una banda, quines han estat les característiques formals i de contingut de les notícies publicades sobre el moviment en els mitjans escrits del país. La seva resposta permetrà tenir una visió sobre quin va ser el missatge transmès del moviment a Espanya a partir de la cobertura que aquests realitzen. D'aquesta manera, es podrà resoldre una següent qüestió: quines semblances i diferències s'observen en les publicacions en els mitjans espanyols i, per altra banda, considerar si aquestes responen a la visió donada per la premsa internacional a partir de les semblances i diferències dels seus missatges.

4. OBJECTE D'ESTUDI

Els mitjans de comunicació escrits triats per a realitzar aquesta investigació han estat el diari Público i el diari La Vanguardia.

El diari del grup Godó va ser el diari més llegit a Catalunya durant el període analitzat en aquest treball i esdevé una important mostra de la cobertura que realitza un diari veterà, amb forts interessos amb institucions de poder. De la mateixa manera, la seva condició de diari de nivell autonòmic permetrà determinar si aquest fet va condicionar d'alguna manera en la cobertura de les accions del moviment tot comparant amb la realitzada pel diari Público: un diari jove de nivell estatal, definit com a progressista i d'esquerres.

El contrast editorial entre ambdós diaris esdevé un aspecte definitori en la forma de tractar el moviment dels indignats espanyols, ja que la comparació de les seves cobertures proporciona una visió significativa de les diferents maneres de tractar els mateixos fets.

Les peces de La Vanguardia i Público que han estat analitzades en aquest treball són aquelles que compleixen les característiques que esmentarem a continuació, dins el període comprès entre el 13 de maig de 2011 i el 17 de maig de 2012.

Són estudiades totes aquelles peces sobre el 15-M on es tracten les accions que aquest duu a terme, essent el protagonista principal. També totes aquelles publicacions on el fet noticiable tracta algun aspecte d'aquestes accions del moviment, incloses les peces on la notícia és un debat polític sobre alguna cosa sobre el moviment. I, per últim, s'analitzaran les publicacions on el moviment és l'objecte analitzat o objecte explícit de reflexió.

D'aquesta manera, queden fora de l'objecte d'estudi aquelles peces on el moviment és destacat com a actor sense ser-ne protagonista principal; on es tractin temes sobre l'actualitat social, política i econòmica dels quals es generà debat arran les protestes del moviment; les accions de col·lectius i plataformes sorgits després del 15-M i amb vinculació amb el moviment; i les protestes, projectes i iniciatives inspirades en el moviment, sense ser del mateix. Aquestes últimes poden ser esmentades com a aspecte destacat, però no formen part de l'objecte d'anàlisi.

En el cas del diari Público, cal destacar que es realitza un anàlisi de les seves publicacions en els exemplars impresos fins el 24 de febrer de 2012. A partir de llavors, l'estudi de les seves peces es realitza a partir dels articles publicats a la seva web, ja que l'exemplar d'aquest dia va ser l'últim que el diari va publicar en paper.

5. METODOLOGIA

Tal com s'ha dit, l'objecte d'aquest treball és l'anàlisi comparatiu del tractament que Público i La Vanguardia van realitzar sobre el moviment 15-M durant el seu primer any de vida.

Per a dur-ho a terme, primerament, realitzem un estudi de cas sobre les reflexions que les teories de la comunicació han realitzat sobre la influència dels mitjans, recollides al llibre “Invitació a la sociologia de la comunicació” de Jordi Busquet i Alfons Medina. Seguidament, un estudi de contingut de les portades de les principals capçaleres de la premsa internacional. Aquest pren com a elements d'anàlisi la presentació dels missatges; la forma de posicionament en portada, espai que ocupa, titulació i la valoració de cada cas.

Aquest mètode, juntament amb l'anàlisi de l'objecte d'estudi, pot emmarcar-se en una de les tres finalitats bàsiques de l'anàlisi de continguts identificades per Holsti pel que fa a la descripció de les característiques de la comunicació³⁵, esbrinant què es diu, com es diu i a qui es diu.

En aquest sentit, l'anàlisi comença amb un breu estudi de la identitat de Público i La Vanguardia per tal d'identificar i entendre òptimament la cobertura que cadascun d'ells realitzen, tot identificant les primeres diferències editorials.

Un cop realitzada aquesta presentació, utilitzem els mètodes d'anàlisi quantitatiu i qualitatiu per a realitzar l'estudi de les peces seleccionades com a mostra de la cobertura d'ambdós diaris.

Començant per un recompte del total d'aparicions del moviment a la primera pàgina d'ambdós diaris durant el període estipulat, l'estudi quantitatiu continua amb el total de peces sobre el moviment (seguint els criteris abans mencionats que delimiten l'objecte d'estudi) durant cada mes.

Un cop realitzat aquest anàlisi, es passa a l'estudi qualitatiu i comparatiu d'els següents esdeveniments, compresos entre el 13 de maig de 2011 i el 17 de febrer de 2012: les publicacions principals sobre la manifestació del 15 de maig de 2011; la cobertura del moviment el dia de les eleccions municipals i autonòmiques del 22 de maig; el desallotjament de Plaça Catalunya; els fets del 15 de juliol al Parlament de Catalunya; les marxades indignades a l'estiu; la jornada d'indignació global del 15-O; i la celebració del primer aniversari del moviment.

Els paràmetres establerts per a realitzar-lo passen per observar si l'esdeveniment és posicionat o no en portada; el nombre de peces sobre el 15-M que es publiquen a l'exemplar; la posició que la cobertura dels fets té dins el diari i quant espai ocupa; una observació dels elements de titulació juntament amb les imatges emprades a la peça; i un anàlisi del text que passa des de la identificació

³⁵ HOLSTI, Ole R. “Content Analysis for the Social Sciences and Humanities”. Definition of Content Analysis. University of British Columbia. Pàg. 597

dels noms i les diferents atribucions al moviment fins a reconèixer quins són els aspectes destacats i de quina forma ho són.

Pel que fa als períodes entre cadascun dels esdeveniments analitzats, es realitza un anàlisi quantitatiu de les peces que ambdós diaris publiquen i, seguint el mètode d'estudi de casos, es fa un repàs als temes tractats per cada diari segons el període i el context en el qual es publica.

6. ANÀLISI. LA COBERTURA DEL MOVIMENT 15-M A PÚBLICO I LA VANGUARDIA

6.1 Presentació dels diaris analitzats

6.1.1 El diari Público

El 26 de setembre de 2007 va néixer un nou mitjà de comunicació imprès a Espanya: el diari Público. Ideat per Jaume Roures Llop, Tatxo Benet i Toni Cases, el primer d'ells, considerat el creador del diari: Roures és un empresari i productor cinematogràfic que es defineix com persona d'esquerres i catalanista³⁶ i va ser qui el 1995 va fundar el grup de comunicació Mediapro³⁷ (del qual, actualment, és propietari d'un 33%).

Público neix com una aposta per a introduir en el panorama de la premsa espanyola un diari d'esquerres, progressista i jove. Amb aquest objectiu, trobem com Mediapro va crear l'editora Mediapubli Sociedad de Publicaciones y Ediciones per al diari. A més a més, trobarem encapçalant el projecte de Público el periodista i bloguer Ignacio Escolar, qui va encarregar-se de reclutar a professionals d'altres diaris i mitjans de comunicació espanyols per a formar la primera plantilla de la redacció a Madrid.

A la presentació de Público, Jaume Roures va definir el posicionament estratègic del diari com a "progressista, de izquierdas, popular, democrático radical, pero muy respetuoso". Tatxo Benet, llavors un dels editors del diari, va afegir com anava dirigit "a un público joven y muy moderno, a la vez que muy ligado a internet".

Amb aquestes bases, el diari va començar, segons dades de l'empresa, amb una tirada de 250.000 exemplars a un preu de 50 cèntims el diari de dilluns a divendres i un euro els caps de setmana i quatre edicions: Catalunya, Madrid, Andalucia i Nacional³⁸.

Una de les novetats que va presentar el naixement de Público és l'absència d'editorials. Segons els emprenedors d'aquesta iniciativa, el motiu d'aquest fet és perquè "queremos que nuestros lectores tengan todos los elementos de valoración para que luego hagan con ello lo que les venga en gana"³⁹.

³⁶ Durant la seva joventut, Roures va militar a la trotskista Lliga Comunista Revolucionària i a la IV Internacional. Durant l'època del franquisme va ser empresonat diversos cops.

³⁷ A més a més de l'empresa editora Mediapublic, unes altres vint-i-vuit empreses relacionades amb el món de la comunicació formen part del grup Mediapro, englobant diferents àmbits de la comunicació (televisió, ràdio, cinema i Internet).

³⁸ SABES TURMO, Fernando. "El rediseño de La Vanguardia y la aparición de Público: dos formatos informativos coetáneos". Trípod, número 22, Barcelona, 2008. Pàg. 122.

³⁹ CASANUEVA, M. "El diario Público nace sin editoriales". El Mundo, 20 de setembre de 2007. [En línea] <<http://www.elmundo.es/elmundo/2007/09/20/comunicacion/1190308120.html>>. Consultat el 4 de juny de 2014.

Vuit mesos després de la publicació del primer diari, Público va registrar una difusió mitjana de 72.197 exemplars diaris en els primers tres mesos auditats per l'Oficina de Justificación de la Difusión (OJD)⁴⁰. Pel que fa a l'audiència del diari, l'Encuesta General de Medios (EGM) va reflectir el mes d'abril d'aquest any que el perfil del lector de Público era molt més jove que la mitjana dels lectors de diaris nacionals de pagament; el 49% de l'audiència del diari es situava entre els 25 i 44 anys, mentre que aquest percentatge era d'un 41% per la resta de diaris espanyols⁴¹.

Aquestes dades van veure's incrementades al llarg del temps. Segons les dades de l'OJD del desembre de 2011 (dins el període analitzat en aquest treball), davant una tirada de 126.592 exemplars, el diari va aconseguir una difusió de 81.252 al dia. Pel que fa a l'audiència del diari durant aquest període, l'EGM estima que fou de 284.382 lectors al dia.

Després de posar en marxa un ERE el mes de setembre de 2011 i que l'empresa editora del diari, Mediapubli, es declarés en concurs de creditors el mes de gener, l'edició impresa del diari Público va tancar el 24 de febrer de 2012, essent el d'aquest dia l'últim exemplar publicat en paper⁴².

A partir de llavors, el diari va seguir en versió digital a la web www.publico.es, encara en marxa avui en dia.

El diari, actualment, té repartida la seva propietat en diverses mans. El seu accionista majoritari és un dels seus creadors: Toni Cases, el qual disposa del 40% del diari. José Luis de Zárraga, José Maria Crespo (actual director del diari), Emilio Arrojo i les empreses Multiaz-Invera SL i Mediacable Servicios de Producción SL són propietaris d'un 10% del diari, mentre que els dos altres fundadors de Público, Tatxo Benet i Jaume Roures, tenen ara un 5% de les accions del diari.

6.1.2 La Vanguardia i el Grup Godó

“No hay que ser del Gobierno, pero
hay que coincidir con el Gobierno.”

Carlos Godó Valls⁴³

⁴⁰ “‘Público’ alcanza una difusión de 72.197 ejemplares según OJD”, Público.es. 29 de maig de 2008. [En línia]: <http://www.publico.es/culturas/120428/publico-alcanza-una-difusion-de-72-197-ejemplares-segun-ojd>. Consultat el 4 de juny de 2014.

⁴¹ Veure annex número 3.

⁴² “Cierra la edición impresa del diario 'Público'”, RTVE. 24 de febrer de 2014. [En línia]: <http://www.rtve.es/noticias/20120224/cierra-edicion-impresa-del-diario-publico/500900.shtml>. Consultat el 5 de juny de 2014.

⁴³ A E. JONES, Daniel. “Llibre sobre els Godó i ‘La Vanguardia’”. Pàgina 225.

133 anys després de la fundació de La Vanguardia, aquest diari va comptar amb una tirada de 22.550 exemplars, segons dades de l'OJD del desembre de 2011, i una difusió de 185.133 que el situava com el quart diari generalista a Espanya, després de El País, El Mundo y ABC.

Pel que fa a l'audiència del diari del grup Godó, aquesta es situava en els 850.000 lectors al dia, convertint-se en el tercer diari generalista de pagament després de El País i El Mundo segons les dades de l'Estudio General de Medios (EGM) de l'abril de 2011 al març de 2012. La xifra d'audiència a Catalunya situava a La Vanguardia com a diari líder a la comunitat autònoma amb 811.000 lectors diaris, seguit de El Periódico de Catalunya amb una distància de 123.000 lectors.

El primer exemplar de La Vanguardia va aparèixer l'1 de febrer de 1881 adscrit ideològicament al Partit Liberal per a la província de Barcelona, fins al punt que el seu subtítol ho aclaria: "Diario político de avisos y noticias. Órgano del Partido Constitucional de la Provincia"⁴⁴. L'1 de gener de 1888, coincidint amb l'inici de la Exposició Universal, aquesta línia va canviar quan La Vanguardia va presentar un nou format com a diari d'informació independent per esdevenir un diari informatiu, tot i que això no va significar que es desvinculés del Partit Liberal.

Aviat va ser conegut com el diari del Godó ja que Bartolomé Godó, reconegut com el fundador del diari segons diversos historiadors de la premsa (com Rafael Tasis i Joan Torrent), tenia un germà, Carlos Godó Valls, que ben aviat va començar a intervenir.

En els seus inicis, va ser un diari que defensava la doctrina proteccionista, fins al punt de demanar que "si calia, havia de fer-se una manifestació als carrers per tal que el Govern ho entengués"⁴⁵; el liberalisme; i pensaven que calia anar amb compte amb qualsevol forma d'autonomia, criticant les idees federalistes de Pi i Margall. Aquest últim pensament contrastava amb la queixa que realitzaren sobre el constant recel de Madrid envers els catalans.

L'any 1920, Agustí Calvet, més conegut com a Gaziel, adquireix la direcció del mitjà. Sota el seu comandament i les directrius de Ramón Godó Lallana, La Vanguardia es va consolidar com el primer diari d'Espanya i un dels principals d'Europa.

Referent als anys de la República a Espanya, Gaziel comenta sobre aquest Ramón Godó:

"[...] El nou propietari hagué de cercar uns fonaments més sòlids, que el vent no s'endugués ni canviessin tan sovint com les modes. I, tal com havia fet amb l'administració i direcció del diari, també acabà trobant-los, i tan resistents que si fa no fa són eterns. Clars i senzills, a més, com el decàleg de Moisès, i que també es poden resumir en dos: -Acatament automàtic a les institucions triomfants. -Defensa, sense discussió possible, de l'ordre establert"⁴⁶.

⁴⁴ M. HUERTAS, Josep. "Una història de 'La Vanguardia'". El naixement d'un diari (1881-1888), Pàgina 13.

⁴⁵ M. HUERTAS, Josep. "Una història de 'La Vanguardia'". El que defensaven, Pàgina 17.

⁴⁶ GAZIEL. "Història de La Vanguardia 1884-1936", Edicions Catalanes de Paris, 1971. Pàgs. 66-67.

En aquesta època, on la premsa estava freqüentment vinculada a opcions polítiques concretes, La Vanguardia era l'empresa periodística per excel·lència. Gaziel explica que la causa d'això era la fórmula del mateix Ramón Godó. Atenent, alhora, als fonaments anteriors, aquesta resumia la política empresarial del diari: "Màquines modernes x Tones de paper = Milions de pessetes". Aquest instint comercial va fer que el diari es convertís en un dels mitjans escrits de més difusió i es consolida com el diari de la burgesia i conservador.

L'1 de febrer de 1931, quan l'ambient polític encara era incert abans de les eleccions (amb la monarquia fent fallida i amb uns governs febles que havien seguit la dictadura de Primo de Rivera), La Vanguardia va publicar un article de principis on es definia com "apolítica i informativa" i, considerant que no havia nascut així, la peça afegia que això era degut a "la consecuencia natural de su adaptación al medio". La República, llavors, va sorprendre un diari fins llavors monàrquic i, tal com ha comprovat Manuel Llanas, biògraf de Gaziel, el diari va trigar cinc setmanes a publicar un editorial que comentés aquest canvi de règim tan transcendent.

Cal destacar com La Vanguardia va tenir una actitud crítica amb el poder republicà i, en general, sovintejaven aquest tipus de publicacions en el mitjà⁴⁷. Un exemple el trobem en l'editorial "Atracos, atentados y desorden crónico" on es deia: "Se roba y se mata en nuestras calles con la misma tranquilidad con que se toma el café a pie firme". El diari també havia protestat contra la llei de congregacions religioses que va prendre els col·legis jesuïtes, maristes i altres ordres.

Com a conseqüència de l'esclat de la Guerra Civil a Espanya el 1936, La Vanguardia va quedar cessada i, el 22 de juliol d'aquest any, el govern va anunciar que confiscava el mitjà, amb la sorpresa, tres dies més tard, de la fugida del país del director Gaziel. Davant aquest esdeveniment, el diari, finalment, queda sota el control d'un comitè obrer, format per representants de la redacció, tallers, administració i altres seccions. Aquest mateix comitè és el que acaba decidint que la persona més adequada per adquirir el càrrec de director del mitjà era María Luz Morales, qui es va convertir en la primera dona a dirigir un diari a Espanya.

L'últim exemplar de La Vanguardia republicana, segons el testimoni del redactor Enric Palau, va ser el del 25 de gener de 1939. Dos dies després sortia un nou número al carrer sota el subtítol "Diario al servicio de España y del Generalísimo Franco" i va passar a anomenar-se La Vanguardia Española. El diari no va recuperar el seu nom d'origen fins al 16 d'agost de 1978.

L'any 1998 neix l'entitat Grup Godó aprofitant la unió de les diferents empreses de la família. Actualment, aquest holding mediàtic és presidit pel III Conde Godó i Grande de España, Javier Godó Muntañola. El grup reuneix els diaris La Vanguardia i El Mundo Deportivo (dels quals Javier Godó n'és el president), el canal de televisió 8TV, catorze revistes de tots els àmbits, des d'infantil

⁴⁷ M. HUERTAS, Josep. "Una història de 'La Vanguardia'". Apolítica i poc republicana, Pàgina 85.

fins a científiques o masculines, dues emissores de ràdio (Rac1 i Rac 105), el 50% de la propietat d'Antena 3 Radio i Prisa Radio (sota la vicepresidència de Javier Godó), una central de publicitat (Publipress) i diverses empreses de serveis relacionades amb la comunicació.

El Grup Godó, de la família Godó, és el propietari del diari La Vanguardia. El seu president és, també, membre del Comitè Executiu de La Caixa, patró de la Fundación “la Caixa”, membre del Consell d'Administració de Critería CaixaCorp i del patronat de la Universitat Ramón Llull i conseller de la Fundació Conde de Barcelona de la Societat Econòmica Barcelonesa d'Amics del País i del Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA).

Cal destacar que el diari La Vanguardia rep subvencions anuals per part de la Generalitat de Catalunya. El Grup Godó va rebre una quantitat de 1.489.399 euros i, a més a més, el govern català va aprovar l'any 2011 una subvenció de 5,5 milions d'euros (repartits en diferents anualitats) per a la rotativa de La Vanguardia en català⁴⁸.

⁴⁸ MAIOL, Roger. “La Generalitat aumentó en plena crisis las subvenciones a los medios”, El País. 17 de març de 2013. [En línia]: <http://sociedad.elpais.com/sociedad/2013/03/17/actualidad/1363554103_228323.html>. Consultat el 3 de juny de 2014. Veure annex número 4.

6.1 El moviment 15-M a les portades de Público i La Vanguardia

Durant el seu primer any de vida, el moviment dels indignats va aparèixer en nombroses ocasions a les portades de Público i La Vanguardia coincidint, en molts casos, amb alguns dels esdeveniments amb més impacte o efectes en l'escenari polític i social (els quals destacaren en l'actualitat del moment al país). Per tal d'estudiar aquestes aparicions en primera pàgina, primerament, cal considerar que l'estil de les portades del diari Público i La Vanguardia són diferents, atenent a les corresponents característiques de disseny. Segons la tipologia que hem utilitzat per analitzar les primeres pàgines dels mitjans internacionals (segons el criteri que Yruela estableix en la seva obra),

identifiquem les portades del diari Público amb les de tipus “sensacionalista”: el tema del dia es destaca per sobre de tots els altres, ocupant gran part de la pàgina amb un gran titular i imatge.

Figura 9: Portades on el moviment dels indignats és el tema principal del dia (a dalt) i tres portades on és el segon tema destacat (a baix).

Font: Hemeroteca de Público.

Dins aquesta classificació, no obstant, existeixen variants en el disseny de les portades que cal tenir en compte a l'estudiar es diferents maneres en les quals el 15-M és presentat. Observant-

les, trobem que el moviment apareix de quatre formes diferents: com a tema principal, com a segon tema del dia, com

a tema secundari en el conjunt de la portada o bé és destacat o esmentat com actor en altres notícies de la jornada.

La notícia principal al diari Público apareix acompanyada d'entre quatre i cinc de secundàries (les que menys espai ocupen, oferint únicament el titular i l'avantítol) i, fins i tot, en alguna ocasió, la notícia del dia arriba a ocupar la portada sencera (com és el cas del dia de reflexió abans del 22M). Quan apareix un segon tema del dia a les portades, Público el destaca o bé essent la segona notícia que més ocupa en aquest pàgina, després de la principal; donant-li la imatge més gran de la portada; o destacant-la amb un fons de color que contrasti amb el titular (mirar Figura 10).

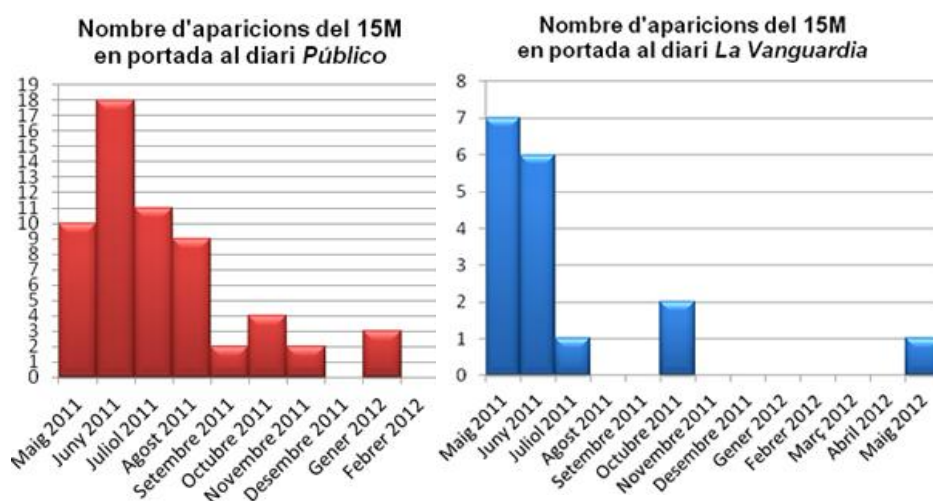

Figura 10: En ordre, el 15-M com a tema principal (esquerra), com a segon tema del dia, com a tercer tema i com a tema secundari a quatre de les portades de La Vanguardia.
Font: Hemeroteca de La Vanguardia.

Pel que fa a La Vanguardia, aquest diari respon a les característiques de portades de tipus tabloide: segueix un estil de “titulars sense text”⁴⁹, acompanyat d’un resum de la notícia.

Aquest, també, presenta diferents tipologies de disseny en les portades. Podem trobar exemplars on el diari destaca el tema principal utilitzant els titulars més grans de la pàgina i posicionant-lo a la part superior esquerra de la pàgina. El segon tema del dia pot aparèixer ocupant les mateixes dimensions que el tema principal però amb titulars més petits i posicionat a la part superior dreta de la portada; o bé ocupant menys espai que la notícia del dia però més que la resta d’esdeveniments en portada, amb un titular més gran que aquests. En algunes portades de La Vanguardia podem trobar un tercer tema del dia; de menys grandària que el principal i que destaca per tenir el segon titular més gran de la portada. De la mateixa manera que Público, el diari del grup Godó posiciona el moviment 15-M com a tema secundari en portada i el destaca com actor en altres notícies alienes a les accions del moviment.

A banda d’aquests matisos i tipologies d’aparicions, trobem notables diferències en el nombre de publicacions en portada realitzades per Público i La Vanguardia⁵⁰. La xifra del nombre total d’aparicions en portada de cada diari esdevé una xifra representativa pel que fa a la cobertura que aquests realitzen del moviment: les notícies sobre el 15-M

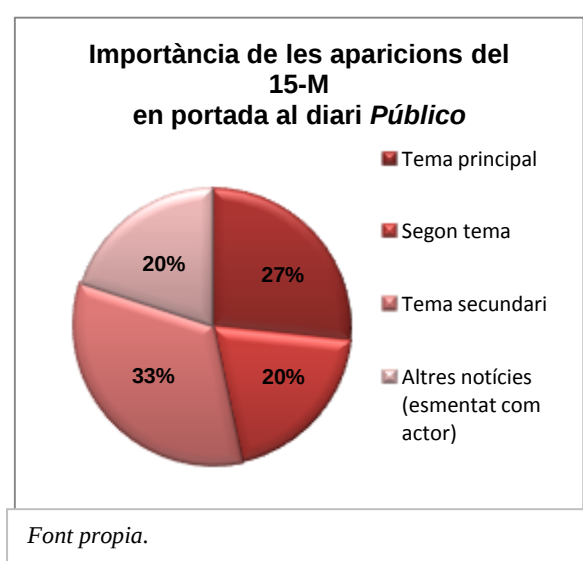
Font propia.

⁴⁹ Característiques establertes en la descripció que Yruela realitza sobre el disseny tabloide.

⁵⁰ Veure taula completa de les aparicions en portada del moviment a cada diari durant el període analitzat a l’annex número 1.

apareixen 59 vegades a Público, mentre que La Vanguardia les posiciona 17 cops a les seves portades⁵¹. Com podem observar en els gràfics, Público sobrepassa a La Vanguardia en nombre de publicacions en portada en tots els mesos. En proporció a la totalitat d'aparicions de cada diari, trobem que els mesos corresponents al naixement i primeres accions del moviment on van tenir més presència a les portades. Els mesos amb més publicacions en portada al diari del grup Godó són maig i juny, els primers dos mesos del moviment; mentre que a Público són juny i juliol, corresponent a les primeres accions i a les marxés indignades el mes de juliol.

Considerant les diferents formes d'aparició en portada que utilitza cada diari, trobem les següents proporcions.

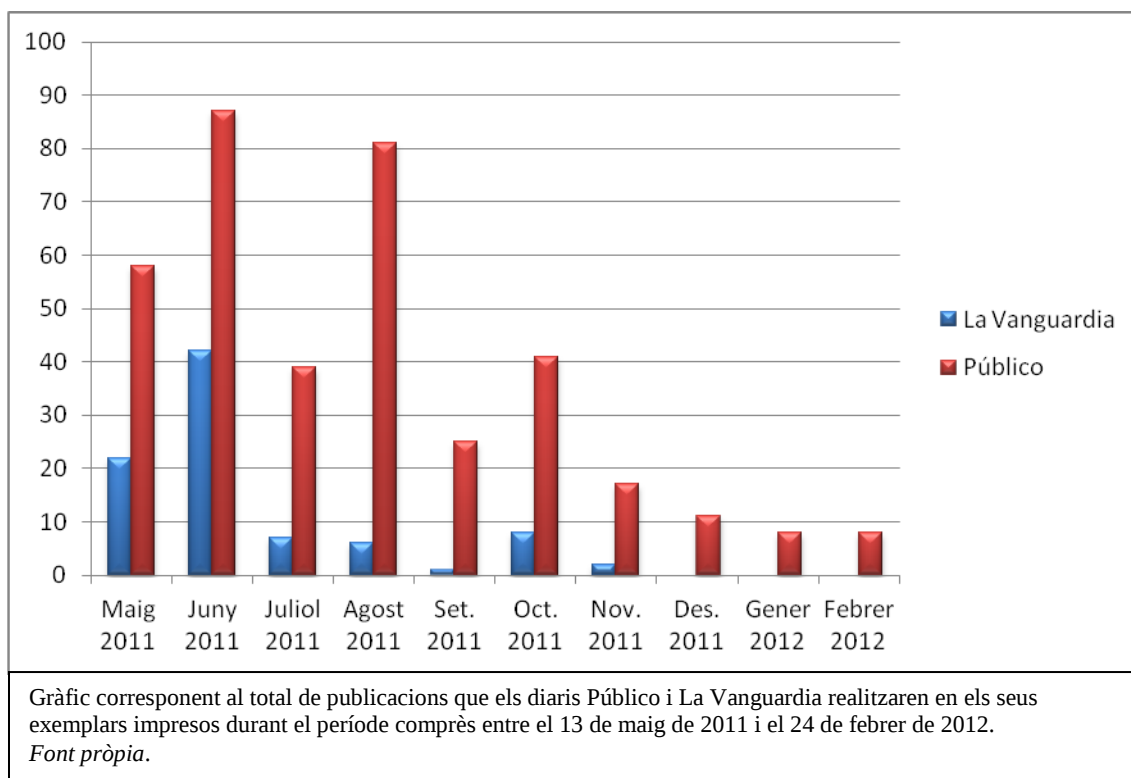

En proporció a la totalitat de publicacions en portada, el diari Público ha posicionat les notícies sobre el moviment més cops com a tema secundari (dinou vegades, essent el 33% del total) i, posteriorment, com a tema principal (setze cops, representant el 27% de les aparicions). Les altres notícies on el moviment és esmentat com actor i la posició com a segon tema tenen menys representació en aquest total, amb dotze aparicions.

Pel que fa al diari La Vanguardia, la proporció de vegades que aquest posiciona les notícies del 15-M com a tema principal respecte el seu total, és la mateixa que a Público (el 27%). Aquesta tipologia de publicació és la més utilitzada, juntament amb l'aparició com a tercer tema (amb quatre publicacions). Seguidament, el segon tema representa el 20% del total d'aparicions (amb tres aparicions) i, finalment, dues publicacions com a tercer tema i dues més en altres notícies representen el 13% del total.

⁵¹ Cal tenir en compte que aquestes xifres no comptabilitzen aparicions en portada al diari Público durant el període entre el 24 de febrer i el 17 de maig de 2012 degut a que aquest diari tancà la seva versió impresa, publicant l'últim exemplar el 24 de febrer.

6.2 El total de publicacions sobre el moviment 15-M a Público i La Vanguardia

Tal i com podem observar en aquest gràfic, el diari Público supera en nombre de publicacions al diari La Vanguardia, en tots els mesos. El segon diari, va publicar un total de 88 peces al llarg d'aquest període de temps; mentre Público arriba a realitzar-se un total de 375, xifra que representa quatre cops més la quantitat de peces al diari del grup Godó.

Entre aquestes publicacions, destaca com juny és el mes amb una cobertura del moviment superior a la resta; mentre que el mes de gener de 2012, quan el 15-M va traslladar les seves accions als barris i a diverses plataformes, és el mes amb menor cobertura⁵².

⁵² Mirar taula amb el total de publicacions per mes a l'annex número 2.

6.3 Primeres aparicions del moviment; prèvia al 15 de maig de 2011

Quatre dies previs a la manifestació convocada per a la jornada del 15 de maig (dia que va marcar el naixement del moviment), les notícies destacades i temes del dia en els diaris Público i La Vanguardia feien referència a les conseqüències del terratrèmol a Lorca de l'11 de maig, essent el tema principal en l'actualitat dels diaris espanyols. A aquest, se li sumaven les eleccions del 22 de maig, presents en tots els exemplars del mes de maig. Aquests, són fets d'actualitat que conformen el context amb el qual va conviure el dia de la manifestació del 15 de maig.

Figura 11: La tercera pàgina de la secció Actualitat, a la pàgina quaranta de Público del 13 de maig de 2011, el diari realitza la primera publicació sobre les protestes del 15 de maig que donaren vida al moviment.
Font: Hemeroteca de Público.

Dos dies abans de la protesta, trobem les primeres referències i identifications del moviment 15-M en el diari Público⁵³. Aquest publicava com a segon tema de la secció d'Actualitat (a la pàgina quaranta) un article titulat “La indignación contra los recortes llega a la calle” amb un subtítol que informava que “Una plataforma ciudadana celebrará manifestaciones este domingo”. En aquesta publicació, la periodista Ana Requena retrata als convocants de la manifestació, la plataforma Democracia Real Ya, a partir d'exposar les protestes dels seus membres, definir qui són i qui la forma (assenyalant la seva pluralitat) i l'anunci de les “concentraciones pacifistas” que tindrien lloc a Madrid el 15 de maig.

El diari realitza una segona i última referència abans de la jornada de la manifestació a l'exemplar del mateix dia 15. En

la notícia “80.000 voces se unen contra los recortes en Barcelona”, sobre una protesta a la ciutat comtal, esdevé quart tema de la secció d'Actualitat. En aquesta el diari parla del context de protesta social amb motiu d'aquesta manifestació i recorda, al final de la peça, la convocatòria dels “indignats” durant la tarda del mateix dia de la publicació.

Aquesta mateixa manifestació a Barcelona, prèvia a la protesta que va donar inici al moviment, és un dels temes tractats al diari La Vanguardia i que, aquest diari, posiciona com a tercer tema

⁵³ En una entrevista telefònica realitzada per a aquest treball a la periodista Ana Requena, exredactora del diari Público que va cobrir el moviment durant el seu primer any de vida, la periodista explica com quinze dies abans de la manifestació del 15 de maig (coincint amb el primer de maig) es va començar a parlar en el diari de dedicar un tema a “En Portada” sobre per què no havia esclatat la bombolla del descontent a Espanya. “Ja existia el debat, la inquietut i la reflexió sobre per què no hi havia una major mobilització social i s'encarregaren diverses pàgines per tractar aquest tema”, apunta la periodista. Treballant en això va ser com va assabentar-se de la convocatòria del 15 de maig de 2011 i va començar a veure que hi ha gent mobilitzant col·lectius sota la plataforma Democracia Real Ya. Explica Requena que va ser així com, esperant el dia de la protesta, es va dedicar una primera peça petita dita convocatòria (primera peça del diari sobre el moviment) decidint no donar-li més espai, doncs hi havia dubtes sobre si seria quelcom “gran” o si acabaria mobilitzat una quantitat significativa de gent.

destacat a la seva portada el 15 de maig. El diari dedica a aquesta peça dues pàgines de la secció “Tendencias”, una editorial i una imatge a la secció de política, però no fa cap referència ni lligam d’aquesta protesta amb la convocatòria del 15 de maig.

En aquest sentit, trobem una primera diferència entre aquests dos diaris pel que fa a les primeres referències al moviment.

6.4 Cobertura de la manifestació del 15 de maig de 2011

Després de les primeres publicacions i a partir del dia posterior a la manifestació, Público inicia una acurada cobertura on els “indignats” adquireixen una notable presència en aquest diari (com veurem al llarg de l’anàlisi realitzat en aquest treball). En el cas de La Vanguardia, la primera publicació sobre el moviment dels indignats és, precisament, la que fa referència a les manifestacions del 15 de maig. No obstant, la cobertura no és publicada el dia després de les protestes; sinó que la trobem a l’exemplar del dia 17, a la seva vint-novena pàgina, dins la secció “Tendencias”.

Ocupant, aproximadament, tres vuitenes parts d’aquesta pàgina, aquesta peça és un article de Francesc Bracero en el qual es presenten les primeres atribucions amb les quals el diari identifica el moviment. Sota el titular “Tahrir en la Puerta del Sol” i un subtítol que parla de “El movimiento Democracia Real Ya”, on es destaca com aquest va utilitzar Internet i les xarxes socials per “treure al carrer” a milers de persones arreu d’Espanya, la publicació realitza la primera descripció del moviment. L’autor ho fa, per una banda, establint relació entre aquesta manifestació del 15 de maig i les mobilitzacions de dissabte 14, així com amb les revolucions de la primavera àrab egípcia (de la mateixa manera que els mitjans internacionals ho feren en les primeres publicacions sobre el 15-M). Bracero afirma que les manifestacions “del passat cap de setmana a 60 localitats espanyoles” (les de dissabte 14 i diumenge 15 de maig) i els successos a El Cairo “tenen dos coses en comú”: la indignació i l’ús eficient d’Internet.

Figura 12: Primera publicació sobre el moviment a La Vanguardia.

Font: Hemeroteca de La Vanguardia

El movimiento Democracia Real Ya utiliza internet y las redes sociales para sacar a miles de personas a la calle en toda España

Tahrir en la Puerta del Sol

Figura 13: Subtítol i titular de l'article de Francesc Bracero sobre la manifestació del 15 de maig de 2011.

Font: Hemeroteca de La Vanguardia.

L'article es centra en construir una primera descripció del moviment fent referència a les 500 adhesions per part de “colectius de tot tipus” (sense especificar quins) al manifest del moviment i a les seves xarxes socials; recull algunes de les protestes principals i les acusacions que realitza (sense identificar qui ho fa) cap als “poders

polítics i econòmics”, exigint un “canvi de rumb”. L’article acaba d’explicar la jornada de protesta del 15 de maig informant sobre les dinou detencions per “alguns disturbis dels quals es desmarcaren els organitzadors”. Aquesta peça conclou amb la identificació del moviment reproduïda al llarg de l’article: el caràcter reivindicatiu contra els poders financers i tots partits polítics. El text acaba apuntant que “Hay políticos en partidos de izquierdas que se han apuntado a seguir el movimiento como si la protesta no fuera también contra ellos. No han entendido nada”.

Així doncs, podem afirmar que aquest primer article de La Vanguardia destaca, principalment, la vinculació de les protestes amb les de la primavera àrab a Egipte i el caràcter nou de les manifestacions arreu d’Espanya (en relació a l’ús d’Internet per a la convocatòria). Per altra banda, també es remarca el seguiment arreu d’Espanya de les mobilitzacions, de caire pacífic, tot destacant el gran fenomen de les adhesions que està tenint i la identificació de la protesta amb acusacions als poders econòmics i polítics. Sobre aquest aspecte, cita algunes de les reivindicacions que mostren aquesta oposició als dirigents del país i les principals preocupacions dels manifestants, tal i com s’assenyala al destacat de l’article: “paro, crisis, hipotecas y libertad, entre las reivindicaciones de un nuevo modelo de protesta ciudadana”.

En el cas del diari Público, la manifestació del 15 de maig de 2011 és la temàtica de la tercera de les aparicions del moviment en el diari i apareix doblement a l’exemplar de Público del dia següent de les protestes: ho fa amb una publicació dins la secció “Actualidad” (formada per tres peces, com

veurem més endavant) i ocupant un espai a la portada del diari.

Figura 14: Manifestació del 15 de maig de 2011 a la portada de Público La temàtica de la notícia és contextualitzada i destacada amb l’avantítol “Protestas”.

Font: Hemeroteca de Público.

En la primera pàgina de Público, amb Strauss-Kahn com a tema principal i les eleccions del 22M com a segon tema destacat, la jornada de manifestacions és situada a la part inferior de la portada i adquireix una major importància entre les demés notícies terciàries d’aquesta primera pàgina; doncs està posicionada a la part esquerra (part “d’entrada”, en sentit de lectura).

Sota l’avantítol “Protestas”, trobem en el titular que apareix en portada una nova atribució al moviment per part del diari: “els indignats”, terme que es convertirà en un dels noms més emprats per fer-hi referència. A aquesta identificació es suma la descripció de les mobilitzacions com a

“contra los recortes sociales” i, per altra banda, la referència a la dimensió adquirida, apuntant el seu seguiment “en 50 ciutats”.

Aquesta publicació a la portada de Público, doncs, destaca tres aspectes principals: les dimensions de les mobilitzacions del 15 de maig de 2011, la seva principal protesta i la indignació dels manifestants. Aquest missatge, transmès en els elements de titulació, és reafirmat i contextualitzat amb la petita petita situada a sobre d'aquests, on es visualitza un pla general obert que descriu l'acció i l'entorn: un carrer, del qual no se'n veu el final, a rebassar de gent subjectant pancartes.

La segona aparició de les mobilitzacions en aquest exemplar de Público la trobem situada en el tercer de la secció “Actualidad”⁵⁴, a les pàgines trenta-vuit i trenta-nou (ocupant-ne més de la meitat del seu espai).

Amb l'avantítol “Rebelión social contra los recortes”, la cobertura de les mobilitzacions està formada per tres peces diferents. Per una banda, un reportatge realitzat desde Madrid per la periodista Ana Requena obre aquesta cobertura sobre les manifestacions a la pàgina parell i un paràgraf a la pàgina trenta-nou. Aquest es complementa amb un text sota el titular “La indignación contra la crisis toma las calles” que desglosa, a la part inferior de la pàgina, el Manifest de les mobilitzacions i destaca la veu de quatre testimonis: una auxiliar d'ajuda a domicili de 46 anys, un jove becari i estudiant, una professora de 29 anys i un jubilat.

Figura 15: Espai que ocupa la cobertura de la manifestació del 15 de maig de 2011 a la secció “Actualidad” de Público.
Font: Hemeroteca de Público

“Indignados. Enfadados. Hartos”, són les paraules que Ana Requena utilitza per obrir el reportatge principal d'aquestes pàgines. Aquests adjectius fan referència a les “decenas de miles de personas” que, explica la periodista, “se manifestaron ayer en más de 50 ciudades españolas convocadas por la plataforma ciudadana Democracia Real Ya”. Trobem que, a diferència de l'article de Francesc Bracero a La Vanguardia (on es comença fent referència a les mobilitzacions del cap de setmana), el reportatge del diari Público parla únicament de la manifestació de diumenge 15 de maig.

Centrant-se en la concentració de Madrid, definida com a la de “más envergadura”, trobem que la indignació és l'atribut principal que la peça otorga a les mobilitzacions; ho observem en el titular, a l'inici de la peça i en les diferents protestes citades en el text, de la veu dels manifestants i les seves pancartes. D'aquestes, es realitzen un total de nou cites, com “No es una crisis es una estafa” o “Nos están recortando la democracia con un neoliberalismo deshumanizador y destructivo”. el

⁵⁴ La manifestació del 15 de maig és publicada en aquesta secció després d'un article a doble pàgina sobre les conseqüències del terratrèmol a Lorca i un reportatge d'una pàgina sobre la lluita feminista actual entre les joves.

oreportatge dóna veu set fonts: tres pancartes i cartells, informació aportada per dos manifestants, els portaveus de la plataforma i l'anàlisi del polític Carlos Taibo. A aquestes, se li sumen el Manifest i les declaracions de quatre manifestants de 46, 23, 78 i 30 anys a "Testimonios" dels quals s'ofereix una imatge en forma de retrat (a la part inferior del reportatge, com hem comentat anteriorment).

Les protestes dels manifestants i els convocants esdevenen el fil conductor per descriure el context de la mobilització del 15 de maig, convertint-se en l'element destacat del reportatge i els motius de les queixes allò que contextualitza les protestes.

La segona de les peces que hi trobem és un article d'opinió signat pel moviment "Juventud sin Futuro" a la part superior esquerra de la pàgina imparell. Sota el titular "Menos democracia que nunca", aquest dóna veu, novament, a membres partícips de les mobilitzacions: concretament, als joves, de la mà de la plataforma Juventud sin Futuro, la qual exposa les raons per les quals han sortit al carrer.

L'article justifica les mobilitzacions describint la situació de la manera següent:

"Cuando los gobernantes no responden al interés de la sociedad y obedecen los dictados de una minoría privilegiada", definint aquesta forma de protesta com a "forma legítima de manifestar el desacuerdo y dar el primer paso para construir una alternativa".

La tercera de les peces d'aquesta cobertura parla sobre "protestas contra los abusos capitalistas". La notícia, realitzada per Agustín Gómez des de la redacció, tot no trobar-se en la posició destacada

Figura 16: Al mig, trobem les dues pàgines que recullen la cobertura de la jornada del 15 de maig realitzada per Público. Dins el requadre negre trobem el reportatge de la periodista Ana Requena (peça principal de l'esdeveniment): aquest està format pels elements de titulació (destacat en el requadre blau), el cos del reportatge, la imatge que ocupa el centre del conjunt de la publicació i el Manifest i veu dels testimonis (desglosat en el requadre verd).

A la pàgina imparell trobem destacat en el requadre taronja l'article d'opinió del moviment "Juventud sin Futuro" i, en el groc, la notícia sobre la jornada de protestes del 15 de maig a Barcelona i Sevilla.

Font: Hemeroteca de Público.

dins la pàgina vint-i-nou, crida l'atenció pel seu titular (de tipografia més gran que la de l'article d'opinió) i la fotografia que l'encapçala li otorguen protagonisme en aquesta plana.

Aquesta peça fa referència novament als milers de ciutadans que “tomaron las calles de 50 ciudades de manera simultánea” convocats per Democracia Real Ya, i recull les protestes a altres ciutats espanyoles, com la de mig centenar de persones a Mèrida i la jornada de protesta a Barcelona i Sevilla, totes elles “críticas con los poderes políticos y financieros”.

6.4.1 L'ús de la imatge; comparació entre Público i La Vanguardia

Observant les imatges utilitzades en les peces d'ambdós diaris, trobem clares diferències entre aquelles utilitzades per Público i La Vanguardia, corresponents amb les idees principals de la cobertura que realitza cadascun.

En el cas del diari dels Godó, els elements de titulació i la imatge ocupen la meitat de l'espai del conjunt de l'article i la fotografia, que encapçala la peça, ocupa la zona més destacada a la pàgina vint-i-nou.

En el cas de Público, la primera de les imatges és posicionada a la pàgina aparador del diari i, per altra banda, trobem dues imatges a les peces de la secció “Actualidad”. En aquesta, la imatge principal ocupa les mateixes dimensions que la de l'article de La Vanguardia però, degut la seva posició (al mig de la doble pàgina de la cobertura), aquesta capta l'atenció en aquests dues pàgines. Considerant aquestes imatges en els dos diaris, observem com Público utilitza tres imatges per a la cobertura de la manifestació del 15 de maig de 2011 i La Vanguardia en publica una, encapçalant l'article de Francesc Bracero.

Per altra banda, aquestes imatges es diferencien pel seu contingut. En el cas de les emprades per Público, trobem que la imatge en la portada (un pla general curt) i en la fotografia principal de la cobertura (un pla general llarg) mostren gran multituds de la manifestació a Madrid (corresponent a un dels aspectes distingits en el text de les peces periodístiques). En el cas de la imatge principal del reportatge d'Ana Requena, a més a més, destaca pel missatge que transmet amb un manifestant alçant els braços davant la Plaza del Sol saturada de gent: el signe de victòria com a primer pla, des de la perspectiva i alçada on es troba el subjecte que alça els braços. El peu de foto destaca de nou la diversitat de generacions participant en els protestes. Per altra banda, la fotografia sobre les protestes a Barcelona mostra un pla general tancat que congela un moment en el qual els joves criden, alçant braços i pancartes, donant una imatge d'energia i lluita.

Figura 17: Imatge destacada al centre de la publicació de Público sobre les mobilitzacions (esquerra), imatge a la portada del diari (a dalt, dreta) i imatge de la protesta a Barcelona corresponent a la notícia (a baix, dreta).
Font: Hemeroteca de Público.

Un missatge molt diferent és el que transmèt la fotografia publicada en l'article "Tahrir en la Puerta del Sol" de La Vanguardia. La imatge de la publicació mostra un pla general tancat d'una part de la Via Laietana de Barcelona on els manifestants es troben asseguts enmig de la carretera. Dos d'ells aixequen, des de la seva posició al terra, unes pancartes que fan referència a un dels principals aspectes que l'article destaca sobre la protesta: les seves crítiques i acusacions cap a polítics i poders financers que, concretament, són acusats com a "lladres" a les pancartes. D'aquesta manera, el missatge de la fotografia utilitzada per La Vanguardia mostra a manifestants passius que es queixen, amb missatges com "no llego a fin de mes", dels dirigents i elits del país.

Figura 18: Imatge de la protesta a Barcelona que encapçala l'article publicat a La Vanguardia.
Font: Hemeroteca de La Vanguardia.

6.5 El moviment dels indignats en el context de les eleccions del 22M

L'esclat del moviment va coincidir en un context on les eleccions autonòmiques i municipals eren el punt de mira. A partir de la manifestació del 15 de maig de 2011, el diari Público va iniciar una acurada cobertura sobre el fenomen de les acampades amb un total de trenta cinc peces (articles d'opinió, anàlisis, reportatges i cròniques) entre el 16 i el 21 de maig; pel que fa a La Vanguardia, el diari va publicar setze notícies, cròniques i articles d'opinió durant aquest període de temps.

La representació dels indignats en la cobertura de la campanya per a les eleccions del 22 de maig es suma a aquestes peces. En ambdós diaris, el moviment i les seves protestes són destacats i utilitzats com el fil conductor en les publicacions sobre la campanya electoral i, per altra banda, se'n destaca la seva introducció en el discurs dels partits, amb titulars com "IU condena la «porra» de Zapatero en la Puerta del Sol" a Público o "Rajoy señala a Zapatero como único culpable de la indignación en las calles" a La Vanguardia.

A més a més, en el cas del diari Público cal tenir en compte, per una banda, com el moviment és destacat en altres peces, com és el cas, per exemple, de la breu notícia sobre la presentació d'una nova pel·lícula de Penélope Cruz a Madrid, on el diari assenyala que a la roda de premsa l'actriu "habló hasta de las concentraciones de Democracia Real Ya" ; i, per altra banda, les mencions a aquest en diferents espais del diari, com en el de "La Campaña en Twitter", on reculliren pilades com "A los gobiernos que indignan a la ciudadanía se les quita del poder votando pacíficamente en las urnas. #acampadasol #democraciarealya", tuit de la llavors presidenta de la comunitat de Madrid, Esperanza Aguirre.

6.6 El moviment dels indignats el dia de les eleccions municipals del 22M

Amb el sorgiment del moviment una setmana abans de les eleccions municipals i autonòmiques al país, aquest va esdevenir protagonista en la campanya electoral. És així com ambdós diaris van cobrir el fenomen de les acampades i les protestes que marcaren el discurs polític de campanya, abans de donar a conèixer els resultats el dia 23.

En una entrevista per a aquest treball, la llavors redactora al diari Público, Ana Requena, explica com la cobertura de les acampades i el moviment en el context de campanya electoral va fer que la campanya "fos distinta"; segons diu, " l'atenció estava posada en un altre focus molt important. La gent va posar l'atenció més aquí [les acampades] que en els mítings dels candidats".

Per la seva banda, a l'entrevista realitzada per aquesta investigació a Jordi Barbeta, redactor en cap de la secció Política de La Vanguardia, aquest explica que "en el moment que [el 15-M] comença a 'quallar' com a moviment de certa dimensió, [des del diari] s'intenta informar" i que va haver-hi

controvèrsia pel que fa a la secció que recollís les publicacions sobre el moviment. Es va acabar optant per publicar a la secció de Política els esdeveniments “molt multitudinaris i de dimensió molt clarament política” i, a Societat, “per explicar què feia la gent a l’acampada”.

6.6.1 Primeres aparicions del moviment: en portada

La primera de les aparicions del 15-M al diari Público la trobem a la primera pàgina de l’exemplar del dia 22 d’una forma especial; la portada recull com a un únic esdeveniment les eleccions que es celebren al llarg la jornada, ocupant-ne tot el seu espai.

Els indignats, juntament amb els indecisos, apareixen en el titular com a actors principals i únics d’aquesta jornada electoral.

Sota d’aquest, el diari destaca l’ocupació de les places i el fet que l’efecte de les protestes es converteix en la “incògnita principal de las elecciones autonómicas y municipales”, just per davant de les perspectives dels partits envers les votacions. Sota aquest text, la portada recull els titulars de tres anàlisis. Dos d’ells, “Un plaza llamada democracia” i “Voto indignado”, fan referència al 15-M.

Pel que fa a La Vanguardia, no és una notícia estrictament sobre moviment la que apareix en portada. No obstant, hi té presència.

En la seva primera pàgina, la jornada d’eleccions ocupa també tota aquesta portada però, en el seu cas, ho fa destacant dues notícies. La principal, que ocupa més del 50% de la pàgina, fa referència al possible canvi a l’alcaldia de Barcelona. És en la segona de les notícies, formada per titular i subtítol i situada a la part inferior esquerra de la pàgina, on trobem al moviment en forma de referència en el titular: “PSOE y PP se disputan el poder territorial en medio de las protestas”.

6.6.2 Les publicacions sobre el 15-M

El diari Público realitza un total de tretze peces a l’exemplar del dia de la celebració de les eleccions, mentre que La Vanguardia en publica cinc. En el primer diari, aquestes peces les trobem a la secció “En Portada”, la qual és dedicada a la jornada d’eleccions, ocupant-ne les primeres divuit pàgines de l’exemplar.

Troblem que la segona de les publicacions en aquest secció és la peça principal sobre el moviment, just després de la crònica principal de la secció, de Pere Rusiñol, que ofereix una revisió de la

Figura 19: Portades del dia de la celebració de les eleccions autonòmiques i municipals a Espanya. Público (a dalt) i La Vanguardia a baix (destacat en el requadre vermell l’espai de la notícia on es fa menció al moviment en el titular). Font: Hemeroteca de Público i de La Vanguardia.

Figura 20: Crònica principal sobre el moviment en l'exemplar del dia 22 de maig de 2011 de Público a les pàgines quatre i cinc (a dalt); i imatges que hi apareixen (a baix). La primera d'aquestes fotografies (esquerra) és d'AFP i és descrita al peu de foto com "Uno de los concentrados en la Puerta de Sol muestra un cartel", de la segona (al mig) no se'n reconeix l'autoria ni té cap subtítol, mentre que la tercera (dreta) és descrita com a "Concentración de ayer" al peu de foto, sense especificar autoria. Font: Hemeroteca de Público.

campanya electoral sota el titular "España vota hoy pendiente de los indignados y los indecisos" (encapçalada per una imatge panoràmica feta des de dalt d'un edifici de la Puerta del Sol).

Ocupant la pàgina quatre i la meitat de la cinc de l'exemplar, trobem aquesta peça principal sobre el moviment: la crònica d'Ana Requena "Una multitud de indignados abarrota Sol en el día de la reflexión". Els elements de titulació assenyalen com milers de persones ompliren la Plaza del Sol tot compartint la jornada de reflexió en un ambient festiu. La imatge principal de la peça, acompanyant els elements de titulació, es tracta d'un primer pla d'un manifestant i la seva consigna, "Basta", que ocupa les dues columnes posicionades a la dreta de la pàgina parell.

La crònica descriu l'ambient al kilòmetre zero de Madrid durant aquesta jornada apuntant com "el campamento estuvo abarrotado de gente desde la mañana hasta la noche" seguit de la referència a la prohibició de l'acampada per part de la Junta Electoral Central a partir de l'ambient a Sol, afirmant que

"no había rastro de temor o preocupación".

Els dos primers destacats de la peça fan referència a les diferents formes de suport al moviment, apuntant com "El asentamiento cuenta ya con unas 110.000 firmas de apoyo" i que, aquell qui simpatitzi amb el moviment portarà una samarreta groga durant la jornada; i, contraposat a aquesta simpatia amb el 15-M, un tercer destacat explica com la Policia desallotjà reunions celebrades a places dels voltants de Sol. En la columna que aquests ocupen, trobem una de les imatges (just a sota del destacat sobre la intervenció policial); un pla americà d'un home subjectant una pancarta, amb un altre penjant del coll i un esparadrap a la boca. La peça, a més de l'ambient a l'acampada, també reflexa la seva forma organitzativa i el perfil dels indignats a partir de les seves històries: "Ya en el campamento, a la sombra de los toldos, Ángeles Cebrián se refresca comiendo un trozo de sandía que han repartido en alimentación. Es la primera vez que esta jubilada de 67 años se acerca al campamento".

Finalment, per una banda, trobem que la peça destaca la crítica de l'autor de Indignaos, Stéphane Hessel (del qual s'explica que "ha inspirado a muchas de las personas que acuden estos días a Sol") amb la declaració que realitzà a Rac1 sobre el fet que la falta d'un líder "puede ser un problema". Per altra banda, un espai de la pàgina imparell recull "Los puntos aprobados por la asamblea": això són les setze propostes que l'acampada va realitzar durant la jornada de reflexió, entre elles, l'exigència del canvi de la Llei Electoral.

A més a més d'aquesta peça principal, el diari Público realitza, per una banda, tres notícies breus sobre les protestes a Catalunya (de les quals destaquen el suport que manifestants "del kilómetro cero barcelonés" reben), Andalusia i el País Valencià i una breu crònica d'Ana Requena sobre la visió del moviment de tres membres pioners de DRY. Per altra banda, trobem l'anàlisi del periodista Diego Barcala (a la vuitena pàgina de l'exemplar) titulat "El músculo ideológico que fraguó el 15-M", on es realitza una radiografia de l'evolució del 15-M que és complementat amb un espai titulat "La diversidad de los indignados", un compendi d'entrevistes d'estil indirecte a ciutadans de diferents edats (entre 24 i 70 anys) presents a l'acampada sobre la seva intenció de vot; i una entrevista d'estil directe al polític J. C. Monedero. Les dues pàgines que segueixen recullen el reportatge "Indignados. El por qué de la fatiga democrática", de Carolina Martín on es realitza un retrat complet del moviment tot recollint les causes, les finalitats, les conseqüències i el futur del 15-M. I dins la secció Culturas, també, trobem el reportatge "Las utopías enterradas por el capitalismo" sobre el retorn de la novel·la utòpica on s'apunta que el 15-M ha estat un dels motius, entre d'altres, del seu revifament.

Les publicacions sobre el moviment 15-M al diari La Vanguardia ocupen la dotzena i tretzena pàgina de l'exemplar, essent el segon tema dins la secció de Política.

"El motín de Esquilache" d'Enric Juliana és la peça principal d'aquesta secció on, com en el cas de la peça de Rusiñol al diari Público, s'analitzen els candidats a les eleccions considerant el 15-M com un dels aspectes a tenir en compte com a context en aquestes eleccions. "¿Elecciones generales en 2012? El malestar de la calle resta margen a ese calendario", n'és el subtítol i trobem com a imatge de la crònica un pla general curt d'una part de l'hort urbà a la Puerta del Sol; "Los concentrados en Madrid convirtieron ayer en huerto un pequeño parterre de la céntrica plaza que ocupan" és el peu de foto.

Després d'aquesta publicació, trobem la crònica principal sobre el moviment: "Los promotores de las protestas se proponen seguir más allá del 22-M" de Sergio Heredia i Luis Izquierdo (ocupant més del 80% de la pàgina catorze).

Aquesta destaca, per una banda, com el 15-M arriba al seu “cenit” a tota Espanya durant la jornada de reflexió. L’afluència de manifestants és un aspecte recurrent en el text, destacat al subtítol i al llarg de la crònica tot explicant com la protesta a Sol “dio ayer el mayor estirón con la incorporación de cientos de voluntarios y la ampliación del campamento”. Aquesta idea és remarcada i contextualitzada amb el destacat, on s’explica com “más de 60.000 personas se han movilizado en varias ciudades españolas”.

Per altra banda, es parla de la intenció de continuar l’acampada a Madrid i Barcelona. El titular i l’inici de la crònica d’Heredia i Izquierdo posen el focus en la decisió dels “membres del moviment 15-M” sobre seguir la protesta després de les eleccions, idea que torna a exposar-se al final de la peça tot plantejant l’interrogant sobre com actuarà el govern. Informa que els “mobilitzats” de Barcelona van aprovar prorrogar les protestes fins el 15 de juny i finalitza amb aquesta qüestió informant com “En Madrid los campistas tenían previsto decidir anoche si permanecían en la plaza “de forma permanente”.

Entre el text podem trobar també, en una columna definida com a “La opinión”, les declaracions de l’autor de l’obra *Indignaos*, amb un titular de la mateixa mida que el destacat, “Hessel cree que la ausencia de líder es un problema”.

Sota aquesta peça principal trobem l’article de J. M. Brunet comença apuntant com el moviment del 15-M “no ha terminado su recorrido político, pero tampoco el jurídico”. Reconeixent-lo, així, com a actor polític, l’article posa el punt de mira en “la falta de una pauta clara” i de criteris poc definits per part de la justícia en el debat sobre la legalitat o no de les concentracions.

Al marge d’aquestes publicacions sobre el moviment, la presència del 15-M en aquest exemplar de La Vanguardia és visible en publicacions sobre la campanya electoral i la cobertura dels mítings dels partits. És el cas, per exemple, de la peça “La verdad llama a la puerta” d’Enric Juliana, on es destaquen algunes protestes del moviment per, posteriorment, contraposar-les a la campanya política dels partits destacant, per exemple, com “El PSOE, hasta ayer capitán del voto juvenil, paga en las calles el precio de su falso optimismo” o “Preocupación en todos los partidos; Pérez Rubalcaba evitó anoche un desalojo violento”. També podem trobar referències al moviment en peces sobre els resultats i les projeccions en les capitals catalanes; o en la peça “La campaña más atípica, el futuro más incierto”, formada per breus anàlisis de diferents articulistes de La Vanguardia sobre les perspectives de les eleccions.

Figura 21: Peça principal sobre el moviment a la pàgina dotze de l'exemplar (a dalt) i imatge d'aquesta (a baix).
Font: Hemeroteca de La Vanguardia.

6.7 El desallotjament de Plaça Catalunya

Un cop coneguts els resultats de les eleccions autonòmiques i municipals del 22 de maig, el nombre de publicacions referents al moviment 15-M va disminuir en els dos diaris: cap aparició en portada i un total de tres peces principals sobre el moviment a Público i una a La Vanguardia, en els exemplars entre el 23 i el 27 de maig (amdós inclosos). L'endemà de la jornada d'eleccions del 22M, els dos diaris destacaren com les acampades van decidir quedar-se una setmana més (tema de la peça publicada per La Vanguardia durant aquest període de temps).

A Público, una vinyeta de Manel Fontdevila publicada a la secció Opinión del dia 25 esdevé representativa de la visió del moviment del diari durant aquest període de temps⁵⁵, on s'il·lustra la passivitat i inactivitat del moviment. Un dia abans, el diari va publicar també un reportatge d'Ana Requena, sota el titular "El 15-M sobrevive a las elecciones pero la acampada de Sol pierde fuelle".

Va ser llavors quan els esdeveniments que tingueren lloc a la Plaça Catalunya el dia 27 van generar un fort ressò en l'àmbit polític i social i van fer que el 15-M tornés a tenir cobertura en els diaris. És així com els esdeveniments van ser posicionats en portada i van els protagonistes de la secció Política a Público i de la secció Actualitat a La Vanguardia.

6.7.1 Primeres aparicions del moviment a l'exemplar: en portada

La portada de l'exemplar del 28 de maig del diari Público destaca dos temes; la proposta de Rubalcaba com a sucador de Zapatero (tema principal) i el

Figura 22: Aparicions de l'episodi de Plaça Catalunya a les portades dels dos diaris.

Font: Hemeroteques de Público i La Vanguardia.

desallotjament dels acampats a Barcelona ocupant el mateix espai que la primera notícia, amb la fotografia com a element destacat en la composició de la pàgina (juntament al titular sobre Rubalcaba).

En el cas de La Vanguardia, el diari posiciona tres notícies a la seva primera pagina, de les quals els successos de Plaça Catalunya esdevé el tercer dels

⁵⁵ Veure annex número 5.

temes. En aquesta portada, on es destaca el partit del Barça contra el Manchester del vespre com a fet principal⁵⁶, la notícia sobre el moviment és la que ocupa menys espai i és posicionada a la tercera zona de lectura.

Trobem doncs com, per una banda, Público destaca la imatge del desallotjament en la seva portada, mentre que a La Vanguardia, la fotografia sobre aquesta notícia esdevé secundària al costat de l'entrenament de Leo Messi.

No obstant, ambdós mitjans opten per mostrar en les seves portades imatges de l'esdeveniment. En el cas de Público, es mostra de forma estricta l'agressió dels Mossos d'Esquadra cap a un manifestant amb un pla general conjunt que centra l'atenció en el manifestant estirat al terra amb una imatge feta des de l'alçada on es troba la persona agredida. La imatge és acompanyada amb el titular "Los mossos desalojan con dureza a los indignados" i un subtítol on s'explica com el motiu de l'operació policial era "desmantelar el campamento" i com la operació va provocar 121 ferits i que milers de persones s'unissin a les protestes.

El diari del grup Godó, per la seva banda, utilitza la mateixa tipologia de pla per a una imatge on es mostra d'esquenes els mossos i, en una escletxa entre els seus escuts, manifestants al terra davant seu, aixecant els braços per protegir-se. El peu de foto la descriu com a "Enfrentamiento entre Mossos y acampados" i acaba de contextualitzar-se amb el titular "La limpieza de la plaza Catalunya acaba en carga de los Mossos". Sota aquests elements destacats en la notícia, La Vanguardia explica breument com la càrrega policial va ser ordenada per Puig per tal de netejar la plaça "por estimar que el material allí acumulado era un riesgo en caso de celebración de la Champions", aspecte que contrasta i és contextualitzat amb la notícia principal de la portada d'aquest exemplar. La informació estimada en portada finalitza apuntant que hi hagué més d'un centenar de ferits.

6.7.2 Les publicacions sobre el 15-M

Després de la primera pàgina, els indignats apareixen un total de cinc cops a l'exemplar de Público i quatre a La Vanguardia. Al primer dels diaris, trobem el moviment primerament a la vuitena pàgina, obrint la secció de Política amb dues peces referents al desallotjament de Plaça Catalunya. A aquesta segueixen les aparicions a la secció Opinión amb una viñeta on els mossos apallissen a tres persones (una d'elles sostenent un cartell on diu "Acampada Bcn") i en les bafarades que surten dels policies aquests diuen: "...Y recordad: no es desalojo.../no es violencia.../es que el fútbol.../¡el fútbol es así!". Segueix, en aquesta mateixa secció, una menció al "movimiento 15-M" a l'article "Democracia interna (y tan interna)" d'Isaac Rosa i, a la contra del diari, l'article "Niños,

⁵⁶ Cal tenir en compte que la possible celebració de la victòria del Barça a Wembley va ser una de les causes de l'actuació policial: Interior apuntà que el motiu principal d'aquesta era la neteja de Plaça Catalunya estimant que el material a la plaça era un risc davant el cas de festa a Canaletes per la victòria de la Champions.

acampados y gasolina” de Berto Romero fa una reflexió crítica sobre com el recolzament al moviment per part de la gent ha anat desapareixent.

Pel que fa a La Vanguardia, les aparicions del moviment en l'exemplar del dia 28 corresponen a les dues peces publicades a la secció Actualidad; la crònica principal (analitzada a continuació) i l'article “Sardanas, cohetes y ‘ball de bastons’” de Felip Vivanco que l'acompanya.

Abans d'arribar a aquesta secció, però, trobem la referència que Manuel Castells realitza en el seu article “#Wikiacampades”, a la pàgina vint-i-cinc dins la secció d'Opinió; una peça on repassa el context i, alhora, motius que feren esclatar el moviment i la seva evolució fins a les eleccions del 22M i l'actualitat.

A banda d'aquestes aparicions, trobem que les publicacions principals sobre els indignats: una crònica a cada diari sobre el capítol del desallotjament de l'acampada de Barcelona el 27 de maig de 2011. En els dos casos, es tracta d'una crònica. En el cas de Público, ocupa una pàgina i la meitat de la que segueix; mentre que a La Vanguardia la posiciona a la pàgina trenta-sis, tres columnes a la pàgina del costat i, l'última part de la crònica la trobem passant pàgina (concretament, on el diari posiciona la imatge de l'agressió policial).

• Elements de titulació i imatges

En la crònica dels periodistes D. Cordero i P. Rodríguez, “Los Mossos reprimen con dureza a los indignados y reavivan la protesta” al diari Público, opta per mostrar tres imatges (dues del fotògraf d'Arnau Bach i la tercera d'AFP) corresponents a una part de l'actuació a Plaça

Catalunya: la repressió amb duresa dels Mossos cap als indignats, alhora, un dels trets destacats en el seu titular. El subtítol de la peça contextualitza l'actuació de cinc cents antidisturbis apuntant-ne com a motiu el “desmantelar la acampada de Barcelona”.

La imatge que encapçala la crònica és un pla general conjunt i picat on l'objecte principal és la porra en moviment a la mà d'un Mossos, situada per sobre uns manifestants que es troben al terra

Figura 23: Peces sobre l'episodi del desallotjament de Plaça Catalunya el 27 de maig de 2011 als diaris Público (a dalt, dins el requadre vermell) i La Vanguardia (a baix). Font: Hemeroteques de Público i La Vanguardia.

en primera línia i, darrera d'aquests, alguns de peu cridant. “Un agente antidisturbios de los Mossos d'Esquadra levanta la porra ante un grupo de manifestantes” és el peu de la foto. Al costat i a la pàgina següent, més petites, trobem dues imatges més: a la part superior esquerra observem la fotografia d'agència on es mostra en primer pla un manifestant a terra cridant, amb els braços oberts i ensenyant les mans ensangonades al costat de les cares de por de dos manifestants més al seu costat. Sota d'aquesta, trobem un altre primer pla d'una agressió per part dels mossos a un manifestant mantingut a terra.

Aquestes dues imatges són situades al costat del titular de la notícia que acompanya la crònica d'aquesta cobertura: “El Gobierno de Aguirre pide a Interior que acabe con la acampada de Sol”, una peça que explica i destaca les queixes i peticions per part de consellers, alcaldes i delegats del govern de Madrid, Granada i Santiago per acabar amb les acampades. La notícia destaca frases d'aquests com “No puede ser que una ciudad se encuentre secuestrada por señores que no saben lo que reivindican”, del Conseller d'Interior de la Comunitat de Madrid (del qual s'inclou, en forma de silueta, una fotografia en pla mig).

“Puig actúa y el 15-M rebrota” és el titular de la crònica principal d'aquesta cobertura a La Vanguardia. Per una banda, trobem com el diari identifica les actuacions a Plaça Catalunya amb qui, en aquell moment, era el Conseller d'Interior a Catalunya: Felip Puig. I, per altra banda, igual que Público, destaca el reviu de la protesta arran aquest episodi. El subtítol apunta també el motiu de l'operació policial, però no l'identifica (com ho fa Público) amb l'objectiu de desmantelar l'acampada; La Vanguardia afirma que aquesta es va donar per tal de “retirar el material de los acampados”, atenent a les explicacions oficials donades pel Conseller d'Interior, i remarca com va causar “un efecto llamada”.

Les imatges són l'element destacat en ambdues pàgines i lliguen gràficament amb les idees del titular. La primera, corresponent a les nou del matí, és un pla general curt que mostra en primer pla, i de forma desenfocada, la mà d'un mosso d'esquadra subjectant la porra amb la mà, de qui es pot visualitzar també la pistola que duu a l'alçada de la cintura (alçada des d'on s'ha captat la imatge). L'atenció és captada per la imatge enfocada de dos joves ajeguts a terra i abraçats davant d'ell, amb la noia que el mira mig plorant a la banda on el grup d'acampats es manté a la part central de la plaça “vigilados por un primer cordón policial”, com explica la descripció de la fotografia. La fotografia que trobem al costat mostra un pla general llarg, des de vista aèria, de Plaça Catalunya i voltants plens d'una gran multitud de manifestants, essent descrita com a “Miles de personas se dieron cita ayer por la tarde en la plaza Catalunya en un acto de respuesta al dispositivo policial de la mañana”. A la seva dreta, i complementant la peça, el diari ha posicionat l'article “Sardanas, cohetes y ‘ball de bastons’ de Felip Vivanco en el qual descriu el context de l'episodi, amb

descripcions del soroll amb onomatopelles i apuntant com “recuerda vagamente a Apocalypse Now (un drama) y M.A.S.H (una comedia)”. El destacat apunta com per la tarda milers de persones “con energía renovada” cridaven “Puig dimisión” i l’article finalitza describint l’ambient de la plaça al vespre, on els manifestants, apunta, “agitan sus llaves a modo de cacerolada. Ellos, aunque no vayan a ser alcaldes de Barcelona, también la han hecho grossa”.

• Tractament del desallotjament al cos de la peça

L’inici de la peça principal de Público reflexa el tractament que el diari realitzà dels esdeveniments: explica com l’acampada de Barcelona va haver de resorgir del no-res degut a l’actuació violenta dels Mossos, la qual descriu apuntant com “Medio millar de antidisturbios de los Mossos d’Esquadra y de la Guardia Urbana irrumpieron a la siete de la mañana en la plaza de Catalunya para arrasar la infraestructura acumulada en los diez últimos días por los indignados”. La Vanguardia, en canvi, inicia la seva crònica resumint aquest episodi com a “El intento de limpiar plaza Catalunya con ayuda de los Mossos d’Esquadra y de la Guardia Urbana, tras 12 días de haberse instalado un campamento integrado por personas indignadas”, acabant per destacar, com Público, el resorgiment del moviment.

Essent aquestes les idees principals destacades per aquests diaris, trobem com Público relata els esdeveniments referint-se a com la “contudent operació policial” no deixà res en peu “excepto el espíritu de la protesta y una crispación aún mayor” i, després d’aquestes primeres línies, passa a explicar com la policia donà cops, patades, porrazos, càrregues i trets amb pilotes de goma en la intervenció que defineix com a la “más violenta de los Mossos desde las protestas de los estudiantes antibolonia de hace dos años”. Els autors de la peça passen a citar les declaracions oficials del conseller Felip Puig i Artur Mas sobre els motius de l’actuació, com milers de persones s’afegiren a l’intent d’accedir a la plaça de nou en resposta “a la llamada de las redes sociales” i com tots els partits polítics catalans consideraren l’actuació com a desproporcionada. Dos dels destacats de la crònica referencien l’exigència de la dimissió de Puig i les protestes arreu d’Espanya en contra el desallotjament, mentre que un tercer destacat senyala com “La Generalitat alega motivos de higiene y prevención para actuar”.

Aquest últim aspecte és el més destacat en el cas del diari del grup Godó. La crònica, que evita parlar de “desallotjament” per a referir-se a l’actuació⁵⁷, remarca com a motiu de l’actuació dels Mossos ordenada per Felip Puig (identificant-lo com a responsable d’aquesta), va estar netejar la plaça extraient objectes que poguessin ser perillosos davant la possible celebració del Barça.

⁵⁷ La crònica d’Enrique Figueredo a La Vanguardia no parla de “desallotjament” per a referir-se a l’actuació; a diferència de Público, que utilitza el terme “desmantellament”, aquesta peça només utilitza el terme per a citar les declaracions de Puig per desmentir que l’objectiu fos desallotjar l’acampada de la plaça.

Aquesta és la idea reforçada al llarg de la peça, que dóna la visió oficial dels fets exposada per part d'Interior, recollint els arguments i les declaracions de Felip Puig sobre els motius d'haver entrat a la plaça: “No íbamos a desalojar, íbamos a limpiar”, a més d'incloure les explicacions dels comissaris policials que asseguraren que “tras el paso de los servicios de limpieza, todo el mundo podría regresar a la plaza”.

La crònica apunta com “La policía tuvo que usar la fuerza hacia las 9.30 h por primera vez para garantizar la entrada y salida de los equipos de limpieza”, emfatitzant aquesta versió del motiu de l'operació i justificant l'ús de la força per finalitzar apuntant com els efectius antidisturbis “se vieron superados” i explicant com els ocupants entraren de nou a la plaça referint-se a que “se produjo la reocupación del lugar al que se había entrado a limpiar”.

Després d'aquest detallat relat sobre els motius i el pla per a l'operació, des del punt de vista dels responsables de l'operació, Figueredo passa a explicar com els indignats es resistiren posant-se davant d'ells “desoyendo los requerimientos policiales”. Les agressions, tema central en la crònica de Público, s'expliquen amb una frase i una imatge al diari del grup Godó: s'informa com els efectius policials apartaren per la força aquells que impediren el pas dels vehicles de neteja “arrastrándolos por el suelo y golpeándolos con las porras de forma contundente” i, passant la

pàgina, trobem una imatge a la plana trenta-vuit d'un Mossos estirant dels cabells a una noia (com s'observa a la Figura 25). En aquest espai, on es recull la imatge sota el titular “El Govern justifica la acción por la resistencia encontrada”, a més a més trobem un requadre informa sobre com la protesta generà un “gran atasco en la Diagonal” apuntant com “la resistencia de los indignados (...) provocaron grandes problemas en el tráfico de Barcelona a los largo de la jornada de ayer”.

Parlant, per exemple, d'una de les agressions com a “de intensidad, aunque de corta duración”, la peça finalitza la seva referència a aquestes agressions apuntant que “Pese a la firme oposición, mossos y guardias urbanos lograron abrir corredores para el paso de los servicios de limpieza”.

Cal destacar que en aquest exemplar del diari La Vanguardia el tema destacat en portada és el partit del Barça i que, just quatre pàgines abans de la cobertura del desallotjament, a la secció Tendencias trobem un reportatge a doble pàgina titulat “Cuando el Barça detiene la ciudad”, on parla sobre com el trànsit, la contaminació, les urgències mèdiques i la delinqüència es redueixen.

Figura 24: Imatge del fotògraf Mané Espinos sobre les agressions policials a la crònica de La Vanguardia. Aquesta és descrita al peu de foto com a “Los agentes retiraron a manifestantes para el paso de los vehículos”. Font: Hemeroteca de La Vanguardia.

6.8 Del desallotjament als fets del Parlament de Catalunya

Després de l'episodi protagonitzat pels Mossos i els indignats a Plaça Catalunya, Felip Puig, va passar a ser el punt de mira d'aquells esdeveniments. Les seves justificacions davant les fortes crítiques per l'actuació policial el 27 de juny de 2011, les demandes per part dels indignats de la seva dimissió i els conseqüents debat, presents en tots els mitjans de comunicació del país.

En el període comprès entre el 29 de maig i el 15 de juny, els exemplars del diari Público recolliren un total de quaranta-una peces sobre el 15-M, de les quals tretze foren peces principals sobre el moviment en les seccions on es posicionaren (En Portada, Política i Actualidad). Alhora, tres d'elles feien referència al conseller Puig i l'episodi amb els indignats per les càrregues policials, amb titulars com “Miles de firmas condenan la operación de los Mossos” o el dia 9 de juny, “Puig culpa a los acampados de la violencia en plaza Catalunya”. Cal destacar el fet que, durant aquest període, la majoria de publicacions sobre el moviment són articles d'opinió i l'anunci, en tres ocasions, d'un pòster del moviment amb l'exemplar de diumenge⁵⁸.

En el cas de La Vanguardia, foren onze les publicacions sobre el moviment durant aquest període de temps, amb dues peces principals on, una d'elles (també el 9 de juny), és sobre l'episodi de la intervenció a l'acampada de Barcelona. Aquesta notícia ocupa, alhora, un espai a la portada amb el titular “Puig asume errores en la carga contra los acampados” i destacant al subtítol com “La oposición critica la operación policial, pero sólo piden su dimisión los grupos minoritarios”.

En aquest context i quatre dies abans de la cobertura dels fets al Parlament de Catalunya, podem trobar una editorial al diari del grup Godó sota el títol “Acampados”. La peça descriu la gran magnitud que les acampades adquiriren a nivell internacional i apuntar com, “la contundencia de los Mossos d'Esquadra en la plaza Catalunya también remitió al mundo la imagen de una Barcelona en fase de alta conflictividad social”. Amb això, el diari passa a qualificar com a “vergonzosa y demagógica” la confrontació entre les eleccions del 22 de maig i les acampades, apuntes com aquestes van ser “magnificadas por algunos medios de comunicación” arribant a contraposar-se a les eleccions del 22M. El text continua apuntes que, davant el malestar a Espanya i Catalunya, “los debates en las plazas pueden ser considerados delirantes en muchos de sus pasajes”, tot i que, diuen, són conscients de “la reclamación de una mayor ejemplaridad en la vida pública” i que quelcom està passant. L'editorial finalitza apuntes a que la protesta ha de llegir-se amb atenció però “sin que ello signifique transigir en un punto fundamental: el espacio público es de todos y su degradación y secuestro deben ser evitados”, referint-se a les acampades. Això és justificat tot explicant que “La tribalización del espacio público no conduce a la renovación del sistema democrático, ni a la mejora de la economía; favorece el imperio de la demagogia y alienta el populismo”. La peça finalitza amb una advertència: “Cuidado”.

⁵⁸ Veure annex número 6.

6.9 Els esdeveniments al Parlament de Catalunya el 15 de juny de 2011

El mateix dia dels successos al Parlament de Catalunya (15 de juny), tant Público com La Vanguardia posicionen a la seva portada la protesta i concentració davant del Parlament per a bloquejar-ne l'accés el dia anterior als atacs als diputats. En el cas de Público, aquesta és la segona notícia destacada a la primera pàgina, amb el titular “Miles de indignados se concentran frente al Parlamento catalán”; i pel que fa a La Vanguardia, aquesta és la notícia principal en la portada, sota el titular “Una multitud bloquea los accesos al Parlament”.

L'exemplar del dia següent recollia l'episodi que es visqué durant la jornada.

6.9.1 Primeres aparicions del moviment a l'exemplar: la portada

Les portades de l'endemà dels esdeveniments al Parlament de Catalunya el 15 de juny de 2011 esdevenen un clar reflex dels tractament que realitza cada diari, sobretot en el cas del diari del grup Godó. Per una banda, la primera pàgina de Público destaca dos temes d'entre els cinc posicionats en portada: la protesta al Parlament com a esdeveniment principal, ocupant, aproximadament, la meitat de la portada i posicionant-se a la zona destacada; i el canvi del govern de Papandreu (ocupant una cinquena part de l'espai atorgat a la notícia sobre el Parlament).

Figura 25: Portades de Público (esquerra, notícia sobre els esdeveniments del Parlament en el requadre vermell) i La Vanguardia (dreta) del dia 16 de juny de 2011.

Font: Hemeroteques de Público i La Vanguardia.

“El 15-M se desmarca de los violentos” és el titular amb el qual el diari Público decideix referir-se a la “Protesta ante el Parlament de Catalunya” (avantítol). La fotografia, d’agència i amb un peu que explica com Artur Mas es dirigia ahir al Parlament “tras acceder en helicóptero al recinto del Parc de la Ciutadella”, és l’element que ocupa la zona destacada de la portada.

En el cas de La Vanguardia, la portada recull únicament els esdeveniments al Parlament de Catalunya, essent el tema de la jornada en

aquest exemplar i, així mateix, un cas extraordinari.

En el cas de La Vanguardia, trobem un gran titular valoratiu dels esdeveniments al Parlament: “Indignante”, destacant en els subtítols que l’acompanyen com “Los llamados ‘indignados’ atacan a los diputados y tratan de impedir el pleno”. D’aquesta manera, el diari dels Godó identifica als indignats com a autors dels atacs (a diferència de Público), el fet que el president de la Generalitat, Artur Mas, i els consellers han d’arribar amb helicòpter a la Ciutadella; i, per últim, comparen els

esdeveniments amb el cop d'estat del 23-F, apuntant com “El bloqueo de la Cámara es el atropello más grave a un Parlamento” des d'aquest.

El subtítols que podem trobar sota la imatge i el titular de Público, en canvi, destaquen com “algunos manifestantes” que bloquejaren l'accés al Parlament agrediren als diputats que entraven; també el fet que CiU tira endavant el pressupost “que establece fuertes recortes sociales”; que la majoria dels indignats criticaren els actes de violència a l'assemblea; i, de la mateixa manera que el diari del grup Godó, s'apunta el fet de com Artur Mas i altres líders van acudir al ple en helicòpter.

La imatge de Mas i la presidenta del Parlament, Núria de Gispert, arribant al Parc de la Ciutadella d'aquesta manera és la de la fotografia situada al centre de la portada de La Vanguardia (la mateixa que utilitza Público, tot i que aquest retalla a la presidenta Gispert).

Sota d'aquesta, trobem el titular “Todos los partidos condenan la agresión” de la notícia sobre els fets apunta a com els diputats de tots els colors polítics s'indignaren i es destaca, en un requadre, la presència d'un article d'opinió d'Artur Mas a la pàgina vint-i-cinc. Al costat de l'espai per aquesta notícia apareix el principi de l'editorial del diari, sota el titular “Ataque a la democracia en Catalunya”.

6.9.2 Les publicacions principals sobre el 15M

La cobertura dels esdeveniments del Parlament és l'únic cop, dins el període analitzat en aquets treball, que el diari del grup Godó dedica un abundant nombre de peces al 15-M que supera les publicacions realitzades per part del diari Público.

La Vanguardia dedica en aquest exemplar un total de vint aparicions, totes referents a l'episodi davant la cambra legislativa catalana. Público, en canvi, dedica en total onze publicacions al 15-M. Dins la secció “En Portada” trobem vuit peces, de les quals sis són sobre els esdeveniments del Parlament de Catalunya; les dos peces restants fan referència a com els indignats “logran paralizar un desaucio” i el sorgiment de protestes davant els parlaments d'altres ciutats d'Espanya, com a València i Galícia.

• Elements de titulació i imatges

“La violencia ante el Parlament mancha las movilizaciones”, sobre el subtítol “El Movimiento 15-M en Barcelona, Madrid i Valencia se desmarca de las agresiones” són els elements de titulació que la crònica de J. Ramón González utilitza per definir els successos del Parlament de Catalunya el 15 de juliol de 2011 des de Público. Aquests es situen sota una imatge que mostra un pla general curt realitzat des de l’aire d’una multitud de manifestants rodejats pel cordó policial enmig de la carretera de davant el Parc de la Ciutadella.

La crònica de La Vanguardia és titulada “El Parlament debate bajo el asedio”. Aquest és acompanyat pels mateixos subtítols que es destacaren a la portada de l’exemple anterior, anteriorment esmentats. La peça, signada per Jordi Barbeta, és posicionada a la primera pàgina de la secció de Política (plana catorze) i col·loca com a imatge principal un pla general curt del president Artur Mas pujant al cotxe presidencial després del ple, amb el peu de foto “Prioridad cumplida. El president fijó la prioridad en poder celebrar el pleno de presupuestos y lo consiguió”.

Figura 26: Peces principals sobre els successos al Parlament de Catalunya als exemplars de Público (a dalt) i La Vanguardia (a baix).

Font: Hemeroteca de Público i La Vanguardia.

Les altres imatges que es poden visualitzar a la crònica de Público, al costat de la imatge principal, es mostren l’arribada del conseller de Cultura, Ferran Mascarell i la consellera de Justícia, Pilar Fernández, en helicòpter amb un pla general curt (a la part superior esquerra de la pàgina); i, sota d’aquesta imatge, el mateix tipus de pla mostra l’exconsellera Montserrat Tura d’esquenes, amb una creu negra feta amb spray a l’abric.

En el cas de La Vanguardia, podem observar un pla general conjunt on apareixen alguns portaveus del Parlament asseguts a la taula en una reunió. Aquesta imatge s’ubica a la pàgina quinze dins el requadre amb el nom “Declaración” destacat entre el text, on es recull el text conjunt del president de la Generalitat, de la presidenta i la Mesa del Parlament i dels presidents i portaveus dels grups parlamentaris que configuren la cambra legislativa, sota el títol “Nada puede detener el trabajo del Parlament”.

Ambdós diaris posicionen en aquesta peça un plànol indicant l'organització que es va seguir per a que els diputats accedissin al Parlament. En el cas de Público, a més a més, s'indica l'espai on es produïren els incidents.

· **Tractament de l'esdeveniment al cos de la peça**

L'inici de la crònica del diari Público explica com el Parlament va viure “una jornada en estado de sitio por la acción de miles de indignados” i que els indignats intentaren impedir el debat del pressupost de la Generalitat. Segueix apuntant com la manifestació, anunciada feia més d'una setmana, degenerà en “un escenario de alta tensión, con episodios de acoso y violencia contra los diputados y hostigamientos a los medios” i n'apunta els ferits i els detinguts que hi van haver. Exposat això, la peça del periodista J. Ramón González procedeix a apuntar com els convocants del moviment 15-M es desmarcaren de tota violència i que “reafirmaron el carácter pacífico y no violento” als quals donaven suport.

Explicant que el Parc de la Ciutadella fou tancat a mitja tarda per evitar l'acampada, la crònica passa a explicar com “la situación de bloqueo [del Parlament] y el clima de agresividad y tensión obligó a recurrir a helicópteros, furgones policiales y vehículos de servicio” per tal de traslladar els diputats i membres del govern. Davant això, González passa a citar les declaracions del president de la Generalitat sobre l'ús d'aquests mitjans no habituals, degut a que, cita al president, “Era esencial que el pleno empezase a la hora prevista en un acto de normalidad democrática”. La peça també destaca la declaració del text aprovat per la Mesa de la Càmera parlamentària que aclaria com “Fieles a la democracia (...) nadie ni nada puede parar el trabajo del Parlament”.

Els dos destacats en aquesta crònica fan referència a com varis diputats foren atacats, informa que es produïren 45 detencions i les declaracions d'Artur Mas sobre els incidents: “Mas, que llegó en helicóptero, dice que se han «traspasado las líneas rojas»”.

A més a més, la peça és acompanyada per una breu crònica sota el titular “El día en que la bandera de la paz corrió peligro”, on l'autor, Jordi Mumbrú, explica les agressions i es destaca com els indignats “tuvieron miedo que la violencia de una minoría malograra un mes de trabajo cívico”, tal i com apunta el subtítol.

La crònica de Jordi Barbeta a La Vanguardia comença atribuint “l'actitud desafiante de los autodenominados indignados” a una frase que l'escriptor Shalom Auslander va dir en una entrevista a La Contra del diari: “sentirse víctima es muy autoindulgente: te exculpa de todo, te hace sentirte inocente”. D'aquesta manera, la peça comença el relat de la jornada que Barbeta descriu explicant com els indignats “asediaron ayer el Parlament de Catalunya, agredieron a los diputados, a los

periodistas y a los funcionarios e intentaron –sin éxito– impedir que se celebrara el pleno de la Cámara que había de iniciar el debate presupuestario”.

En una peça on es descriuen els esdeveniments com a “el ataque más grave a una cámara de diputados desde el golpe de Estado del 23 de febrero de 1981” i es continua apuntant com “entonces, tampoco los golpistas se salieron con la suya”, Barbeta destaca com el debat es realitzà i proseguí com estava previst tot i els incidents.

No obstant, recalca que “los representantes del pueblo catalán sufrieron la peor humillación de su vida” i realitza un altra atribució als indignats amb “la tiranía de los débiles” (referència de Giuseppe Tommaso de Lampedusa a *Il Gattopardo*) per afirmar que “No son, por supuesto, los poderosos, pero su tiranía también quedó fuera de duda”. Explicant la seva estratègia per bloquejar els accessos al Parlament, la crònica conclou afirmant que “Todas las simpatías y complicidades que había despertado la iniciativa del 15-M se desvanecieron” amb una protesta que “degeneró” i que “desarticuló el movimiento”.

L'autor d'aquesta peça justifica aquesta visió donada en la crònica a l'entrevista telefònica realitzada per a aquest treball:

“Es va tractar d'impedir l'accès dels representants democràticament escollits pel poble. I ho feien unes persones que no tenien cap mena representativitat; perquè mentre no desmostri contrari, la democràcia funciona amb eleccions. I aquestes persones no poden prendre's 'la justicia por su mano'. Va ser en aquell moment que el moviment comença a decaure. [Els indignats] Sempre cridaven: 'no nos representan'. Probablement la democràcia espanyola està en crisi, en decadència i té molts problemes. Però qui té dret a dir qui no representa a qui? Perquè almenys, als diputats els ha votat algú. Als que criden no els ha votat ningú”⁵⁹

Pel que fa a la resta de peces sobre l'episodi al Parlament de Catalunya, Público dedica dins les publicacions de la secció En Portada dues notícies que destaquen les postures adquirides pels diferents partits polítics sobre els esdeveniments, amb titulars com “La oposición critica el dispositivo policial de la Generalitat” i “El Gobierno [de Zapatero] y los partidos se indignan con las agresiones”. Cal destacar, entre aquestes, un article a la secció Opinión del cap de secció, Marco Schwartz, on aquest reflexiona sobre els fets del Parlament i apunta, referint-se al moviment:

“[...] ha adquirido tal dinamismo que quizá deba, en algún momento, buscar fórmulas para reducir los riesgos de que se produzcan agresiones aisladas a la

⁵⁹ Entrevista telefònica realitzada a Jordi Barbeta el 6 de juny de 2014.

sombra de sus protestas y conservar la simpatía que concita en buena parte de la población”.

També trobem una vinyeta on es visualitza a Mas i Puig davant uns manifestants furiosos que intenten arribar a ells però no poden a causa de les valles, mentre aquests realitzen provocacions com “Indignaros, que no os haremos ni caso” o “Mirad los presupuestos!...¡Lo primero, el alquiler del helicóptero![dels Mossos] ¡Toooma”.

En el cas de La Vanguardia, trobem tretze peces més en la secció de Política (a part de les aparicions esmentades anteriorment).

Troblem peces com la crònica amb el titular “El férreo dispositivo no evita los ataques a diputados y periodistas”, on es mostren un total de set imatges de la jornada on apareixen, entra d’altres, manifestants intentant entrar per la força a la Ciutadella, l’exsecretari d’Interior, Joan Boada, amb la nuca pintada amb spray o la fotografia d’un Mosso amb un megàfon “intentando dialogar con los indignados para que no bloquearan la entrada”. També quatre cartes dels lectors, la secció dels “Los semáforos” (que dona un de verd a tots els diputats) i un article del que llavors era director del diari, José Antich, a la segona pàgina del diari on, tot relacionant les agresions al l’intent de cop d’estat del 23-F, conclou afirmant que els successos al Parlament foren “un revés terrible para la democracia”.

Entre aquestes altres peces trobem, per exemple, els articles d’opinió “Intolerancia contra la indignación” de Sergi Pàmies o “En sentido contrario” d’Isabel Garcia Pagan, que recull el testimoni de diputats i treballadors del Parlament espantats a una comissaria de la Guardia Urbana, pensant en posar una denúncia.

• Editorial de La Vanguardia

“Ataque a la democracia en Catalunya” és el titular de l’editorial del diari del grup Godó sobre els successos al Parlament (peça completa als annexos) i la frase que defineix la tesi que aquest defensa.

Començant a la portada de l’exemplar, afirma que s’ha de catalogar de “gravísimos”, “excepcionales” i “sin precedentes” els fets als voltants dels Parlament “en los más de treinta años transcurridos desde la recuperación de la democracia y la autonomía”.

Parla d’uns esdeveniments més propis d’altres èpoques de la història i que, trencant amb la normalitat, han projectat una imatge “penosa” al món.

La tesis exposada en aquest editorial defensa que s’ha “violentado la democracia” mitjançant, principalment, tres arguments. El primer, al·legant a l’objectiu d’impedir el ple democràtic per part

dels indignats i l'ús de la violència. En segon lloc, les mesures extraordinàries que van haver de prendre's per part del president de la Generalitat, la presidenta de la Càmera i varis consellers i treballadors del Parlament, tot argumentant que “intentar impedir que los representantes democráticos desempeñen la labor para la que han sido elegidos supone una agresión extrema a la soberanía popular y un atentado contra la convivencia”.

onsiderant als indignats com una minoría, el tercer argument exposa com aquests pretenen “menospreciar y negar las razones a una mayoría”.

L'editorial conclou afirmant que els esdeveniment al Parlament de Catalunya foren un exemple de quan “una masa, envalentonada por consignas simplistas que recuerdan el peor legado totalitario del siglo XX” tracta d'apropiar-se de la veu del poble en contra dels seus representants i finalitza de forma encoratjadora recordant que “es la hora de estar junto a nuestras instituciones democráticas” per a que no es torni a repetir res similar.

6.10 Cobertura posterior al fets del Parlament de Catalunya

6.10.1 Publicacions sobre les polèmiques posteriors al 15 de juny de 2011

Després de l'exemplar del 16 de juny, on ambdós diaris recolliren els esdeveniments al Parlament de Catalunya del dia anterior, diverses peces recullen les postures envers el conflicte que es generà, responnent a la postura determinada de cada diari.

En el cas de Público, es destaca com el moviment fa una crida a la protesta pacífica, condemnant la violència i apuntant, també, les postures i qualificacions del president de la Generalitat i altres partits polítics. L'article d'opinió "Educadamente indignados" de J. C. Escudier al Público del dia 17 de juny recull les principals idees que el diari reafirmà posteriorment trobem sobre aquests successos als exemplars posteriors: les accions violentes al Parlament es van dur a terme per part d'un sector d'incontrolats, aliens al moviment i que se les poden atribuir generalitzant, apuntant que "Su movimiento es lo suficientemente valioso como para vigilar que no sea infiltrado ni por policías, ni por esa chusma que piensa que el vidrio se recicla estampándolo en la cabeza del de enfrente". Tot i aquesta idea vigent a diferents peces, el diari recull les declaracions realitzades per part del govern, com trobem a la notícia "Artur Mas denuncia «kale borroka» y exige un «castigo ejemplar»", titular sota una imatge d'una de les entrades de la Ciutadella on no es visualitza cap incident i un peu de foto que l'acompanya describint-la com a "Imagen pacífica de uno de los accesos al Parc de la Ciutadella, que ayer permanecía cerrado al público y bajo protección de los Mossos d'Esquadra.

Pel que fa a La Vanguardia, la portada del dia posterior a l'exemplar que cobrí el fets del Parlament recull com a notícia destacada aquesta qualificació dels fets per part del president de la Generalitat, amb el directe titular "Mas: 'Fue kale borroka'". En aquesta primera pàgina es destaquen aspectes com que la CNI "alertó de un intento de asalto de los 'indignados' al Congreso" i mostrant, com a imatge principal tres homes i un gos banyant-se en roba interior a la font de Plaça Catalunya rodejats de l'acampada, apunta al peu de foto "¿Indignados o incívicos? La imagen de degradación de la plaza Catalunya es mayor cada día que pasa". La peça que sobre aquesta notícia, que obra la secció de Política, es titula "Mas contra 'kale barroka'" i explica la postura del president vers els actes violents d'abans del ple (identificats al titular com a "kale barroka").

Les publicacions posteriors sobre el debat generat entorn a aquests esdeveniments segueixen el perfil de la cobertura de l'exemplar del 16 de juny: trobem les declaracions per part de dels partits polítics condemnant les accions i peces sota titulars com "El dispositivo de los Mossos quedó corto ante los violentos", un article d'opinió de Quim Monzó on exposa afirmacions com "Ya me perdonarán, pero a los del movimiento se les veía el plumero desde el primer día" o la crònica "Vendrán los piratas, papá?", peça on, referint-se al "miércoles indignante", Felip Vivanco

comença a explicar les dificultats que el diputat Pep Llop tingué epr entrar al Parlament describint-ho com:

“El diputado había intentado entrar en choche al Parlament por varios accesos y cuando trató de hacerlo a pié, lo zarandearon, le insultaron, lo retuvieron, le gritaron “te vamos a matar” y le intentaron robar a Annabelle, su perro lazarillo. Sí, Pep Llop es ciego de nacimiento”.⁶⁰

Tres dies després dels esdeveniments, a diferència del diari Público (que ho remarcà des del primer moment), La Vanguardia exposa en una crònica de Jordi Barbeta com “Los ‘indignados’ rectifican y dicen ahora que no querían impedir el pleno del Parlament. Aquestes peces són acompanyades d’altres, en els mateixos exemplars, on es dona per fet que les acampades no són útils, com per exemple en la peça “Acampadas a ninguna parte”, on a més podem trobar afirmacions com “No querían trabajar en un local, querían servibles”; o el reportatge “Democracia muy real ya” on es destaca com Espanya té una de les taxes de participació electoral més altes dels països europeus amb vot voluntari.

6.10.2 Publicacions sobre el 15-M després del Parlament

Comptant des de l'exemplar del 17 de juny fins al del 23 de juliol de 2011 (ambdós inclosos), Público realitza seixanta-quatre peces sobre el 15-M i La Vanguardia, vint-i-una.

En el cas del primer diari, els temes principals motiu de publicació sobre el moviment poden englobar-se en tres classificacions. Per una banda, trobem cartes de lectors (com la titulada “¿Acaso no deberíamos ser todos indignados?”), entrevistes a personalitats (com la realitzada al líder de la revolución islandesa, Hördur Torfason, el 23 de juny després de la seva reunió amb el indignats) i articles d’opinió (peces majoritàries) sobre el moviment que realitzen una valoració d’aquest, defençant-lo, en certa manera, de les crítiques exteses per part d’entitats polítiques i mitjans de comunicació. És així com trobem l’article “Indignados” del jutge Baltasar Garzón, on reflexiona sobre el moviment simpatitzant amb la protesta partint que, com diu, “Es más evidente que nunca que la democracia real no puede limitarse a la mera consulta electoral cada cuatro años” o un article a l'exemplar del 19 de juny del subdirector de la secció d’Opinió, Manuel Rico, on escriu que “Desde la primera protesta de los indignados, importantes sectores políticos y mediáticos han intentado desacreditar el movimiento” i, referent als actes de violència a Barcelona i també a València, afirma que a partir d’aquests “criminalizaron a todo el 15-M”.

⁶⁰ “¿Vendrán los piratas, papá?”, Felip Vivanco. Pàg.15 de l'exemplar de La Vanguardia del 17 de juny de 2011.

La segona de les classificacions respon a la vinculació directa del moviment amb notícies de l'escenari polític amb peces com l'aprovació de noves ajudes pels hipotecats per part del govern a la portada del 2 de juliol, on s'assenyala a l'avantítol "Guiño al 15-M", l'atribució de la desconfiança en la classe política per part del 25% dels ciutadans (mostrada pel Baròmetre del CIS) al moviment, al reportatge "El 15-M agudiza la distancia entre los ciudadanos y los políticos". De la mateixa manera, el diari publica peces que reforcen la idea exposada en els articles d'opinió anteriorment mencionats sobre accions en contra del moviment per part d'entitats polítiques, com és el cas de la notícia "El PP revienta el pleno andaluz que aprueba las medidas del 15-M"⁶¹.

Per últim, trobem peces referents a les accions pròpiament del moviment. Per una banda, i en relació als esdeveniments del Parlament, es destaca i remarca la desvinculació del 15-M amb la violència i es cobreixen les manifestacions immediatament posteriors a aquests fets presentant-les com a protestes on es medeix el recolzament al moviment; és el cas de la cobertura de la manifestació del 19 de juny, on es publica sota l'avantítol #19Jsinviolencia la peça "El 15-M se juega su futuro", explicant com la manifestació mediria el recolzament als carrers (la peça posterior a aquesta manifestació es titula "Lección de civismo en Barcelona"). També trobem com es reconeix el moviment com un actor en diferents impediments de desnonaments una vinculació del moviment, en peces com "«¿Dónde es el siguiente?, que vamos a pararlo»", i cròniques sobre reunions del 15-M com el del debat sobre l'estat de la nació que tingué lloc el 29 de juny.

Les publicacions del diari del grup Godó durant aquest període, al marge de les peces sobre la polèmica després dels fets del Parlament, foren molt menys nombroses que a Público. Per una banda, es cobrí el segon desallotjament de Plaça Catalunya per part dels Mossos. Sobre aquest trobem la crònica "De indignados a desplazados"⁶² que, informant que no hi hagué cap protesta com la del mes anterior, es destaca la "degeneració" de l'acampada amb imatges de sis manifestants dalt d'una construcció construïda als arbres de Plaça Catalunya, acompanyant-ho amb destacats que expliquen que "En los últimos días unos 130 indignados –algunos, indigentes– dormían en la zona." L'exemplar del dia recull les peces sobre els altres temes que va tractar el diari del grup Godó durant aquest període. Aquest posiciona un reportatge a la secció Vivir que és destacat en la portada de l'exemplar de l'1 de juliol amb el titular "Los daños de la acampada en la plaza Catalunya superan los 245.000 euros". A aquest, l'acompanya una breu notícia on es destaca que més de mig centenar dels últims acampats té antecedents.

Sobre aquest desallotjament, el diari Público posiciona una breu notícia a una columna sota el titular "Los acampados en la plaza de Catalunya se niegan a irse"⁶³ (al costat del reportatge sobre el

⁶¹ Notícia de Raúl Bocanegra. Pàg. 21, secció Política, de l'exemplar del 22 de juliol de 2011 de Público.

⁶² De Luis Benvenuty. Pàg. 16, secció Política, de l'exemplar del 30 de juny de 2011 de La Vanguardia.

⁶³ De Brais Benítez. Pàg. 19, secció Política, de l'exemplar del 30 de juny de 2011 de Público.

debat de l'estat de la nació a la plaça del Sol) on es parla de l'exigència qu'els acampats realitzaren a l'Ajuntament de Barcelona per a que els proporcionés un punt d'informació fix a canvi d'abandonar la plaça “que los acampados procederían a limpiar la plaza y vaciarla de las infraestructuras, un pacto que fue refrendando después en asamblea”.

6.11 Marxes indignades cap a Madrid

L'exemplar del 25 de juny de Público recull una notícia d'Elena Herrera i B. Toledo que anuncia l'inici de sis marxes indignades arreu del país un mes abans de la seva arribada a la capital espanyola el 23 de juliol. En aquest, es descriu l'objectiu de les marxes, destacant lemes propis del moviment i aquesta nova protesta, com el central: “Caminemos juntos contra la crisis y el capital”.

Després d'aquesta, les publicacions que el diari realitza sobre aquestes mobilitzacions cap a Madrid arreu de l'estat les trobem al mes de juliol. Per una banda, Maite Iniesta realitza el reportatge “El 15-M vuelve al lugar donde empezó todo”, publicat a la secció de Política a l'exemplar de l'11 de juliol: una peça sobre les marxes i la seva recta final fins arribar a la Puerta del Sol. I per altra, la cloenda i concentració de totes les marxes a Madrid: Público realitza quatre peces narrant la seva arribada a l'exemplar del 23 de juliol.

Aquest número del diari, però, recull a la portada i a la secció principal (En Portada) el doble atemptat a la ciutat d'Oslo com a tema del dia. En aquest context d'actualitat informativa, l'arribada de les marxes a Sol és publicada com a últim tema secundari a la primera pàgina amb el titular “La marcha de los indignados confluye hoy en Sol” i és posicionada com a cinquè tema dins la secció de Política, a les pàgines divuit i dinou. Les pàgines recullen quatre notícies breus sobre les marxes de cada front territorial (nord-est, sud-oest, nord i sud) i destaquen com “Las siete columnas de la marcha de los indignados, que han recorrido España durante casi un mes, confluirán esta tarde en el lugar donde nació el 15-M: la puerta del Sol de Madrid”.

L'exemplar del 24 de juliol dedica les pàgines divuit i dinou, obrint la secció de Política del diari, al “15-M. Regreso al kilómetro cero” (avanttítol de la peça): la concentració a la Plaza del Sol de l'arribada de les marxes. Una crònica sobre la manifestació que posava punt i final a poc més d'un mes de caminades cap a Madrid i un petit reportatge sobre l'experiència dels indignats que les realitzaren.

Figura 27: Publicació a doble pàgina sobre l'arribada de les marxes a la capital d'Espanya, a les pàgines divuit i dinou de l'exemplar de *Público* del dia 24 de juliol de 2011.

Font: Hemeroteca de *Público*.

El diari número 1.387 de Público, del 25 de juliol de 2011, posiciona com a tema principal en la seva portada la “multitudinaria cita en la Puerta del Sol” (avantítol) referent a la segona concentració després de l’arribada de les marxes a la capital. La peça corresponent a aquest esdeveniment, a doble pàgina, obra de nou la secció de Política de l’exemplar amb una crònica a la plana catorze que, sota el titular “La indignación también es para verano”, inicia apuntant com el moviment no ha cessat, escrivint:

“La indignación no se toma vacaciones. Desafiando a los más pesimistas, que auguraban que el Movimiento 15-M se desinflaría en pleno verano y en medio de un puente en Madrid, indignados procedentes de todo el país volvieron a llenar el centro de la capital”⁶⁴.

En el cas del diari del grup Godó, no es va publicar cap peça sobre el transcurs de dites marxes a la capital espanyola. L’exemplar del dia 24 de juliol, de l’endemà de l’arribada de les marxes a Madrid, tampoc recull cap peça que informi d’aquest esdeveniment. És a l’exemplar del dia 25, dia després de la segona manifestació després de la cloenda de les caminades fins a Sol, on La Vanguardia dedica una crònica escrita des de redacció a les mobilitzacions arran de les marxes que ocupa la meitat de la pàgina disset de l’exemplar (quarta i últim peça dins la secció de Política). “Madrid revive las protestas del 15-M” n’és el titular, acompanyat d’un subtítol que explica com indignats procedents de tota espanya “vuelven a reivindicar un cambio de sistema”. Resaltant el reviu del moviment, la imatge, una pla general curt, és pràcticament la mateixa que encapçala la crònica al diari Público i mostra una multitud de manifestants al seu pas per la Plaza de Cibeles amb una bandera on posa “15-M” com element principal de la composició.

Figura 28: Crònica de La Vanguardia (esquerra) i Público (dreta) sobre la segona manifestació de l’arribada de les marxes indignades a Madrid, publicades a l’exemplar del 25 de juny de 2011.

Font: Hemeroteques de La Vanguardia i Público.

⁶⁴ Crònica d’Elena Herrera. Pàg. 14 i 15, secció Política, de l’exemplar del 25 de juliol de 2011 de Público.

La crònica de La Vanguardia, que descriu el transcurs de les manifestacions al llarg del cap de setmana de forma cronològica, comença amb la següent explicació:

“Miles de indignados de toda España tomaron este fin de semana la Puerta del Sol de Madrid, reviviendo el movimiento ciudadano surgido el pasado 15 de mayo para reivindicar un cambio político, económico y social”.

De forma sintètica i destacant la realització d'assemblees, algunes de les consignes pròpies del moviment i altres accions de protesta que tingueren lloc, com s'apunta en el destacat “Los manifestantes llenan de manos rojas pintadas las fachadas de algunas sucursales bancarias”, la crònica finalitza realitzant un breu resum sobre el naixement i l'evolució del moviment dels indignats el qual, s'apunta a l'acabar el text, en les últimes setmanes s'han estructurat “en assemblies de barrio en las cuales organizan propuestas para intentar mejorar la sociedad, como una iniciativa para frenar los desahucios(...)”.

6.12 De les marxes indignades al 15-O

Després de la cobertura de les marxes indignades, Público dedica un total de vuitanta-una peces des de l'exemplar del 25 de juliol fins el del 15 d'octubre al 15-M.

Aquestes peces, per una banda, reafirmen l'activitat del moviment amb la cobertura de cadascuna de les protestes que va dur a terme i les diferents iniciatives que realitzà amb peces sobre, per exemple, el “Primer Foro Social de los indignados” o seguiment de les manifestacions en relació amb la reforma constitucional a principis de setembre de 2011. Entre aquestes publicacions cal destacar que, a partir de l'exemplar del 29 de juliol i fins al 30 d'agost, s'afegeix al diari la publicació del quadern d'estiu Libre Público, en el qual trobem un seguiment de les accions del moviment durant aquesta època de l'any.

Per altra banda, trobem publicacions destinades a desmentir a “los numerosos enterradores que, cada pocos días, certifican su defunción”, com escriu Ignacio Escolar al seu article “Los enterradores del 15-M fracasan” . Aquest objectiu es converteix en una temàtica que agafa força sobretot a la secció d'opinió amb articles com el d'Escolar o, per exemple, “El 15-M no se duerme” de Jesús Maraña, llavors director del diari (veure article als annexos).

Al mes de setembre, el nombre de peces per dia disminueix considerablement: en xifres arrodonides, d'una mitjana de 2,6 publicacions al dia durant el mes d'agost es passa a una mitja de 0,7 peces per dia al llarg de setembre.

Troblem com, a partir d'aquest mes, les peces sobre protestes del 15-M disminueixen quantitativament i, per altra banda, s'inicia una cobertura del naixement de les mareas del sector educatiu, d'afectats per la hipoteca, del sector sanitari, etc. No obstant, el moviment segueix destacant-se com a partícep en aquestes protestes, de la mateixa manera que segueix destacant-se la seva introducció en el discurs dels polítics i continua la cobertura de les protestes que aquest protagonitza, com és el cas de la crònica “Sindicatos y el 15-M marchan a favor del referéndum” .

En el cas de La Vanguardia, agost és el mes dins aquest període de temps on es publiquen més peces sobre el moviment: un total de sis publicacions, xifra que segueix sent molt inferior a les peces de Público dedicades al moviment. Aquesta mitjana de publicacions per jornada durant els trenta-un dies del mes és també molt inferior: 0,19 peces per dia a l'agost i 0 al setembre (no es realitzà cap peça sobre el moviment durant aquest mes).

Observem com el motiu de publicació del moviment en els exemplars de La Vanguardia durant aquestes dates prèvies a la cobertura del 15-O respon a algunes de les accions i temàtiques concretes del 15-M. És el cas del desallotjament de l'acampada a Madrid per part de la policia , una notícia breu i sense signar encapçalada per una imatge d'agència on es veu, en un pla general curt

realitzat amb un teleobjectiu des d'un edifici de la Plaza del Sol com la policia impedeix el pas dels manifestants a l'espai de la plaça.

Val a dir que el moviment és reconegut com a actor en diverses notícies publicades als exemplars del diari del grup Godó (sempre de forma molt inferior a l'aparició d'aquest en els diaris de Público). Trobem un clar exemple en la publicació de les dades sobre l'estudi del CIS referent a l'actitud de les diferents generacions d'espanyols davant el "règim de llibertats". Aquesta peça és titulada per La Vanguardia "Los 'indignados' peinan canas" en un estudi on els resultats han estat que la major satisfacció amb la democràcia és registrada entre la població jove a diferència de la població vella. La peça assenyala com les sèries del CIS reflexen "algunas paradojas" que xoquen amb la imatge dels indignats com reflex de la generació jove frustrada amb la situació. Aquesta peça finalitza amb aquesta referència al moviment:

"En definitiva, el índice de preferencias por la democracia como modelo explicaría por qué entre los indignados puede haber una tasa tan elevada de jóvenes (lo que sería un reflejo de la creencia juvenil –a partir de mayores dosis de ingenuidad o de idealismo– en la viabilidad de modelos alternativos a la democracia representativa). Por el contrario, la cifra relativa a la satisfacción con la democracia reflejaría que, pese a las dificultades, una mayoría de jóvenes valora que la democracia "es el mejor sistema de gobierno" y admite que, sin ella, las cosas aún serían peor".

Quatre dies abans de la jornada de protestes a nivell global el 15 d'octubre, Público realitza un breu reportatge anunciant aquestes mobilitzacions i on s'explica com s'organitza la convocatòria a les xarxes socials. En els exemplar previs a la cobertura d'aquesta jornada de manifestacions, el diari presenta com les "marchas del 15-O apuestan por el «cambio global»" i com "El movimiento quiere retomar con fuerza el sábado el espíritu que sacó a la calle a miles de personas en mayo". El mateix 15 d'octubre el diari posiciona com a tema principal de la portada la Indignació Global i recull en el subtítol d'aquesta aparició:

"Ciudadanos de 951 ciudades de los cinco continentes reclaman hoy una «auténtica democracia» en la primera protesta mundial de los indignados. Destacant com en el manifest, personalitats com Chomsky, Galeano, Klein y otros intelectuales piden un «cambio de régimen global".

La Vanguardia parla per primera vegada d'aquesta jornada d'indignació global a l'exemplar del jornada de mobilitzacions. Ho fa posicionant un petit requadre titulat "La convocatoria" que ocupa tretze línies d'una columna a la peça "Los 'indignados' saben barrer". En aquest petit espai s'anuncien les mobilitzacions en "almenos 71 países" com a informació addicional d'una crònica on s'explica la resistència dels membres del moviment Occupy Wall Street a Nova York arran dels enfrontament d'aquest amb la policia per evitar el desallotjament.

6.13 Manifestació del 15-O, indignació global

6.13.1. Primeres aparicions del moviment a l'exemplar: la portada

La manifestació a escala global és el tema principal de les portades de Público i La Vanguardia del 16 d'octubre de 2011.

En el cas del primer diari, que posiciona en aquesta pàgina quatre notícies, la manifestació global del 15-O ocupa, aproximadament, la meitat de l'espai de la seva composició; en el cas del diari del grup Godó, aquest tema presenta dimensions similars, tot i que podriem dir que n'ocupa menys del 50% degut a part de la columna dedicada la tercera de les notícies de la seva primera pàgina.

15-O és l'avantítol que introdueix el titular “La indignación rompe fronteras” a la portada de Público, situat al mig d'aquesta rodejat d'un montatge de siluetes i imatges

de persones subjectant les seves corresponents pancartes de protesta dins un requadre negre en forma de marc de fotos, on hi ha escrites diferents ciutats d'arreu

del món. El subtítol destaca com centernars de milers de manifestants aclamaren a les principals ciutats del món un canvi global i com rebutgen les retallades socials i els abusos del sistema financer. Sota d'aquests, un últim subtítol destacat en negreta i majúscules apunta com “La Puerta del Sol vuelve a alumbrar las protestas”.

El diari La Vanguardia es refereix a aquestes manifestacions a escala internacional amb “Indignación mundial” com a titular i destaca tres subtítols. El primer d'ells fa referència a com “Más de 100.000 personas, secundan la reivindicación en Barcelona en el 15-O” i és recolzat amb la imatge: un pla general curt des de l'aire de la “Gran manifestación” (com apunta el subtítol) al seu pas pel carrer Aragó de la ciutat comtal. El segon dels destacats fa referència a una de les protestes a la manifestació, citant una pancarta de la concentració a Madrid on es “reza” que “No rescatéis bancos, rescatad personas” i l'últim, recull els greus incidents a Roma, amb 70 ferits, tot definint-los com a “Tensión en la colapsada Italia”.

Figura 29: Portades de Público (esquerra) i La Vanguardia (dreta) sobre la protesta del 15-O Global el dia següent d'aquesta.
Font: Hemeroteques de Público i La Vanguardia.

6.13.2 Les publicacions principals sobre el 15M

Passant la primera pàgina dels exemplars, trobem diverses peces sobre la protesta global en ambdós diaris. Público dedica la seva secció En Portada recull tres publicacions sobre aquesta protesta a Espanya (on trobem la publicació principal sobre l'esdeveniment) i, a més a més, un total de vuit notícies breus sobre la manifestació a escala internacional a vuit de les principals capitals del món

(en ordre, a Roma, Londres, Brussel·les, París, Atenes, Nova York, Buenos Aires i Tokio). Sobre el 15-M, a més de les tres notícies de la secció En Portada, trobem dos articles a la secció d'Opinió sota els titulars “Hay que tomárselos en serio” (signat pel cap de la secció, Marco Schwartz) i “Hasta que se cansen y se rindan”, sobre la decisió de lluitar amb les protestes fins aconseguir els propòsits.

En el cas de La Vanguardia, les quatre primeres pàgines de la secció Internacional de l'exemplar (primera secció del diari que té un total de deu pàgines en l'exemplar) recullen

Figura 30: Peça principal del moviment sobre la manifestació durant la jornada d'indignació global, a l'exemplar del dia 16 d'octubre de Público.

Font: Hemeroteca de Público.

les protestes fora d'Espanya. La peça que obra la secció és una crònica sobre els alderulls a la capital italiana, sota el titular “Guerrilla urbana en Roma” i la segueix una crònica sobre els indignats de Wall Street destacant al titular com, segons Time, compten amb la simpatia del 54% dels estatunidencs una altra que destaca el desigual seguiment de les protestes a Europa i l'última, una breu notícia de dues columnes ocupant amb el titular “Protesta ínfima en Rusia y la mayoría de países asiáticos”.

A aquestes peces sobre la indignació global es sumen dues cròniques pròpiament sobre el 15-M referents a les mobilitzacions en aquesta mateixa jornada a Espanya, d'entre les quals trobem la peça principal sobre el moviment que analitzarem a continuació.

• Elements de titulació i imatges

Així doncs, al marge de les peces referents a la protesta a escala internacional trobem la crònica principal del moviment 15-M en d'ambdós diaris.

La secció En Portada que obre l'exemplar del 16 d'octubre del diari Público és dedicada al tema “15-O: unidos por un cambio global”. La peça principal sobre la protesta del moviment en la jornada d'indignació global és la crònica d'Elena Herrera “La indignación de Sol se globaliza”, sota

l'avantítol "15-O". Aquests elements de titulació són complementats destacant com, cinc mesos després del naixement del moviment 15-M, "Decenas de miles de personas" es manifesten arreu d'Espanya, diu, concretament, que en 80 ciutats, per a un "nuevo modelo económico". Posicionada a les pàgines quatre i cinc, ocupant-ne tota la composició d'aquestes, la peça cedeix l'espai equivalent a una pàgina a la fotografia principal (d'Ángel Navarrete): un pla general llarg d'una Plaza del Sol a vessar de gent. Dalt d'aquesta, i al costat de l'espai del titular, trobem set retrats de diferents manifestants (des d'una parada a un administratiu, un estudiant i un jubilat) amb la declaració de cadascú.

Sota el titular i abans de l'inici del cos de la peça trobem una vinyeta, com podem observar a la Figura 31, signada per "Vergara" on es mostra com les picades d'ullet al 15-M s'han convertit en tics nerviosos amb el 15-O. La columna de la dreta a la pàgina cinc és reservada en aquesta peça per a petites imatges en primer pla de diferents pancartes amb reivindicacions a manifestacions espanyoles (tot i que no s'especifica d'on és cadascuna i l'autoria de les imatges).

Obrint la secció de Política al diari La Vanguardia trobem la crònica de Jordi Barbeta "La política recibe un serio aviso de la calle" a la pàgina divuit (ocupant tot l'espai de la plana) i, a la pàgina que segueix, l'acompanya l'article de Luis Izquierdo "No rescatéis bancos, rescatad personas" que fa un repàs de la indignació al país i l'evolució del moviment, recollint afirmacions com que "El paso del tiempo ha sumado más grupos al 15-M, transformado en un movimiento aún más heterogéneo", reconeixent-li la capacitat d'"aglutinar el malestar de millones de personas". Entre aquestes peces a doble pàgina, conformant

la cobertura de les manifestacions, es posiciona la imatge principal (de Mané Espinosa); un pla general curt de la manifestació pels carrers de Barcelona on s'observa una multitud amb els braços enlaire i una gran pancarta encapcelant-los en primer pla.

El subtítol de la crònica de Barbeta destaca com els indignats de Barcelona i Madrid "lideran la protesta más multitudinaria sin participación de partidos", reforçant juntament amb la imatge la idea de multitud i gran seguiment i, al mig del cos d'aquesta peça, trobem la segona imatge, d'agència, corresponent a la manifestació a Madrid: observem un primer pla de la careta de Vendeta que porta un manifestant d'esquenes i davant seu una part de manifestants subjectant les seves pancartes.

Figura 31: Cobertura de la mobilització del 15-O a Espanya a doble pàgina (peça principal de Jordi Barbeta, a l'esquerra) a l'exemplar del 16 d'octubre de La Vanguardia.
Font: Hemeroteca de La Vanguardia.

• Tractament al cos de la peça

Les peces d'ambdós diaris comencen per destacar un mateix aspecte: l'esperit i la línia d'actuació que marca el moviment 15-M. Elena Herrera, a Público, en fa referència definint-la com a "masiva", "pacífica y reivindicativa"; i Jordi Barbeta parla sobre varies pancartes on hi ha escrit "Si no nos dejáis soñar, no os dejaremos dormir" per afirmar com aquest fou el "mensaje y amenaza que viene a resumir la espíritu del movimiento de los indignados" que, explica, es va estendre durant la jornada del 15-O a la Unió Europea i a Espanya més que en cap altre lloc.

La crònica de Público continua explicant que foren vuitanta les ciutats que secundaren el lema "Unidos por un cambio global" i es destaca com 951 urbes d'arreu del món s'uniren a la reivindicació demanant un canvi global. Describint els diferents actes de la manifestació de Madrid, l'autora de la peça assenyala que les retallades en serveis i la crítica a l'ordre financer varen ser els eixos centrals de la protesta i narra com crits de "«¡Esperanza dimisión!»" es sentiren durant tot el recorregut per la capital.

Herrera parla, també, d'un dels moments més commovedors de la protesta:

"Uno de los momentos más emotivos de la jornada se vivió precisamente en esa plaza, cuando un grupo de músicos del 15-M, la Orquesta Solfónica, interpretó la novena sinfonía de Beethoven ante el silencio de la plaza. Tras la representación, intérpretes y manifestantes alzaron sus manos e instrumentos en el aire al grito de "¡Estas son nuestras armas!"⁶⁵.

La crònica centrada en la protesta a Madrid finalitza amb dos paràgrafs que recullen el relat, del qual informa Jordi Mumbrú, sobre la "Gran marcha en Barcelona". S'exposa com la resposta ciutadana "provocó que todavía hubiera gente saliendo de Plaça Catalunya cuando la cabecera de la manifestación ya había llegado al final" i el recorregut que la mobilització seguí posteriorment i finalitza narrant com "los de educación, de color rojo" ocuparen la Facultat de Geografia i Història del Raval i com "los de vivienda, de color verde" es dirigiren a ocupar un pis que portava cinc anys abandonat, amb la intenció de "dárselo a las familias que han sido desalojadas por no pagar la hipoteca".

La peça escrita per Jordi Barbeta a La Vanguardia parla de les mobilitzacions als carrers de les capitals de província com "la movilización más multitudinaria sin la participación de partidos políticos parlamentarios" i és interpretat com un "serio aviso a la política que llega desde la calle".

⁶⁵ Crònica "La indignación de Sol se globaliza", d'Elena Herrera. Pàg. 5, secció En Portada, de l'exemplar del 16 d'octubre de 2011 del diari Público.

La crònica parla de les mesures d'auteritat com a motiu pel qual “el movimiento de los indignados va creciendo” i, d'aquesta manera, afirma com aquest increment ve donat de l'adhesió de treballadors del sector públic que volen defensar els seus interessos.

Exposat aquest context, Barbeta passa a resumir el recorregut de la manifestació a Barcelona i que tant a Madrid, Sevilla, València i totes les capitals “tuvieron una participación récord” (aspecte reiterat al llarg del text). Arran d'aquestes mobilitzacions, un dels destacats de la peça fa referència a la previsió que Barbeta realitza sobre la que fou la pròxima campanya electoral (per a les eleccions generals del novembre de 2011), tot apuntant com “Los indignados pretenden desafiar al Gobierno” i protagonitzar-la de nou.

Tot procedint a definir les característiques del moviment 15-M, l'autor escriu el següent:

“Con todo, los indignados forman un movimiento heterogéneo y diverso, difícil de articular, pero se extiende y precisa su adscripción ideológica”⁶⁶.

Considerant això, la crònica passa a citar diferents reivindicacions i cànctics de les manifestacions de Madrid i Barcelona (les més multitudinàries), com per exemple la pancarta “¿Y si el 20-N los botamos a todos?”, d'on Barbeta n'atribueix la característica del creixent contingut antipolític “o antisistema”, diu, d'algunes consignes.

La peça finalitza amb una reflexió de l'autor on afirma com “Hubo mucha gente en las calles ayer, pero muchísi- ma más gente va a votar a los partidos ausentes y la mayoría lo hará apoyando al Partido Popular el próximo 20-N segun auguran todos los sondeos”.

⁶⁶ Crònica “La política recibe un serio aviso de la calle”, de Jordi Barbeta. Pàg. 18, secció Política, de l'exemplar del 16 d'octubre de 2011 del diari La Vanguardia.

6.14 De la indignació global al 2012

Després de la cobertura de la jornada del 15-O, tant La Vanguardia com Público realitzen una crònica sobre els disturbis a la capital italiana. En el cas del diari del grup Godó, aquesta és la única publicació que es recull en el següent exemplar (el del 17 d'octubre). La notícia apareix en portada amb el titular “Italia se avergüenza del vandalismo en Roma en las protestas del 15-O” i, dins l'espai que ocupa, trobem un requadre que destaca el titular l'article d'Enric Juliana a la secció de Política: “Los ‘indignados’ ayudan (ahora) al PP”. Aquest parla sobre com el 15-M “consolida la derecha española” com a opció d'ordre davant la situació de desordre que portà la crisi financera.

A més a més de la publicació sobre aquests fets a la capital italiana, Público realitza dues peces sobre les expectatives del moviment 15-M després de la jornada d'indignació global; una d'elles, “El 15-M reflexiona sobre su futuro tras el éxito de la movilización global”.

Els mesos següents protagonitzaren un canvi pel que fa a la cobertura del moviment, marcat per una menor presència de publicacions sobre els 15-M en ambdós diaris, cadascun en la seva mesura: durant el període comprès entre el 17 d'octubre de 2011 al 14 de febrer de 2012 (gairebé quatre mesos), Público va realitzar seixanta-una peces sobre el 15-M i, La Vanguardia, sis.

Un cop el moviment va abandonar les places i es va traslladar als barris i els pobles, tot constituïnt assemblees populars, observem com les mobilitzacions ja no eren identificades com a protestes del 15-M; sinó que passaren a identificar-se com a reivindicacions dels sectors de sanitat o educació, manifestacions contra les ratallades o desallotjament impedit, entre d'altres.

Malgrat això, el diari Público (que seguí acuradament totes aquestes accions) va vincular el 15-M a totes aquestes protestes. Ho podem veure, per exemple, en la crònica “Cadena humana contra el paro”, on es destaca els diferents integrants del moviment com a partípeps en la protesta convocada per l'Asociación Nacional de Desempleados: “(...) secundada también por miembros de Democracia Real Ya y de asambleas del 15-M”. En aquesta peça observem una tendència que va marcar les cobertures que el diari va realitzar de dites protestes: identificava, per separat, les diferents plataformes i col·lectius membres del moviment.

A més a més de la vinculació amb aquestes protestes, el diari també va tractar accions puntuals del moviment, com ara l'ocupació de l'Hotel Madrid després de la jornada d'indignació global, protagonista de la notícia “El Hotel 15-Oalojará a víctimas de los desahucios”⁶⁷ i dos articles d'opinió als exemplar del 18 i 19 d'octubre.

⁶⁷ Elena Herrera. Pàgina 22, secció Política, de l'exemplar del 20 d'octubre de 2011 de Público.

Aquesta cobertura realitzada per Público transmet la idea que el 15-M no ha desaparegut, reafirmant-se amb articles d'opinió com “¿Dónde se ha metido el 15-m?”⁶⁸, d'Isaac Rosa. Aquest apunta a que “unos y otros se pregunten por el paradero del 15-M ya da la medida de lo que ha alcanzado: se ha convertido en un sujeto político a tener en cuenta” i n'exposa el motiu de la següent manera:

“[...] el cambio de estrategia de las asambleas del 15-M. Frente a quienes los quieren en la calle y en las portadas permanentemente (garantía para que terminase por desinflarse y se achicharrase bajo los focos. [...]En las últimas semanas el 15-M no ha parado.No ha recibido tanta atención mediática (tampoco la ha buscado), pero no ha cesado la lucha contra los desahucios (con cada vez más contundencia policial), la ocupación de edificios y las acciones locales, de barrio incluso.”

Durant aquest període de temps també trobem que el diari Público destaca els reconeixements que el moviment va tenir publicant notícies com la de l'estrena documental #Indignados, amb la peça “Alfombra roja para los anónimos del 15-M”⁶⁹ o bé la crònica d'Elena Herrera “El 15-M y la protesta global, personaje del año de ‘Time’”.

De cara a les eleccions generals del 20 de novembre de 2011, el diari va tenir en compte als indignats com un actor més en la campanya electoral. Ho va fer realitzant un seguiment dels debats i les postures del 15-M envers les eleccions amb cròniques com “El 15-M debate sobre el «voto con criterio»”⁷⁰. A més a més, a les entrevistes realitzades a candidats durant la campanya, el diari va preguntar-los-hi directament si creien que el 15-M influiria en els resultats de les eleccions, a més de demanar-los-hi l'opinió que els mereixia diverses de les seves proteses. Per altra banda, en aquesta cobertura prèvia a les eleccions, trobem un espai titulat “Balance del día”, on en més d'una ocasió es va valorar com a “Lo Mejor” diverses iniciatives del moviment i que “el 15-M entra en campaña”⁷¹.

Després de gairebé sis mesos del naixement del 15-M i de la cobertura realitzada pel diari Público, l'exemplar del 2 de novembre de 2011 és el primer on no trobem cap peça sobre el moviment ni cap menció a aquest entre les publicacions de l'exemplar. El diari reprèn les referències a aquest a partir de l'exemplar del 4 de desembre, però en menor grau (també pel que fa a les peces sobre el 15-M).

⁶⁸ Pàgina 8, secció Opinió, de l'exemplar del 27 de novembre de 2011 de Público.

⁶⁹ C.P. Pàgina 51, secció Culturas, de l'exemplar del 4 de novembre de 2011 de Público.

⁷⁰ Elena Herrera, pàgina 9, secció Política, de l'exemplar del 5 de novembre de 2011 de Público.

⁷¹ Apareix a la pàgina 2, secció dedicada a les eleccions generals, de l'exemplar 14 novembre de 2011 de Público.

En els últims exemplars de l'any és mostrat com a actor destacat, entre d'altres, en peces que fan un repàs de l'any 2011.

Des de l'inci del 2012 fins al 24 de febrer (últim exemplar en paper de Público), el diari recull setze peces sobre el 15-M d'esdeveniments puntuals i essent el període de temps on menys publicacions va realitzar sobre aquest.

El tractament que La Vanguardia realitza sobre el moviment durant aquest mateix període de temps respon, a diferència de Público, únicament a la cobertura d'esdeveniments concrets protagonitzats pels seus membres, com observem a la publicació "Los 'indignados' colapsan el correo de la Junta Electoral" l'1 de novembre i, en una ocasió, trobem una peça on es els indignats són vinculats a protestes d'estudiants: "indignados y estudiantes ocupan un edificio vacío".

Aquestes cobertures, a més a més, són acompanyades en ocasions d'articles d'opinió sobre el 15-M, com "Organiza tu rabia" de Clara Sanchís Mira, a l'exemplar del 21 octubre, on parla de com el moviment dels indignats és indispensable com a "válvula de escape" de la ràbia.

Pel que fa a les referències al 15-M en altres peces, el diari del grup Godó inclou el moviment en molt poques ocasions. La majoria de les vegades es dona en publicacions sobre els indignats de Wall Street, Londres o Okland, entre d'altres països, o bé en articles d'opinió sobre protesta social o descontent generat per la crisi, com és el cas de "La Internacional de la indignación", d'Albert Chillón i Lluís Duch.

De cara a les eleccions generals, el 15-M no és un actor destacat en les peces realitzades per La Vanguardia durant la campanya electoral; va publicar una peça a principis de novembre sobre el permís que va donar la Junta Electoral per a protestar en llocs on no es fessin mítings. També trobem referències al moviment a l'entrevista al candidat d'ICV, Joan Coscubiela, es va titular "Dios me libre de ser portavoz del 15-M, qué barbaridad."

Els últims exemplars del 2011 es referenciat en el repàs de l'any realitzat a l'editorial "Catalunya 2011: el año de los recortes" de l'exemplar del 30 de desembre pels fets del Parlament de la següent manera:

"El mismo año en que las corridas de toros han pasado a la historia en Catalunya, algunos hechos han dado una imagen penosa del país, como el ataque de un sector del movimiento de los indignados a los diputados y trabajadores del Parlament, el 15 de junio."

Aquest esdeveniment és un tema recurrent en el diari del grup Godó, el qual vincula al moviment.

6.14.1 Prèvia a l'aniversari del moviment

La celebració que els indignats realitzaren del primer any de vida del 15-M va ser seguit per ambdós diaris, tot i que des d'un suport diferent (doncs Público era ja un diari exclusivament digital).

Atenent a les peces a les quals hem pogut tenir accés⁷², en el període comprès entre el 17 d'octubre de 2011 i el 25 de febrer de 2012 (la primera jornada en la qual Público no es trobava en paper), el diari digital va seguir realitzant la cobertura de la mateixa manera que el període descrit anteriorment però format web i un major nombre de peces. Entre aquestes trobem una secció on, ja des de finals d'abril, el diari va iniciar tot un seguit de publicacions on es recorda la importància que va arribar a tenir el moviment amb articles com “El impulso para la indignación

global”⁷³, que recorda com el 15-M “extendió a todo el mundo una nueva forma de protesta contra el poder político y financiero” o peces com “15-Motivos más para la indignación” o “Los puntos flacos del 15-M” (peces on parlen de l'anàlisi d'aquests aspectes del moviment per part d'experts). Per altra banda, també trobem publicades diferents entrevistes a ciutadans que van participar en les acampades i diversos articles d'opinió.

La periodista Anna Flotats Thomas, redactora a Público quan es va realitzar aquest seguiment i encara a l'actualitat, explica en una entrevista per a aquest treball⁷⁴ que la cobertura de l'aniversari del moviment des del diari va iniciar-se una setmana abans que comencessin les mobilitzacions (el 12 de maig de 2012).

“Desde el diario hicimos un especial para el aniversario del movimiento. Colocamos un cintillo en la parte superior de la web, donde ponía ‘Aniversario 15-M’, y reservamos un espacio de la portada para la cobertura”, informa Flotats. Explica com aquest espai sempre apareixia a la web la setmana abans i fins la setmana després i que cada dia, des de la redacció, publicaven una entrevista, un article d'opinió i una peça sobre un tema referent a l'aniversari.

En el cas de La Vanguardia, trobem un primer article sobre el moviment abans del seu primer aniversari a l'exemplar del 20 de març: “Ni indignados ni resignados”⁷⁵, on es fa un repàs dels deu mesos de vida del moviment 15-M, amb afirmacions com que el moviment “no quería

Figura 32: Espai dedicat a la cobertura especial de l'aniversari del 15-M a la web de Público. Font: www.publico.es. Captura realitzada el 26 de maig del 2014.

⁷² Les publicacions sobre el primer aniversari i, també, tots els següents aniversaris del 15-M estan recollides a l'espai “15-M Aniversario” de la web de Público. “[En línia] <<http://www.publico.es/especiales/aniversario15m>>. Consultat el 26 de maig de 2014.

⁷³ LEÓN, P. 9 de maig de 2012. “[En línia] <<http://www.publico.es/espana/432399/el-impulso-para-la-indignacion-global>>. Consultat el 27 de maig de 2014.

⁷⁴ Entrevista telefònica realitzada dimarts 3 de juny de 2014.

⁷⁵ Dolores García. A l'espai “Sin permiso” de la pàgina 19, secció política, de l'exemplar del 20 de març de 2012 de La Vanguardia.

cambiar el mundo, pero sí desterrar algunos vicios del sistema económico y democrático y llamar la atención sobre la falta de expectativas de amplios sectores sociales, sobre todo de los jóvenes”. No és fins el 23 d’abril que el diari torna a fer referència al 15-M. I ho fa en un article d’Enric Sierra on aquest alerta que “Se avecina una tormenta”⁷⁶ pel mes de maig fruit de la reunió del consell de govern del Banc Central Europeu (BCE).

Les peces prèvies al dia 12 de maig de 2012 sobre el moviment feien referència a les prevencions preses per parts dels organismes polítics de cara a les concentracions per a l’aniversari. Notícies com “Madrid blindará laPuerta del Sol con dos mil antidisturbios por el 15-M” o el dia abans de l’inici de la celebració de l’aniversari, la peça titulada “La justicia no permite que el 15-M ocupe Sol otra vez.”

⁷⁶ “Velando armas”. Pàgina 7, secció Vivir, de l’exemplar del 23 d’abril de 2012 de La Vanguardia.

6.15 El primer aniversari del moviment dels indignats del 15-M

A partir del dia 12 de maig, el diari Público va iniciar una cobertura de les protestes des de l'inici de la celebració del primer any del moviment al seu final el dia 15. El primer dia, el diari va publicar, entre d'altres peces, una cronologia⁷⁷ dels successos que tingueren lloc a la primera jornada de mobilitzacions i una publicació que va recollir “Los mensajes del #12M15M” amb imatges de les pancartes on es visualitzen les reivindicacions dels manifestants.

La crònica de la segona jornada de protestes, “Vuelta a casa, vuelta a las plazas”⁷⁸, és la peça principal que el diari digital publica sobre el primer aniversari del 15-M;

La Vanguardia, per la seva banda, dedica una crònica sobre la celebració dels indignats en els exemplars del 13, 14, 15 i 16 de maig. El primer d'aquests recull en portada com a tercera notícia la mobilitzacions del primer dia, sota el titular “El 15-M sale a las calles un año después de su eclosión”. Dins el diari trobem que la peça corresponent a aquesta aparició en portada és el tercer tema de la secció Política, al qual el diari dedica tres pàgines per a dues peces (la primera d'elles, la principal). En el mateix número de La Vanguardia, i també en el següent, el diari publica dues cròniques del concert de Bruce Springsteen a Sevilla on destaquen que the boss va donar recolzament a la causa del 15-M i que va dedicar una cançó als indignats de la capital andalusa.

6.15.1 Tractament del text a la publicació principal

“Vuelta a las plazas, vuelta a casa” de Público i “El 15-M retoma el pulso en las calles” de La Vanguardia. Són els titulars de les peces capdals de la cobertura de l'aniversari dels indignats.

El subtítol de la peça del primer diari fa referència a com la indignació torna als carrers i el seguiment de la convocatòria: “ochenta ciudades españolas”. El diari del grup Godó, per la seva banda, destaca en el subtítol com un any després “decenas de miles de ‘indignados’ actualizan las movilizaciones”.

Aquests elements de titulació esdevenen una mostra que resumeix les postures preses pels diaris pel que fa a la cobertura que van realitzar del moviment durant els últims mesos (sobretot després dels esdeveniments del Parlament). Per una banda, Público emfatitza el fet de tornar als carrers (com a una acció més dels indignats) qualificant-los com a lloc al qual pertanyen. Pel que fa a La Vanguardia, aquesta va destacar nombroses vegades, com ja hem pogut observar en l'anàlisi realitzat anteriorment, com el moviment estava inactiu. De manera que això encaixa amb la visió que destaca en aquesta peça, afirmant que les mobilitzacions s'han vist renovades i que el moviment retorna.

⁷⁷ “Directo: Los indignados toman las calles de forma pacífica el #12M15M”, redacció. “[En línia] <<http://www.publico.es/432892/directo-los-indignados-toman-las-calles-de-forma-pacifica-el-12m15m>>. Consultat el 28 de maig de 2014.

⁷⁸ HERRERA, E.

Figura 33: Peces principals sobre la celebració del primer aniversari dels indignats. *Público*, a l'esquerra; *La Vanguardia*, a la dreta.

Font: pàgina web del diari *Público* i Hemeroteca de *La Vanguardia*.

La Plaza del Sol de Madrid és la imatge principal de la publicació. La manifestació de Barcelona, al seu pas pel Passeig de Gràcia n'és la principal de la crònica i, a més a més, la segona també de les imatges mostra la multitud de la protesta a Madrid.

Aquest és un altre dels trets característics de la cobertura de cada diari sobre aquesta cobertura. La peça de *Público* explica la jornada de protesta a la capital espanyola, però la crònica comença de la següent manera:

“Casi un año después de las manifestaciones que prendieron la mecha del movimiento de los indignados, las plazas de más de 80 ciudades españolas volvieron ayer sábado a convertirse en un grito unánime contra un sistema que, aseguraban los convocados, ni les gusta, ni les representa. De forma pacífica y reivindicativa, como acostumbra el 15-M, miles de ciudadanos volvieron a exigir en la calle una salida alternativa a la crisis económica, política y social, que no cargue el

En el cas de *La Vanguardia*, crònica inicia afirmant que “El 15-M está de regreso” i reconeixent que “Quizá nunca se marchó del todo” però que va tornar a fer-se visible “con la misma fuerza de hace un año”. Aquesta peça segueix per indicar les allò que els indignats de les principals ciutats espanyoles que sortiren al carrer reclamaren: “un cambio en el rumbo político y social del país”.

D'aquesta manera, les cròniques d'ambdós diaris inicien el relat del transcurs de la jornada. *Público* procedeix a explicar també els motius pels quals milers de ciutadans sortiren al carrer “de forma pacífica y reivindicativa, como acostumbra el 15-M”: la peça explica com milers de ciutadans van

tornar a exigir “una salida alternativa a la crisis económica, política y social, que no cargue el sacrificio sobre las espaldas ‘de los de siempre’”.

Parlant de la manifestació a la Puerta del Sol, Público narra el transcurs de la protesta donant veu a membres del moviment i manifestants assistents a la mobilització. Aquests són el fil conductor de l'explicació en ordre cronològic dels successos al centre de Madrid i es posiciona com a destacat la declaració d'una de les manifestants, citant com explica que ha netejat la plaça, que l'ha viscuda i que “la necesitaba de nuevo” i, també, el minut de silenci que es va realitzar a mitja nit.

La Vanguardia, per la seva banda, resalta la part institucional i decisions polítiques preses pel dia, afirmant com “La policía desplegó más de 1.500 agentes para disuadir una nueva acampada en el centro de Madrid” i que l'Ajuntament de Barcelona permet que hi hagi una assemblea permanent a la Plaça Catalunya dos dies després d'aquesta manifestació. Aquests actors en l'esdeveniment són tinguts en compte al llarg de la crònica, explicant les decisions preses des del Ministeri de l'Interior a Catalunya a partir de les declaracions que realitzaren aquestes fonts oficials. Un requadre entre el text de la crònica explica, també, com fora d'Espanya “los simpatizantes del 15-M salieron a la calle para conmemorar la primavera global en el primer aniversario del movimiento”.

6.15.2 El 15 de maig de 2012

L'últim dia de la jornada de protestes en motiu de l'aniversari del moviment dels indignats del 15-M són recollits a l'exemplar del dia 16 de maig a La Vanguardia i en quatre publicacions a la web de Público.

Aquest últim diari informa de les 28 detencions i 560 identificacions realitzades al llarg de l'aniversari del 15-M⁷⁹ i les “Más de 11 horas de cacerolada ante la sede de La Caixa en Barcelona”. Una última crònica d'Elena Herrera sobre el final de la celebració destaca en el titular com el 15-M “cierra su aniversario mirando hacia el futuro” i una publicació recull les imatges de les protestes arreu d'Espanya d'aquestes protestes del 12 al 15 de maig de 2012.

El diari digital va crear, a més a més, un espai a la seva web d'informació sobre el moviment amb seccions com “21 ideas para el 15-M”, la “galería de fotos” o “el blog delas marchas”. També introdueixen un formulari per a que els usuaris enviïn les seves fotografies per a que siguin publicades en aquest espai.

Pel que fa al diari del grup Godó, el penúltim tema de la secció de Política de l'exemplar del dia 16 té com a titular “El 15-M se resiste a morir”. Aquesta és l'última peça que La Vanguardia dedica als esdeveniments de l'aniversari del moviment, on s'explica que els indignats s'emplanten a continuar la seva activitat a les assemblees de barri.

⁷⁹ TORRÚS, A. “28 detenidos y 560 identificados durante el aniversario del 15-M”. Público. 16 de maig de 2012. [En línia]: <<http://www.publico.es/espana/433367/28-detenidos-y-560-identificados-durante-el-aniversario-del-15-m>>. Consultat el dia 31 de maig de 2014.

7. CONCLUSIONS

Després d'haver realitzat l'estudi sobre la cobertura que el moviment 15-M va tenir en els diaris Público i La Vanguardia podem corroborar la hipòtesi plantejada al principi del treball. Aquests diaris fan ús dels elements formals i de contingut en les notícies per tal de donar un missatge determinat sobre el 15-M en funció de la seva línia editorial.

Hem pogut confirmar-ho a partir de l'anàlisi quantitatiu i qualitatiu de les publicacions que aquests realitzaren durant el primer any de vida del moviment.

Per una banda, hem pogut veure com el nombre d'aparicions en portada i de peces publicades sobre el moviment és un element significatiu del paper que el 15-M té per a cada diari.

Trobem que els indignats són un dels grans protagonistes en els exemplars del diari Público: aquest els posiciona en portada un total de 59 cops i els dedica 375. El cas de La Vanguardia s'allunya d'aquesta mostra quantitativa, posicionant 17 vegades en portada el 15-M i dedicant-li un total de 88 publicacions.

Atenent a això, Público es va comprometre a donar veu al moviment a partir d'una cobertura rigorosa de les seves accions. Per la seva banda, La Vanguardia posa l'atenció en el 15-M durant els seus primers dos mesos de vida. Posteriorment, és tractat únicament quan aquest protagonitza una acció multitudinària o que afecta directament l'establishment polític amb les seves actuacions. En aquest sentit, cal destacar el cas dels fets del 15 de juliol al Parlament de Catalunya, on les publicacions del diari del Grup Godó superen per primer i únic cop al nombre de peces que Público dedica al moviment.

A l'entrevista realitzada per aquest treball a Elena Herrera, ex redactora del diari Público que va realitzar moltes de les peces sobre el moviment en el diari, la periodista reconeix com "la cobertura del 15-M es va fer durant molt de temps. La gent que llegia Público, els nostres lectors, estaven manifestant-se als carrers i ho demandaven". Aquesta declaració esdevé representativa, també, del missatge que el diari va donar sobre el moviment.

Pel que fa a aquest tractament, podem corroborar que aquest respon a la línia editorial de cada diari. Des de Público, segons explica la llavors redactora en el diari, Ana Requena, en una entrevista per a aquest treball, el 15-M va ser explicat per periodistes que es trobaren a la Puerta del Sol i a tots els esdeveniments i protestes cobertes, amb el suport de la informació complementària dels periodistes treballant des de la redacció. El diari, compromès amb les protestes socials, abans de l'esclat del 15-M havia començat a preparar un tractament en profunditat sobre els motius pels quals no havia sorgit encara a Espanya una gran mobilització ciutadana després de tres anys de crisi, informa

Requena. Va ser just abans de publicar-ho que la periodista va assabentar-se de la convocatòria de la manifestació del 15 de maig de 2011 i van decidir esperar a veure'n la magnitud. Els resultats de la mobilització van agafar desprevinguts tant al diari Público com a La Vanguardia. El primer va iniciar, llavors, la cobertura del moviment amb el reportatge “La indignación contra la crisis toma las calles”, on es recullen els motius de la protesta en veu dels manifestants i les seves consignes tot oferint, també, imatges de grans multituds de manifestants als carrers.

El diari del Grup Godó, per la seva banda, no va parlar prèviament de la convocatòria del 15 de maig i no va ser fins dos dies després d'aquesta manifestació que li va dedicar un petit article, sota el titular “Tahrir en la Puerta del Sol”. En aquest es destaca el caràcter nou de la protesta arreu d'Espanya, en relació a l'ús d'Internet per a la convocatòria, el caire pacífic de la protesta i els missatges crítics amb els dirigents del país i les entitats financeres. Aquest missatge és representat gràficament amb una fotografia que s'allunya de la imatge enèrgica i de multitud mostrada a Público: aquesta mostra un grup de manifestants asseguts a terra subjectant les seves pancartes.

Com hem comprovat amb l'anàlisi de les publicacions sobre el moviment en aquest treball, Público es va comprometre a recollir en tot moment la veu dels manifestants a partir de l'explicació, en moltes ocasions, de la seva història personal i exposant les seves queixes, peticions i declaracions sobre fets que va protagonitzar el moviment. Ho observem, per exemple, dins la cobertura del moviment en el context de les eleccions municipals i autonòmiques del 22N. En aquesta es recullen declaracions de persones que es van reunir a la Puerta del Sol el dia de la reflexió prèvia a la jornada electoral en forma d'entrevistes d'estil indirecte. Aquestes visions es contrasten, també, amb declaracions d'institucions oficials, experts en matèries socials i polítiques i analistes. No obstant això, a diferència del diari del grup Godó, la visió i veu del moviment sempre ha estat destacada. Un exemple d'aquest fet el trobem en el desallotjament de Plaça Catalunya, on la cobertura es va focalitzar en l'acció repressiva dels Mossos d'Esquadra cap als manifestants a Barcelona mitjançant, titulars com “Los mossos desalojan con dureza a los indignados” i mostrant, únicament, imatges explícites de les agressions per part dels agents.

En aquest aspecte, trobem la diferència principal entre els dos diaris analitzats. Davant aquest esdeveniment, La Vanguardia va incidir, sobretot, en la versió oficial que van donar les institucions. Les agressions als indignats, que van ser motiu d'una gran polèmica a la premsa espanyola, van ser desplaçats dins el tractament que el diari va realitzar del desallotjament i, en contrapartida, es va justificar de manera redundant i repetitiva el motiu que la Conselleria d'Interior va presentar per a realitzar l'actuació. La crònica “Puig actúa i el 15-M rebrota” a La Vanguardia evita parlar de “desallotjament”, aspecte destacat en aquesta peça amb les declaracions de Felip Puig “No íbamos a desalojar, íbamos a limpiar”. Tot explicant l'estratègia seguida pels Mossos davant la resistència

dels indignats, el diari posiciona l'única imatge de les agressions dels agents a la tercera de les pàgines dedicades a la cobertura (per tant, cal passar pàgina per veure la fotografia).

Per altra banda, el diari Público destaca en tot moment les actuacions dutes a terme pel moviment donant-li una visió positiva i reforçant, en tot moment, el caire pacífic del 15-M (atribuint-lo com a una de les seves característiques bàsiques). En canvi, aquest atribut va ser rebutjat per part de La Vanguardia a partir dels esdeveniments que tingueren lloc al Parlament de Catalunya, abans de la celebració del Ple.

El diari dels Godó hi dedica una cobertura extraordinària (ja que en cap altra ocasió va realitzar-ne una de tan extensa sobre el moviment) que va posar el focus en desprestigiar la imatge pacífica del 15-M i les seves accions posteriors. Ho va fer qualificant l'acció com a un atac gravíssim a la democràcia i relacionant en tot moment els actes violents amb els indignats, tal i com observem a l'editorial “Ataque a la democracia en Catalunya” del diari sobre aquests fets. Jordi Barbeta, redactor en cap de la secció de política en aquest diari, reafirma aquesta visió que el diari donava en una entrevista per a aquest treball, tot conclouent que “a partir de llavors, el moviment cau”.

La Vanguardia fa una defensa de la democràcia a partir de les seves institucions i representants polítics (actors dels quals destaca en tot moment la seva visió), tret característic al llarg de la història del diari del grup Godó. En el cas de Público, aquest focalitza la seva cobertura en les protestes i l'activitat del moviment, les reclamacions que els membres fan a aquells qui tenen el poder (tret característic d'aquest diari progressista) i desmarcant al 15-M de les accions violentes, com podem observar en el titular de la crònica: “El 15-M se desmarca de los violentos”.

Trobem com la imatge donada del moviment canvia a partir d'aquest esdeveniment en el cas de La Vanguardia; aquest desapareix pràcticament dels seus exemplars, tractant únicament esdeveniments multitudinaris i de gran dimensió com el 15-O o el seu primer aniversari. En canvi, la cobertura segueix a Público, tot i que les peces i referències a aquest disminueixen, doncs el 15-M va traslladar la seva acció, entre altres organitzacions i plataformes, a les assemblees dels barris (que també es van cobrir amb deteniment, destacant-lo com un dels actors participants).

Per últim, hem pogut observar com la visió donada del moviment a les capçaleres dels principals mitjans internacionals han destacat la multitud de les primeres protestes del 15-M, relacionant com a causa d'aquestes protestes la crisi econòmica a Espanya i la disconformitat de “la societat espanyola” amb les mesures d'austeritat. El fenomen de les acampades, a més a més, va ser relacionada en moltes ocasions amb la revolta a la plaça Tahrir del Caire.

Tots aquests aspectes van coincidir amb les primeres cobertures de Público i La Vanguardia; tot i així, el primer diari va avançar-se en fer aquesta primera descripció del moviment en una publicació dos dies abans de la manifestació del 15 de maig de 2011. A més a més, cal destacar que el diari del Grup Godó no va destacar, en un primer moment, les grans multituds de manifestants al carrer de forma gràfica (com sí ho van fer Público i tots els mitjans internacionals).

Amb tot això, podem concloure que la línia editorial de cada diari va marcar la forma de cobrir el moviment dels indignats a Espanya.

8. BIBLIOGRAFIA

LLIBRES

- BERRIO, Jordi (1995). “Bases de la teoria social en la sociologia de la comunicació de massa”. Universitat Autònoma de Barcelona: Servei de publicacions.
- BUSQUET, Jordi; MEDINA, Alfons (2013): “Invitació a la sociologia de la comunicació”. Barcelona: Editorial UOC.
- CANGA LAREQUI, Jesús (1994): “El diseño periodístico en prensa diaria”, Madrid.
- GAZIEL (1971): “Història de La Vanguardia 1884-1936”, Edicions Catalanes de Paris.
- HOLSTI, Ole R (1967): “Content Analysis for the Social Sciences and Humanities”. Definition of Content Analysis. University of British Columbia.
- KATZ, Elihu (1957): “The Two-Step Flow of Communication: An Up-To-Date Report on an Hypothesis”. Oxford University Press, en nom de l’American Association for Public Opinion Research.
- MORAGAS, Miquel de. (1979). “La sociología de la comunicación de masas”. Barcelona: Gustavo Gili.
- M. HUERTAS, Josep (2006): “Una història de ‘La Vanguardia’”.
- NOËLLE-NEWMANN, Elisabet (1992): “La espiral del silencio”, Allensbach, (Alemanya).

ARTICLES I INVESTIGACIONS

- A. E. JONES, Daniel (2006): “Llibre sobre els Godó i ‘La Vanguardia’”. Revista Trípodas núm. 18
- ANTENTAS, J. M.; VIVAS, Esther (2012): “El 15M y la razón indignada”. Revista de la CIP, núm. 118
- GRIJELMO, Alex (2008): “El estilo del periodista”, Taurus.
- MARÍN I OTTO, Enric (1991): “La premsa diària de Barcelona durant la Segona República (1931-1936) [microforma]: aproximació històrica i anàlisi formal”. Bellaterra: Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona.

- SABÉS TURMO, Fernando (2008): “El rediseño de La Vanguardia y la aparición de Público: dos formatos informativos coetáneos”. Trípodos, número 22, Barcelona.

INFORMES

- Encuesta General de Medios (EGM): “Resumen General EGM. Abril de 2011 a Marzo de 2012”.
- Informe del desembre de 2011 de l’Oficina de Justificación de la Difusión (OJD).
- OXFAM INTERMON: “La trampa de la austeridad. El verdadero coste de la desigualdad en Europa”. 174 informe de Oxfam, setembre de 2013.

HEMEROTEQUES

- Hemeroteca del diari La Vanguardia
- Hemeroteca del diari Público

WEBGRAFIA

- CASANUEVA, M: “El diario Público nace sin editoriales”. El Mundo, 20 setembre de 2007.
<http://www.elmundo.es/elmundo/2007/09/20/comunicacion/1190308120.html>. (Consultat el 4 de juny de 2014).
- EL MUNDO: ““The Washinton Post” publica en portada la protesta de la Puerta del Sol de Madrid”. 19 de maig de 2011.
http://www.elmundo.es/america/2011/05/19/estados_unidos/1305819707.html. (Consultat el 17 de març de 2014).
- EXPANSION.COM: “El paro baja en 11.916 personas en mayo, su mayor descenso en este mes desde 1996”, 3 de juny de 2014.
<http://www.expansion.com/2014/06/03/economia/1401779001.html> (Consultat el 4 de juny de 2014).
- MARS, Amanda: “España sufre el mayor aumento de la brecha social en Europa por la crisis”. 13 de març de 2014.
http://economia.elpais.com/economia/2014/03/13/actualidad/1394732075_347846.html (Consultat el 4 de juny de 2014).

- MAIOL, Roger: “La Generalitat aumentó en plena crisis las subvenciones a los medios”, El País. 17 de març de 2013.
http://sociedad.elpais.com/sociedad/2013/03/17/actualidad/1363554103_228323.html. (Consultat el 3 de juny de 2014).

- PÚBLICO.ES: “El #12M#15M acampa en la prensa internacional”, 13 de maig de 2012.
<http://www.publico.es/internacional/432943/el-12m15m-acampa-en-la-prensa-internacional>
(Consultat el 10 de març de 2014).

- PUBLICO.ES: “‘Público’ alcanza una difusión de 72.197 ejemplares según OJD”. 29 de maig de 2008. <http://www.publico.es/culturas/120428/publico-alcanza-una-difusion-de-72-197-ejemplares-segun-ojd> (Consultat el 4 de juny de 2014).

- RTVE: “Cierra la edición impresa del diario 'Público’”- 24 de febrer de 2014.
<http://www.rtve.es/noticias/20120224/cierra-edicion-impresa-del-diario-publico/500900.shtml>.
(Consultat el 5 de juny de 2014).

9. ANNEXOS

Annex número 1.

Anàlisi quantitatiu de les publicacions sobre el 15-M a Público i La Vanguardia durant el període estudiat

Mesos	Maig 2011	Juny 2011	Juliol 2011	Agost 2011	Set. 2011	Oct. 2011	Nov. 2011	Des. 2011	Gener 2012	Febrer 2012
Peces Público	58	87	39	81	25	41	17	11	8	8
Peces La Vanguardia	22	42	5	6	1	8	2	0	0	0

Annex número 2.

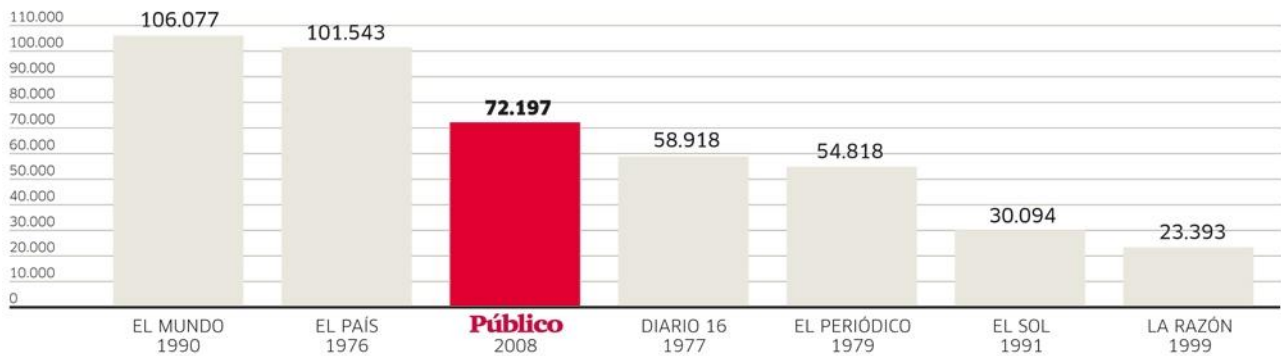
Anàlisi quantitatiu de les aparicions en portada de notícies sobre el 15-M a Público i La Vanguardia durant el període estudiat

Mesos	Maig 2011	Juny 2011	Jul. 2011	Ago. 2011	Set. 2011	Oct. 2011	Nov. 2011	Des. 2011	Gen. 2012	Feb. 2012	Març 2012	Abr. 2012	Maig 2012
Peces Público	10	18	11	9	2	4	2	0	3	0	x	x	x
Peces LV	7	6	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	1

Los números de Público

Primeras certificaciones OJD de diarios nacionales

DATOS DE LOS PRIMEROS TRES MESES

► Cifras en número de ejemplares. No incluye Internet ni gratuitos

Distribución de Público por provincias, según OJD

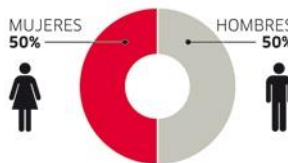
■ HASTA 1% ■ HASTA 3% ■ HASTA 10% ■ HASTA 30% ■ MÁS DE 30%

Perfil del lector, según el EGM

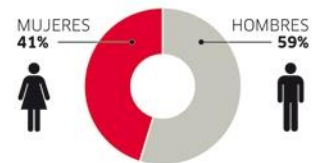
POR SEXO

Público

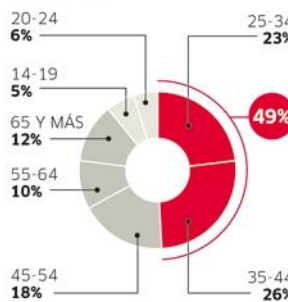
Resto diarios nacionales

ABC, El País, El Mundo y La Razón

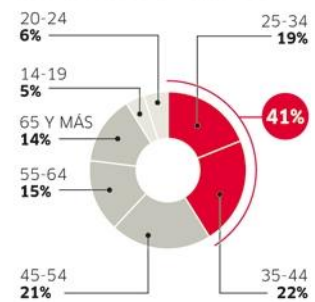

POR GRUPOS DE EDAD

Público

Resto diarios nacionales

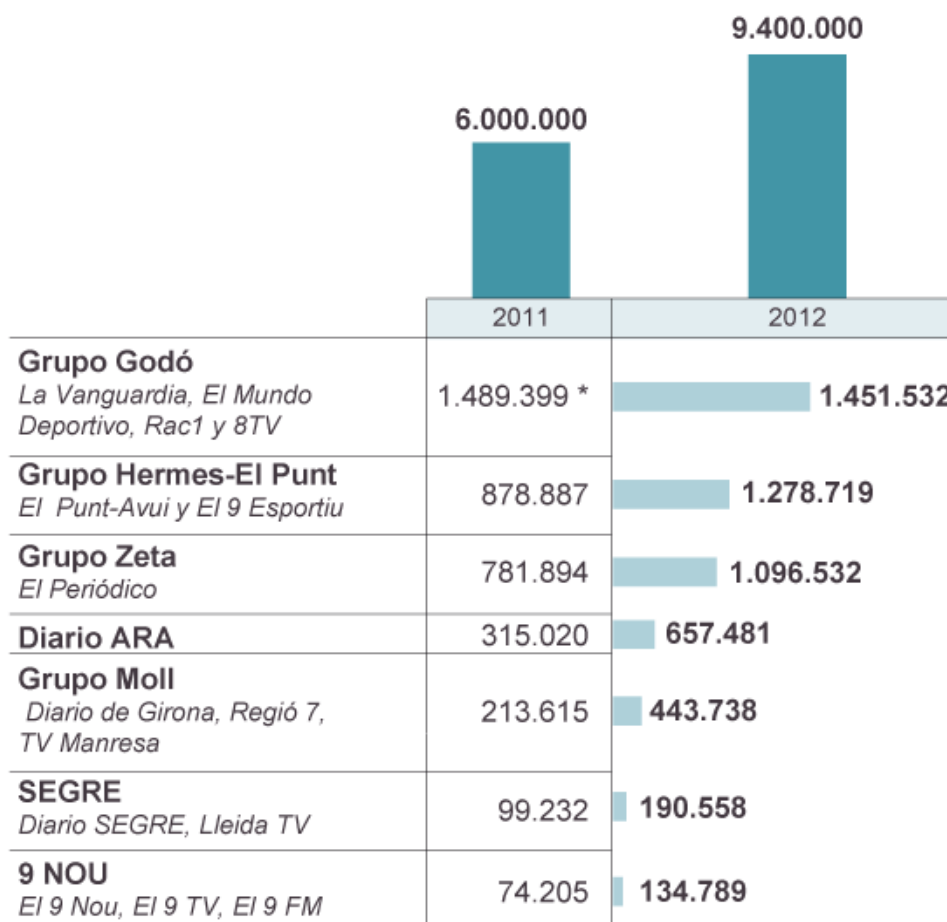
FUENTE: OJD Y EGM

infografia@publico.es

SUBVENCIONES DE LA GENERALITAT A LOS MEDIOS

En euros

TOTAL

* La Generalitat aprobó en 2011 una subvención de 5,5 millones de euros, repartidos en varias anualidades, para la rotativa de *La Vanguardia* en catalán.

A: MAIOL, Roger. “La Generalitat aumentó en plena crisis las subvenciones a los medios”, El País. 17 de març de 2013.

Opinión

Buzón de voz

El volcán socialista

POR
JESÚS MARAÑA
—
Director

El PSOE ha entrado en erupción como un volcán islandés. Han bastado dos días desde la debacle electoral del domingo para que uno de los principales barones del partido, Patxi López, pida la convocatoria de un congreso extraordinario, propuesta que defenderá en nombre de los socialistas vascos el próximo sábado ante un Comité Federal previsto para abrir el proceso de primarias que decida la sucesión de Zapatero. El anuncio de López equivale a lanzar un misil a la hoja de ruta trazada por el propio Zapatero el pasado 2 de abril ante otro Comité Federal en el que nadie puso la menor objeción al plan del hoy denostado líder. Aquel día, el presidente del Gobierno comunicó que no sería candidato pero que continuaría al frente del Ejecutivo y de la Secretaría General del PSOE has-

ta las elecciones generales de 2012. Proclamó incluso su intención de ejercer como árbitro y garante del "juego limpio" en las primarias de las que ha de salir el próximo cartel socialista. Nadie rechistó sino que sólo se escucharon alabanzas. Todo el mundo, incluido por supuesto Patxi López, tiene derecho a cambiar de opinión, pero tanto él como quienes alienten o apoyen esa enmienda a la totalidad del plan aprobado en el último Comité Federal tendrán que argumentar sólidamente su propuesta. De no hacerlo, es lógico que militantes, observadores o aspirantes a la sucesión sospechen que la nube de cenizas de este volcán no sólo arrastra a Zapatero, sino también el juego limpio.

PARTICIPA EN: blogs.publico.es/buzondevoz

La lupa

CASANDRA

Dilema en Badalona

Resultados del domingo en Badalona, la tercera ciudad más poblada de la provincia de Barcelona: PP, 11 escaños; PSOE, nueve; CiU, cuatro; ICV, tres. El xenófobo y racista Xavier García Albiol, líder de la formación más votada, puede convertirse en alcalde. Y lo conseguirá si CiU lo apoya. Los nacionalistas habían dicho que jamás llegarían a acuerdos con semejante personaje, pero ahora han levantado el veto, pues quieren a cambio el apoyo del PP para lograr la Diputación de Barcelona. ¿Se consumará semejante degradación de la política?

PARTICIPA EN:
blogs.publico.es/lalupa

Esto es importantísimo

MANEL FONTDEVILA

Zaragoza elogia la calle

Del Consejo Editorial

CARME
MIRALLES-GUASCH

Profesora de Geografía Urbana

Las grandes ciudades españolas están celebrando o celebrarán el centenario de sus grandes vías. Madrid, Barcelona, Zaragoza, Valencia, Sevilla, entre otras, reformularon a principios del siglo XX su centro histórico con la creación de una calle amplia, burguesa, con edificios monumentales que ayudaran a crear espacios urbanos modernos. Con el tiempo se convertirían

en calles ejemplares, pues reunirían todas las características que Allan Jacobs (1993) atribuye a las mejores calles de las ciudades: son cómodas para caminar, divertidas y seguras, son calles para peatones y conductores a la vez.

Esto es lo que una magnífica exposición relata en Zaragoza: la Gran Vía de Zaragoza y otras grandes vías, en el Paraninfo de la Universidad. En ella se explica la génesis y el desarrollo de las grandes vías en las ciudades españolas y especialmente en la de Zaragoza, y el papel que han jugado en las respectivas configuraciones urbanas durante todo el siglo XX. Pero esta exposición va más allá, en la medida en que quiere elogiar a la calle a través de la comprensión de lo que estas fueron hace

un siglo. Un elogio que es también una reivindicación de la calle tradicional, donde se puede ir andando y en transporte mecánico, un lugar de encuentro y de paseo y el marco perfecto para acoger manifestaciones de toda índole, como sucede estos días en la Puerta del Sol de Madrid y en otras muchas plazas de todo el país. Calles que también son una muestra de la ciudad europea, de su cultura y su tradición. Con edificios magníficos que pueden utilizarse como viviendas o como despachos, donde los comercios se encuentran cómodos y los ciudadanos forman parte del paisaje urbano. Un paisaje que algunas ciudades están olvidando, especialmente en sus periferias, en la medida en que apuestan por solucio-

nes foráneas que no tienen al ciudadano como medida urbana básica.

La reflexión en la que nos adentra la exposición de Zaragoza es fundamental para el futuro de nuestras ciudades, para explorar soluciones que propicien espacios más vivibles y más sensibles a los retos que supone hoy el medio ambiente urbano. Mirar al pasado para entender el presente y poder pensar el futuro. Las ciudades necesitan relato para poder comprenderlas, incluso para poder vivir en ellas. Un pedazo de nuestros relatos colectivos urbanos está en esta exposición.

PARTICIPA EN:
blogs.publico.es/delconsejoeditorial

Fuego amigo

MANUEL
SACO

La droga dura del poder

El debate político está centrado en torno a dos grandes cuestiones: cómo y cuándo elegir al sucesor de Zapatero como candidato a la Presidencia del Gobierno y si deberían adelantarse las elecciones generales.

En cuanto a la primera cuestión, el que dé un paso al frente, llámese Rubalcaba o Chacón, dispuesto a recomponer los restos del naufragio electoral, con la tarea por delante de borrar de las listas del paro a millones de españoles, de reconstruir el entramado económico maltrecho... quien dé ese paso, digo, debe atesorar grandes dosis de pasión por el poder, esa droga dura que te empuja a consumirla aunque sientas que está acabando con tu salud.

A Chacón últimamente se le ha petrificado el gesto, como si fuese la viva representación del chiste de aquel a quien se le pone cara de mala leche con tan sólo probarse ante el espejo el tricorno de guardia civil. Tanto tiempo bregando entre militares te militariza la mirada, te afila el mentón, te endurece el tono de voz. O quizá es que, como en las tragedias griegas, sabe que el destino le empuja a la batalla contra su voluntad.

Rubalcaba, acostumbrado a manejar la lengua como una navaja barbera, lleva desde el día 22 destemplado, con alguna cana de más y algún kilo de menos, rehuyendo preguntas de los periodistas, con la mirada huidiza y la voz quebrada.

Dos candidatos que deben ponerse a punto urgentemente, pues el adelanto de las elecciones ya no sólo depende de Zapatero. Porque CiU ha insinuado que no descarta apoyar una moción de censura, quizá a la espera de que el padrino Rajoy le haga una oferta de esas que no puede rechazar.

PARTICIPA EN:
blogs.publico.es/manolosaco

Público

DIRECTOR: Jesús Maraña | **SUBDIRECTOR:** Manuel Rico | **JEFE DE OPINIÓN:** Marco Schwartz | **JEFS DE INFORMACIÓN:** Amparo Estrada y Sebastián Serrano | **DIRECTOR DE ARTE:** Fernando Rapa Carballo
ÁREAS: Carlos Enrique Bayo (Mundo), Juan Carlos Ortiz de Elguea (Política), Pedro González de la Calleja (Dinero), Susana Hidalgo (Actualidad), Patricia Fernández de Lis (Ciencias), Peio H. Riaño (Culturas), José Miguélez (Deportes), María Robledano (Edición), Jon Barandica (Fotografía), Álvaro Valiño (Infografía), Nacho Ibáñez Rojo (Internet) y Pere Rusiñol (Adjunto a la dirección) | **DELEGACIONES:** Josep Carles Rius (Cataluña) y Antonio Avendaño (Andalucía)
DIRECTOR GENERAL: David Torres | **DIRECTOR DE RELACIONES INSTITUCIONALES:** José María Crespo | **DIRECTOR DE COMUNICACIÓN:** Vicente Clavero
GESTIÓN: Javier Muñoz (director gerente), Emmanuel Fernández (director técnico), Pablo de Zárraga (jefe de operaciones), Ricardo Dolarea (jefe de marketing) y Carmelo Hernández (jefe de distribución)
EDITA: Mediapúbli | **DIRECTOR COMERCIAL:** Ángel de Vicente | **COMERCIALIZA:** PubliSeis, Avd. de la Vega 1, 28108 Alcobendas. Madrid. TLF: 91 838 29 67 | **LOGO DE PORTADA:** Miquel Barceló

ACTIVISMO EN LA RED

La web de la Policía se convierte en objetivo de ataque para Anonymous

A. G. / V. P.
MADRID

“Miles de personas de todo el mundo se han sumado a Anonymous; arrestar a tres de ellas no nos dañará, pero sí sumará a más gente a nuestras filas. Nos estáis proporcionando el combustible; ahora debéis esperar el fuego”. El movimiento Anonymous advertía así ayer al Gobierno español, en un comunicado internacional, de las consecuencias de las tres detenciones anunciadas ayer por la Policía.

En otro mensaje difundido por el colectivo de hackers en España, se convocaba a todos los simpatizantes de este movimiento, sin líderes conocidos, a lanzar un ataque de denegación de servicio (DDoS) contra la página web de la Policía Nacional (www.poli-

Una reciente protesta de Anonymous. FERNANDO SÁNCHEZ

cia.es) a una hora determinada. Tras conocer la amenaza, fuentes policiales explicaron ayer a *Público* que el cuerpo había tomado medidas para evitar el bloqueo de su web. No obstante, señalaron que si Anonymous consiguiera tumbar la página, esta no tiene da-

tos privados o que comprometan a nadie, sino sólo información pública.

“Se procesa a presuntos culpables y se habla de cúpulas y células. No somos terroristas. Somos ciudadanos luchando por derechos que han sido coartados. Con este proceso,

por tanto, acrecentáis nuestros motivos para seguir con nuestra lucha”, añadía Anonymous en el comunicado difundido ayer.

Los tres detenidos por la Policía, que fueron puestos en libertad con cargos al poco de su arresto a mediados de mayo, fueron definidos el viernes por los mandos policiales como “la cúpula” del colectivo. Acusados de asociación ilícita y de interrumpir el funcionamiento de sistemas informáticos, se exponen a penas de hasta tres años de cárcel.

Foros proetarras

De hecho, fuentes policiales consultadas por *Efe* aseguraron ayer que, según la documentación incautada en el domicilio de Gijón de uno de los detenidos, los activistas de Anonymous planeaban publicar datos sensibles e información reservada sobre agentes de los cuerpos policiales y políticos del PSOE, PP y CiU en diferentes páginas de internet y foros proetarras.

Además de publicar esta “información sensible”, los detenidos tenían previsto lanzar un ataque contra las páginas webs de los principales partidos en la víspera de las elecciones del pasado 22 de

La Policía cree que los detenidos iban a colgar datos en foros proetarras

«No somos terroristas, sino ciudadanos», afirma el colectivo

mayo, lo que fue evitado con las detenciones. Asimismo, las mismas fuentes sostienen que, ante la dificultad de reunir los suficientes internautas para que los ataques fueran efectivos, los arrestados pretendían derivar su actividad hacia el robo de datos para filtrarlos después en foros de internet.

Sin embargo, los *anonymous* equiparan sus ataques a las páginas web de gobiernos y grandes empresas con las protestas callejeras pacíficas que suponen cortes de tráfico y reiteran que no tienen miembros ni son “un grupo”. “Sólo han detenido a tres ciudadanos que se expresaban por su cuenta; Anonymous somos todos y ninguno”, agregan. *

TRIBUNALES

Archivada la denuncia de los ultras contra Leo Bassi

PÚBLICO
VALLADOLID

La Audiencia de Valladolid ha archivado la querrela que presentaron contra el cómico Leo Bassi la plataforma Hazteoír y la Asociación Estatal de Abogados Cristianos por una actuación suya en la Universidad de Valladolid. En la representación, en octubre de 2010, el payaso hizo varias parodias sobre el Papa y los abusos sexuales por parte de sacerdotes. Los citados grupos de extrema derecha acusaron a Bassi de un delito contra los sentimientos religiosos y otro de calumnias e injurias. El tribunal considera, sin embargo, que “no creer en los dogmas de una religión o pensar que no son ciertos y manifestarlo públicamente entra dentro de la libertad ideológica y de expresión”. Bassi considera el fallo “un hito” en materia de libertad de expresión. *

70 cms

56 cms

El póster del 15M

Son algunas de las quejas y demandas que los indignados han hecho oír por toda España en las últimas semanas. Expresan el estado de ánimo de un movimiento que ha sacudido muchas conciencias. En homenaje a quienes han participado en él, *Público* ofrece a sus lectores este póster, con la confianza de que contribuirá a mantener vivo el espíritu del 15-M.

Gratis con *Público* el próximo domingoGratis
domingo
19